

Elisabeth Ramfjord

# Globaliseringens påvirkningskraft på stemmegivning til radikale høyrepopulistiske partier i Øst- og Vest- Europa

En komparativ case-studie av stemmegivning til radikale høyrepopulistiske partier i Nederland, Frankrike og Ungarn

Masteroppgave i sosiologi

Veileder: Zan Strabac

Mai 2019



Elisabeth Ramfjord

# Globaliseringens påvirkningskraft på stemmegivning til radikale høyrepopulistiske partier i Øst- og Vest- Europa

En komparativ case-studie av stemmegivning til  
radikale høyrepopulistiske partier i Nederland,  
Frankrike og Ungarn

Masteroppgave i sosiologi  
Veileder: Zan Strabac  
Mai 2019

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet  
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap  
Institutt for sosiologi og statsvitenskap



# Forord

Denne masteroppgaven er en fysisk og symbolsk markering på slutten av syv lærerike år på NTNU. Det er mange mennesker som har hatt en stor betydning i løpet av disse årene i Trondheim, og da spesielt med tanke på de to siste årene i arbeidet med denne oppgaven.

Først og fremst ønsker jeg å rette en stor takk til min fantastiske veileder Zan Strabac, som har kommet med så mange gode råd og innspill, og ikke minst så har du også vært en god støtte i dette arbeidet.

Jeg ønsker også å takke min kjære samboer Benjamin Løland for å ha holdt ut med meg på både gode og dårlige dager i løpet av disse to årene. Jeg må også få takke deg for at du har holdt fortet gående hjemme når det har blitt lange dager på lesesalen.

Videre ønsker jeg å rette en stor takk til familie og venner for oppmuntrende ord gjennom denne tiden. Ordene har betydd mer enn dere aner. Jeg vil også takke kollokviegruppen og gjengen på lesesalen for vennskap, råd og innspill som har hjulpet masse. Og tusen takk til Mia, Tarjei og Anne for hyggelig sosiale stunder og sene kvelder på skolen.

Til slutt ønsker jeg å rette en stor takk til David Bell og Heidi Joten Aasheim for gjennomlesning av oppgaveutkast, og for gode tilbakemeldinger i innspurten. Jeg ønsker også å takke flere mennesker som har hjulpet meg på instituttet. Dere vet hvem dere er.

Trondheim, mai 2019

Elisabeth Ramfjord



# Abstract

The theme of this thesis is how the consequences of globalization can affect the support of radical right-wing populist parties, and I investigate how different causal factors affect the support for such parties, in three cases. Two of these cases are the Western European countries France and the Netherlands, and the third are the Eastern European country Hungary. Four different radical right-wing parties are investigated in this thesis: Front National in France, Party for Freedom in the Netherlands and Jobbik and Fidesz in Hungary.

The three causal factors that I use to explain support for these parties are: economic and political globalization, attitudes towards immigrants, discontent with the situation in countries and distrust towards political institutions. These causal factors are in my thesis viewed as demand side factors, that increases the demand for radical-right wing parties. With regards to economic and political globalization my main focus is how some people become the winners and others become the losers in such processes. To explain how negative attitudes towards immigrants occur I apply Blumer's group position theory, and theories to explain how media plays a role in the production and reproduction of negative attitudes towards immigrants. I also use protest-voting theory, anti-establishment theory and the theory of Euroscepticism to explain how consequences of cultural, political and economic globalization contributes to higher levels of discontent and distrust.

I use a comparative case-study to analyze the differences around the causes of why people cast a vote for radical right-wing populist parties. Through this method I will have the opportunity to point out similarities and differences between the three cases by looking more closely at the countries' history and situation today. The data is collected from European Social Survey round 8 from 2016, and I use multinominal logistical regression to analyze the findings. In my analysis I find effect on all three of the indicators that show that the effects of globalization in all my countries have an effect for support to the radical right-wing parties. My results show that a constant across the four cases is that negative attitudes towards the European Union and immigrants have an effect for voting for such parties, but that the reason for negative attitudes differ in each country. Another important finding is that the results for the two parties in Hungary show that people who are satisfied with the political and economic situation have a higher chance of voting for Jobbik and Fidesz. This finding goes against earlier research and the results I find for the Netherlands.





# Innholdsfortegnelse

<b>Forord</b> .....	<b>I</b>
<b>Abstract</b> .....	<b>III</b>
<b>Figurer</b> .....	<b>VII</b>
<b>Tabeller</b> .....	<b>VII</b>
<b>1.0 Innledning</b> .....	<b>1</b>
1.1 Høyrepopulistisk historie og høyrepopulisme i dag .....	1
1.2 Høyrepopulisme som begrep .....	4
1.3 Oppgavens disposisjon .....	6
<b>2.0 Bakgrunn for valg av land</b> .....	<b>9</b>
2.1 Høyrepopulisme og dagens situasjon i Nederland .....	9
2.2 Høyrepopulisme og dagens situasjon i Frankrike.....	13
2.3 Høyrepopulisme og dagens situasjon i Ungarn .....	18
<b>3.0 Teori og tidligere forskning</b> .....	<b>23</b>
3.1 Globaliseringsbegrepet .....	23
3.2 Etnisk nasjonalisme .....	25
3.3 Eterspørselsfaktorer .....	26
3.3.1 Globalisering.....	26
3.3.2 Kulturelle og etniske forklaringsfaktorer.....	29
3.3.3 Misnøye og institusjonell tillit .....	34
<b>4.0 Metode</b> .....	<b>39</b>
4.1 Datamateriale og utvalg.....	39
4.2 Metodisk tilnærming: komparativt case- studie .....	40
4.3 Multinomisk logistisk regresjonsanalyse.....	41
4.4 Avhengige variabler .....	42
4.5 Uavhengige variabler.....	44
4.6 Kontrollvariabler .....	51
4.7 Kurvelineær effekt og interaksjonsledd.....	52
4.8 Reliabilitet .....	53
<b>5.0 Analyse</b> .....	<b>55</b>
5.1 Forskjeller i stemt høyrepopulistisk .....	55
5.2 Resultater Nederland .....	57
5.3 Resultater Frankrike .....	61

5.4 Resultater Ungarn: Fidesz- KDNP Party Alliance .....	66
5.5 Resultater Ungarn: Jobbik .....	72
<b>6.0 Diskusjon.....</b>	<b>75</b>
6.1 Misnøye og mistillit til det etablerte.....	75
6.2 Tapere og vinnere i globaliseringssamfunnet.....	81
6.3 Hvordan kan vi beskytte «vår» nasjonale identitet og suverenitet? .....	84
6.4 Etnisk nasjonalisme som motstandsstrategi for å bekjempe globalisering.....	91
<b>7.0 Konklusjon .....</b>	<b>93</b>
7.1 Videre forskning .....	94
<b>Litteraturliste.....</b>	<b>97</b>
<b>Vedlegg .....</b>	<b>111</b>
Vedlegg 1: Korrelasjonsanalyser og reliabilitetskoeffisient.....	111
Vedlegg 2: Faktoranalyser for skalavariabler.....	114
Vedlegg 3: Kurvilinear effekt for alder.....	117
Vedlegg 4: Interaksjonsledd .....	119
Vedlegg 5: Multinomisk logistisk regresjonsmodell: Jobbik.....	122

## Figurer

<b>Figur 5.1</b>	Holdninger til politisk/økonomisk situasjon i Nederland målt i prosent	side	59
<b>Figur 5.2</b>	Holdninger til «fremmed» innvandring i Nederland målt i prosent		60
<b>Figur 5.3</b>	Holdninger til den Europeiske Union i Frankrike målt i prosent		63
<b>Figur 5.4</b>	Subjektiv oppfatning av innvandreres påvirkning kulturelt/økonomisk i Frankrike målt i prosent		64
<b>Figur 5.5</b>	Subjektiv oppfatning av politisk/økonomisk situasjon i Ungarn målt i prosent		68
<b>Figur 5.6</b>	Subjektiv oppfatning av innvandreres påvirkning kulturelt/økonomisk i Ungarn målt i prosent		70

## Tabeller

<b>Tabell 5.1</b>	Fordeling av stemt/ikke stemt høyrepopulistisk ved siste valg målt i prosent	side	56
<b>Tabell 5.2</b>	Multinomisk logistisk regresjonsanalyse av stemmegivning til Party for Freedom		57
<b>Tabell 5.3</b>	Multinomisk logistisk regresjonsanalyse av stemmegivning til Front National		61
<b>Tabell 5.4</b>	Multinomisk logistisk regresjonsanalyse av stemmegivning til Fidesz- KDNP Party Alliance		66
<b>Tabell 5.5</b>	Multinomisk logistisk regresjonsanalyse av stemmegivning til Jobbik		72



# 1.0 Innledning

Temaet for denne oppgaven er hvordan konsekvensene av kulturell, økonomisk og politisk globalisering påvirker oppslutning til radikale høyrepopulistiske partier i Europa. Oppgavens hovedfokus ligger på hvilke forklaringsfaktorer som bidrar til å øke etterspørselen etter slike partier i Nederland, Frankrike og Ungarn. Jeg bruker en komparativ analysedesign for å analysere dataene, slik at jeg har muligheten til å peke på likheter og forskjeller som finnes mellom landene.

## 1.1 Høyrepopulistisk historie og høyrepopulisme i dag

Høyrepopulistiske partier har i flere tiår vært på fremmarsj i Europa (Rydgren, 2007), og støtten disse partiene får synes fremdeles å øke. I Frankrike gikk Marine Le Pen, partileder i Front National<sup>1</sup>, videre i første runde av presidentvalget, og stod dermed som en av to aktuelle presidentkandidater i andre runde av valget som fant sted i mai 2017. I valget i Ungarn i april 2018 var vi også vitne til at Viktor Orbán, partileder i det nasjonalkonservative partiet Fidesz, gikk inn i sin fjerde periode som statsminister, og Fidesz mottok 49 % av stemmene. Det ungarske høyre-radikale partiet Jobbik fikk 19 % av stemmene ved samme valg (IFES Election Guide, 2017; 2018). Vi var også vitne til at det radikale høyrepopulistiske partiet Sverigedemokratene i vårt naboland fikk 17,5 % av stemmene under det svenske riksdagsvalget i 2018. Dette var en økning på 4,6 % fra riksdagsvalget i 2014 (Valmyndigheten, 2019a; 2019b). I dag finnes det omtrent ingen land i Europa som ikke har et høyrepopulistisk parti av relativ størrelse i den nasjonale politikken, og av 15 øst-europeiske land regjerer høyrepopulister i 7 av dem, er en del av partikoalisjoner i 2 av dem, og er det største opposisjonspartiet i 3 av dem. I år 2000 fikk populistiske partier i gjennomsnitt 8,5 % av stemmene i Europa. I dag ligger det tallet på 24,1 % (Tony Blair Institute for Global Change, 2017). Vi så også at i valget til Europaparlamentet som fant sted i mai 2019 rykket høyrepopulistene betydelig frem, sammenlignet med tidligere valg (DN, 2019).

---

<sup>1</sup> Front National har nå skiftet navn til «Rassemblement National» (Nasjonal samling) (Løkeland-Stai, 2019), men jeg kommer til å bruke det gamle navnet Front National av praktiske hensyn.

Fremveksten av høyrepopulistiske partier slik vi ser i dag er på ingen måte et nytt fenomen. Begrepet stammer fra det latinske ordet «populus», som betyr «folk» (Simonsen og Kjølsvedt, 2009: 9). Helt fra midten av 1800- tallet har en sett sporadiske protestbevegelser som dukker opp som opposisjon mot moderniteten og samfunnsendringene som fulgte med. På 1800- tallet var det gjerne snakk om de agrarpopulistiske bevegelsene<sup>2</sup>, som blomstret opp i Nord- Amerika og Europa. Bølger av oppslutning til høyrepopulistiske partier er noe vi har sett komme og gå i flere perioder i Europa. Widfeldt (2004) presenterer tre ulike faser fra etter andre verdenskrig som er grunnleggende i forståelsen av høyrepopulistiske partier i Europa i dag. I den første fasen som fant sted fra 1945-1955 dukket det opp partier med fascistiske trekk flere steder i Europa. Eksempler på slike partier var *Movimento Sociale Italiano* i Italia og *Sozialistische Reichspartei* i Tyskland. Den andre fasen som fant sted i tidsrommet 1955- 1980 kjennetegnes av protestbevegelser med et tydelig anti-establishment budskap, og da med spesielt hensyn til økonomiske endringer. Eksempler på slike partier var blant annet UDCA<sup>3</sup> i Frankrike og det norske partiet *Anders Langes parti til sterk nedsettelse av skatter, avgifter og offentlige inngrep*. Den tredje fasen som startet på 1980- tallet, og som var starten på dagens høyrepopulistiske tendenser kjennetegnes av et større fokus på etno-nasjonalistiske ideer, og er mer innvandringskritiske av natur. I kjernen av denne perioden finner vi partiet *Front National* i Frankrike (Widfeldt, 2004). Front National var allerede på denne tiden et parti som befant seg i gråsonen mellom ekstremt og populistisk<sup>4</sup>, noe mange fremdeles vil kategorisere partiet som (Simonsen og Kjølsvedt, 2009).

Tidligere forskning viser at årsakene til hvorfor høyrepopulistiske partier oppnår høy oppslutning varierer fra land til land (Oesch, 2008; Baier, 2015). På tross av forskjeller mellom land og mellom partier finnes det likevel forklaringsmønster som strekker seg på tvers av land og på tvers av Øst- og Vest Europa. Simonsen og Kjølsvedt (2009) skiller mellom tre premisser de mener kjennetegner de fleste høyrepopulistiske partier: Det første premisset dreier seg som at slike partier ofte får oppslutning basert på folkets misnøye med eliten i landet. Gjennom en mobiliseringsstrategi som baserer seg på frykt hos velgermassen, er det vanlig at høyrepopulistiske partier danner ulike fiendebilder. Det er ikke kun hva gjelder eliten i landet at det snakkes om et skille mellom «oss» og «dem». Det kan også være

---

<sup>2</sup> Agrarpopulisme ser bønder som det sunneste folket i et biologisk og moralsk perspektiv. Industrialister sees på som en trussel for bønder (Hellman, 2017)

<sup>3</sup> Partiet UDCA presenteres grundigere i kapittel 2.1 i oppgaven

<sup>4</sup> Forskjellen mellom ekstreme, radikale og populistiske partier diskuteres i kapittel 1.2 av oppgaven.

snakk om utgrupper som kriminelle eller innvandrere, og høyrepopulistiske partier har ofte spilt på en følelse av usikkerhet og mangel på beskyttelse av de etablerte partiene. Som et resultat av økende innvandring fra muslimske land de siste tjue årene, har islam blitt en religion å regne med i Europa, men tilpasningen til nye kulturelle og religiøse impulser skjer ikke uten problemer. Blant annet stiller muslimske innvandrere krav til deres «nye» hjemland som i en innvandringspolitisk kontekst er uvant for mange etniske samfunnsborgere i europeiske land. I motsetning til arbeidsinnvandrene som kom på slutten av 1900-tallet stiller muslimer krav som går på deres religiøse og kulturelle rettigheter som mennesker. Dette, kombinert med en rekke terrorangrep Europa har opplevd som følge av religiøse og kulturelle konflikter, tvinger oss til å stille helt nye spørsmål. Menneskers religiøse og kulturelle tilknytning blir koblet opp til spørsmål om nasjonal sikkerhet (Dolezal et.al, 2010). I høysetet av innvandringsdiskusjonen de siste årene står flyktningkrisen verden har opplevd, i kombinasjon med oppblomstringen av terrorgruppen IS. Som følge av mye ustabilitet i Midtøsten (spesielt krigen i Syria) har Europa opplevd en av de største migrasjonsbølgene gjennom tidene, noe som legger press på Europeiske land. Menneskene som kommer, rømmer fra krig og elendighet, men for mange i Europa ser de kun muslimer, og har derfor vanskeligheter med å skille mellom religiøse ekstremister og vanlige muslimer som migrerer fra Midtøsten (Park, 2015).

Det andre premisset som blir presentert er at de fleste høyrepopulistiske partier mobiliserer velgere på basis av frykt for konsekvensene av globaliseringsprosesser. Dette er også et kjennetegn vi kan se gjennom historien i de fleste land og hos de fleste høyrepopulistiske partier i dag. Det siste premisset tar for seg at høyrepopulistiske partier slik vi ser dem i dag er et resultat av omfattende endringer i Europa som startet på 1970- tallet og har vart frem til i dag. Disse endringene det snakkes om er når samfunn har gått over i den postindustrielle epoken og hvor land har blitt en del av en globalisert verdensøkonomi (Simonsen og Kjølsvold, 2009).

Problemstillingen for oppgaven blir derfor følgende: *Hvordan påvirker konsekvensene av globalisering oppslutning til radikale høyrepopulistiske partier i Nederland, Frankrike og Ungarn?*

## 1.2 Høyrepopulisme som begrep

I tidligere forskning finner man begrepene høyreekstreme, høyreradikale og høyrepopulistiske partier brukt om hverandre om de samme partiene (Betz, 1993; Ivarsflaten, 2005; Lubbers et.al, 2002; Rydgren, 2005). Jeg vil i følgende avsnitt komme med en beskrivelse av hva som kjennetegner de tre gruppene, for deretter å presentere hvor jeg plasserer min studie begrepsmessig.

Populisme kan sees på som en ideologi som baserer seg på en idé om en grunnleggende konflikt mellom allmennheten og den etablerte eliten i landet. Populisme kan ha utslag på begge sider av den politiske skalaen og har til og med fått utslag i sentrumspolitikken i visse land. Populistiske partier appellerer gjerne til velgere gjennom en diskurs hvor de viser skepsis mot etablerte politiske partier og overnasjonale organisasjoner. De appellerer også til velgere gjennom bruk av enkle resonnementer som ofte står i motsetning til den politiske elitens bruk av avanserte, virkelighetsfjerne utsagn (Jupskås, 2018). Dette ser vi for eksempel i Norge når politikere snakker om at det er viktig «å kalle en spade for en spade». De oppmuntrer også politikere til å gi klare ja og nei svar i politikken. Høyrepopulistiske partier kombinerer gjerne dette med å kritisere de etablerte partiene for å fokusere på feil utfordringer i landet, og dermed unngå de faktiske problemene knyttet til innvandring og et flerkulturelt samfunn. Fokuset på slike utfordringer øker oppslutningen fordi det gir en følelse av at bekymringene til allmennheten faktisk blir adressert (Betz og Johnson, 2004).

Når høyrepopulistiske partier bruker begrepet «folket» i sin propaganda så har det konnotasjoner til skillet mellom «oss» og «dem», fordi folket ikke inkluderer innvandrere. I nyere tid har forskere også argumentert for at populismen og også populistiske partier på høyresiden, kjennetegnes gjennom en anti-establishment diskurs, som ser på folket mot «eliten», men her er det ikke kun den økonomiske eliten, men også «den korrupte» eliten det er snakk om. De som står i motsetning til den korrupte eliten er det «rene folket». Her står også etniske minoriteter som en motsats til det rene folket (Mudde, 2004). Det som også er viktig å trekke frem som kjennetegn ved populisme, eller populistiske partier, er at de aktivt sørger for at de ikke fremstår som antidemokratiske. Dette står i motsetning til høyreekstreme partier, som tar til orde for høyere grad av autoritært styresett. Årsaken til at de jobber aktivt for å ikke fremstå som antidemokratiske kan være fordi partier som fremstår som antidemokratiske vil bli stigmatisert i et land hvor majoriteten av velgerne er for demokratisk



styre, fordi de da vil så i fare for å bli kategorisert som høyreekstremistiske (Van der Brug et.al, 2005).

Jupskås (2012) presenterer en seksdelt kategorisering av hva som kjennetegner høyreekstremisme. Det første kjennetegnet er at de ofte har et ideologisk syn som er etnisk nasjonalistisk, hvor ens egen nasjon og ens egne interesser er det viktigste. I et slikt perspektiv ligger det også at etniske minoriteter ikke har rett på de samme godene som den etniske majoriteten i landet. Gjennom et slikt kjennetegn vil mange høyrepopulistiske partier i Europa kunne kategoriseres som ekstremt. Det andre kjennetegnet som presenteres er at de anses som anti- demokratiske, i form av at de mener at det ikke nødvendigvis er bedre at flere mennesker styrer, men at man burde ha en sterk og tydelig leder(ibid.). Her skiller høyreekstremisme seg fra både høyreradikalisme og høyrepopulisme, gjennom at partier som klassifiseres innenfor disse ofte ønsker enda større makt til folket, gjennom direkte folkeavstemninger (Rydgren, 2004a). Videre ønsker de ofte at staten skal styre nasjonen gjennom en autoritær form for styring. Dette gjelder alt fra å innføre dødsstraff igjen til det å gå tilbake til tradisjonelle kjønnsrollemønster (Jupskås, 2012).

Videre er høyreekstremister åpent rasistiske og benytter seg ofte av et biologisk perspektiv for å forklare forskjeller mellom rasene, og argumenterer derfor for at det finnes iboende biologiske forskjeller mellom rasene, og de rangerer rasene hierarkisk basert på disse biologiske forskjellene. Det de jobber for gjennom denne rangeringen er å holde rasene (da spesielt den hvite) «rene» (ibid.). Her skiller høyreradikale seg fra dem gjennom at de fokuserer i mye større grad på kulturelle forskjeller mellom etniske grupper, og de snakker ofte ikke om rase. De taler for at de ønsker det de omtaler som *etnokrati*. Etnokrati handler om at alle autoritære stillinger innenfor et geografisk område skal besettes av medlemmer av en etnisk gruppe, og makten disse stillingene kommer med skal brukes til å undertrykke/diskriminere medlemmer av andre konkurrerende etniske grupper (Betz, 2005). Nært knyttet opp mot rasisme og etnokrati finner vi det femte kjennetegnet hos høyreekstremister, nemlig fremmedfrykt. Dette gjelder fremmedfrykt for innvandrere, på grunn av en grunnleggende frykt for at innvandrere skal ta over nasjonen. Ofte gjelder fremmedfrykten ikke kun innvandrere, men rommer også homofile, jøder, romfolk osv... (Jupskås, 2012). Dette kjennetegnet kan vi finne igjen hos både høyrepopulistiske og høyreradikale partier.

Til slutt presenterer Jupskås (2012) det mest sentrale kjennetegnet ved høyreekstremer, som man ikke finner igjen hos høyrepopulister eller høyreradikale, og dette dreier seg om konspirasjonsteorier.

Ut ifra definisjonene av høyreradikale, høyreekstremer og høyrepopulistiske partier vil samtlige partier i Ungarn, Frankrike og Nederland kunne falle inn i grenselandet mellom høyrepopulistiske og høyreradikale, og jeg velger derfor å klassifisere dem som radikale høyrepopulistiske partier (RHP partier). Det spiller ingen rolle i hvor stor eller liten grad de er mot innvandring, den politiske eliten eller globalisering. Alle de fire partiene appellerer til «folket» gjennom å distansere «oss» fra «dem», og dette blir gjort via offentlige mediekkanaler.

### **1.3 Oppgavens disposisjon**

Oppgaven er strukturert i syv ulike kapitler. Først i kapittel to kommer jeg til å presentere bakgrunnen for hvorfor de ulike landene har blitt valgt. Dette inkluderer historisk bakgrunnsteppe rundt hvorfor slike partier har oppstått i de ulike landene. Videre har jeg også inkludert kjennetegn ved de fire ulike partiene som er inkludert i analysen: Front National (FN) i Frankrike, Party for Freedom (PFF) i Nederland, og Jobbik- Movement for a better Hungary (Jobbik) og Fidesz – KDNP (Fidesz) i Ungarn. I tillegg presenterer jeg også situasjonen i samtlige av de tre land i dag. I kapittel tre presenterer jeg det teoretiske rammeverket for oppgaven. Dette inkluderer etnisk nasjonalisme, som er selve ideologien til disse partiene, teorier som går på konsekvensene av globaliseringsprosesser, teorier som forklarer misnøye og mistillit til EU og etablerte eliter/politikere og Herbert Blumers gruppeposisjonsteori og medieteorier for å forklare negative holdninger til innvandring. I kapittel fire presenterer jeg metoden jeg har brukt for å analysere dataene mine, den metodiske tilnærmingen komparativ analyse og selve datagrunnlaget. Jeg presenterer også den avhengige og de uavhengige variablene som er brukt i analysen. Til slutt i kapittel fire diskuterer jeg den samlede reliabiliteten for studien. I kapittel fem presenterer jeg funnene mine, ved å henvise til modellene for hvert enkelt parti. I kapittel seks diskuterer jeg det jeg anser som mine viktigste funn opp mot teorien som ble presentert i kapittel tre, sammen med historisk kontekst og landenes situasjon som ble presentert i kapittel to. Jeg kommer også til å trekke inn politiske utspill som er hentet fra taler i de ulike partiene. Kapittelet er strukturert ved at jeg først tar for meg de viktigste funnene knyttet til misnøye og mistillit på nasjonalt og

overnasjonalt nivå. Deretter presenterer jeg hvordan denne misnøyen og mistilliten kan være en konsekvens av negative konsekvenser av globalisering og negative holdninger til innvandring. Det siste kapitlet er konklusjonen, som inneholder en oppsummering av de viktigste funnene og en avsluttende tanke rundt hva som ville vært interessant for videre forskning.



## 2.0 Bakgrunn for valg av land

I denne delen av oppgaven vil jeg presentere bakgrunnen for hvorfor de aktuelle landene har blitt valgt i denne oppgaven. Jeg vil derfor presentere den historiske konteksten rundt hvordan RHP partier har dukket opp i samtlige land, beskrivelse av partiene som er med i analysen og en beskrivelse av situasjonen i samtlige land i dag.

### 2.1 Høyrepopulisme og dagens situasjon i Nederland

Frem til List Pim Foruyn kom på banen i 2002, hadde det politiske landskapet i Nederland stort sett vært preget av harmoni, enighet og toleranse blant partiene og blant velgerne. Det politiske systemet i Nederland hadde frem til midten av 1960 tallet tradisjonelt vært knyttet opp mot de ulike religiøse og sosiale gruppene i samfunnet: protestanter, katolikker, sosialister og liberale. Gruppene var hierarkisk ordnet, med ledere og politiske partier innenfor de ulike søylene, som sørget for representasjon for de ulike gruppene. Søylene gjennomsyret også mye av det sosiale livet, som gjorde at det fantes ikke noe særlig samhandling mellom søylene, verken på nasjonalt eller mellommenneskelig nivå (Bruff, 2003). Denne måten å dele opp et samfunn på kalles for *verzuiling* (Ljiphart, 1989), og en kan snakke om tre ulike funksjoner et slikt system hadde for det nederlandske samfunnet. For det første kunne det sees på som en måte å kontrollere og holde de ulike samfunnsgruppene i sjakk på. For det andre var det snakk om en måte å tilpasse samfunnet til de økte endringene moderniseringen, globaliseringen og sekulariseringen medførte for samfunnet, slik at svakere grupper i samfunnet ble sikret representasjon. For det tredje, som en konsekvens av reformasjonen<sup>5</sup> var det en generell oppfatning at, på grunn av mange ulike identiteter og ideer i samfunnet, så kunne ikke Nederlenderne leve sammen i et åpent samfunn (Wintle, 2000).

På 1960- tallet var man vitne til drastiske endringer i det Nederlandske samfunnet, hvor de bevegde seg fra å være et av de mest konservative og religiøse landene til å oppleve en voldsom sekularisering. Det har blitt uttalt at Nederland var det landet som opplevde størst endringer i hele verden, som konsekvens av den voldsomme sekulariseringen. Disse endringene førte også til at samfunnet som de kjente til, med søylene, gradvis forvitret, og samfunnet gikk gjennom enorme konsekvenser på nasjonalt og mellommenneskelig nivå

---

<sup>5</sup> Reformasjonen i Nederland dreide seg om konflikt mellom de religiøse gruppene i landet på 1500-tallet (Kværne, 2018)

(Dreher, 2002). Blant annet endret mediestrukturen seg drastisk etter 1989, fra å ha ulike mediekanaler som tilhørte de ulike søylene til å bli kommersialisert. Dette førte til at budskap plutselig kunne nå ut til hele befolkningen samlet, som fikk enorme konsekvenser for politikken (Lucardie, 2008). Det nederlandske verzuilingsystemet befant seg i en krisesituasjon, og befolkningen var polarisert i meningene sine om hva som skulle være løsningen på problemene (Andeweg og Irwin, 1993 i Bruff, 2003). Noen mente at den beste løsningen ville være å introdusere en femte søyle for innvandrerne i landet, mens andre mente hele systemet burde forkastes (Maussen, 2012).

Innvandrere utgjør i dag 23 % av den nederlandske befolkningen<sup>6</sup>, hvorav 1,73 mill. er vestlige innvandrere og 2,24 mill. er ikke-vestlige innvandrere (Statline, 2018). Innvandring er noe Nederland har hatt en lang historie med (Van Amersfoort og Van Niekerk, 2006). Av de ikke-vestlige innvandrerne kommer flest fra land som Marokko, Suriname og Tyrkia (Statline, 2018). Frem til relativt nylig har landet hatt åpne grenser og en høy grad av toleranse for andre etniske og religiøse grupper. Det kan trekkes frem at den høye toleransen delvis kan forklares gjennom rollen Nederland hadde under andre verdenskrig. Nederland mottok kritikk for at de ikke begrenset deportering av jøder i høyere grad enn de gjorde (Prins, 2002). Wintle (2000) snakker om toleransen i Nederland som noe mer negativt ladet, hvor det er en måte å opprettholde den sosiale kontrollen i samfunnet. Det er lettere å ha høy grad av toleranse når en slipper å forholde seg til mennesker som er annerledes enn en selv. På grunn av det oppsplittede samfunnet gjennom søylene, ble det nesten ikke snakket om integrering, og i enda mindre grad satt noen krav til at innvandrere måtte integrere seg. I tiden etter andre verdenskrig var det nærmest ansett som tabu å stille spørsmålstegn ved den økende innvandringen og integreringen i Nederland, som følge av den dårlige samvittigheten i samfunnet (Prins, 2002). Det ble gjort noen få forsøk, men ingen virkelige suksessfulle forsøk før Pim Fortuyn kom på banen i 2002. Da var det kriminalitet blant innvandrere, hvordan innvandring truer den nasjonale identiteten, og befolkningstettheten i Nederland som særlig ble stilt spørsmålstegn ved (Van Holsteyn og Irwin, 2003).

Men det var ikke bare innvandring høyrepopulisten Pim Fortuyn hadde på agendaen. Oppløsningen av verzuilingsystemet hadde medført at partiene etterhvert dannet koalisjoner

---

<sup>6</sup> Første- og andregenerasjonsinnvandrere.

på tvers av søylene, som for eksempel «Purple coalition» som bestod av sosialdemokratene og de liberale, som satt i regjering i åtte år fra 1994-2002 (Bruff, 2003). Den lille koalisjonen bestod av partier fra venstre- og høyresiden, noe som det politiske systemet i Nederland har fått kritikk for, fordi det da ikke fantes noen reelle alternativer for velgerne. For Fortuyn var det denne koalisjonen han angrep da han kom på banen i 2002. Han mestret å fange oppmerksomheten til massene, rundt områdene koalisjonen hadde feilet på, som for eksempel helsetjenester, utdanning, kriminalitet, immigrasjon og integrering av etniske og kulturelle minoriteter i landet. Han la selvfølgelig spesielt vekt på immigrasjon, og da spesielt knyttet opp mot den muslimske befolkningen i landet. Dette var i motsetning til de andre etablerte partiene i landet, hvorav ingen av tre største partiene hadde temaene immigrasjon og integrering som en del av deres partiprogrammer (Van Holsteyn og Irwin, 2003). I 2002, rett før det nasjonale valget, ble Pim Fortuyn drept av en miljøaktivist. Partiet gjorde et godt valg<sup>7</sup> (Van Holsteyn og Rydgren, 2004), men ved det neste nasjonale valget i 2003, uten Pim Fortuyn som leder, hadde partiet mistet mange av velgerne sine (IFES Election Guide, 2003). Etter den kortvarige suksessen til Pim Fortuyn kom en ny nederlandsk høyrepopulist inn i politikken, Geert Wilders.

Geert Wilders (nåværende leder i PFF) var tidligere representant i det liberale høyrepartiet Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD). Her var han en ivrig representant for den ytre høyrevingen innad i partiet. Han hadde sterke meninger om innvandringsspørsmål i Nederland, og da spesielt hva angår islam. Dette førte til et anstrengt forhold til resten av partiet, og dette var det som etterhvert skulle bety slutten for Geert Wilders i VVD. Da Tyrkia skulle inn som nytt medlem i EU nektet Geert Wilders å støtte resten av partiet i beslutningen å la Tyrkia bli EU-medlem. Årsaken var at han mente det var for store kulturelle forskjeller mellom Tyrkia og de andre EU-landene. Geert Wilders ble da ekskludert fra partiet i 2004, og dannet i september 2004 enmannsorganisasjonen Groep Wilders (Vossen, 2013 i Van Holsteyn, 2018).

I 2006 var første gang partiet stilte til valg med navnet Partij voor de Vrijheid, fremdeles med Geert Wilders som eneste partimedlem, og leder. Programmet (Nieuw Realisme) partiet stilte til valg med hadde blant annet punkter som: kraftige skatteutt på inntekter, restriksjoner på

---

<sup>7</sup> List Pim Fortuyn fikk 17 % av stemmene ved valget i 2002 (Van Holsteyn og Rydgren, 2004).

innvandring og taleforbud for utenlandske imamer (Vossen, 2010). Punktene i partiprogrammet ble godt tatt imot av det nederlandske folket, og de fikk en oppslutning på 5,9 %, med 9 representanter i nasjonalforsamlingen (Van Holsteyn, 2018). Etter dette har Geert Wilders flere ganger vært ute i media med radikale og provoserende utsagn, spesielt hva gjelder innvandring. I 2008 kom filmen *Fitna* ut, hvor han gir Vesten en siste advarsel om islamsk invasjon. Filmen skulle også fungere som et oppgjør med hva han kaller fascist-koranen, som han sammenligner med *Mein Kampf* av Adolf Hitler (Van Zoonen et.al, 2010). 19 mars 2019 gikk partiet ut med en reklamefilm hvor de fordømmer islam. I filmen kommer det blant annet frem at islam er terror, homofobi, anti-semittisme, dødelig osv (NL TIMES, 2019).

I 2016 publiserte PFF det innledende valgprogrammet for perioden 2017-2021, som de selv har valgt å kalle «Nederland weer van ons!» (engelsk oversettelse: *The Netherlands Ours Again!*). Valgprogrammet er bare en side langt, som punktvis tar deg gjennom elleve punkter som presenterer planen partiet har for fremtiden. Det første punktet (med flere underpunkter) tar opp en stor del av hele programmet, og omhandler innvandring, eller rettere sagt islam. Gjennom åtte underpunkter presenterer de sin plan for å deislamifisere Nederland: stenge grensene for asylsøkere fra islamske land, trekke tilbake alle midlertidige oppholdstillatelser og stenge asylmottakene, ikke lov å bære islamske hodeplagg i offentlige sammenhenger, forbud mot andre islamske uttrykk som kan forstyrre den offentlige orden, fengsel med forebyggende funksjon for radikale muslimer, utvisning for kriminelle med flere nasjonaliteter, nekte inngang til Nederland for jihadister som reiste til Syria, stenge alle moskeer, muslimske skoler og forby Koranen (Geert Wilders Weblog, 2016).

Videre i de resterende punktene presenterer de følgende: forlate EU slik at Nederland kan være uavhengig igjen, direkte demokrati gjennom bindende folkeavstemninger, avskaffe egenandelene på helsetjenester, senke boligavgiftene, senke pensjonsalderen til 65 og indeksere tilleggspensjoner, ingen offentlige midler skal finansiere bistand til utviklingsland, vindmøller, kunst, innovasjon, kringkasting og liknende, trekke tilbake kuttene som har blitt innført i eldreomsorgen, mye mer penger til forsvaret og politiet, senke inntektskattene og halvere skattene på bil (ibid.).

Den økonomiske situasjonen i Nederland er relativt bra på en rekke indikatorer sammenlignet med andre OECD land. De scorer høyt hva gjelder arbeidsmarked, utdanning, helse, tilfredshet



med livet, sikkerhet for borgere osv... Sammenligner vi Nederland med Frankrike på samme indikatorer så vil man kunne trekke konklusjonen at Nederlandere generelt har det bedre enn franskmenn. Men det er likevel noen områder som burde vekke bekymring. Det er en stor og økende ulikhet i inntekt i Nederland, hvor de 20 % rikeste tjener fire ganger så mye som de 20 % fattigste i samfunnet. Arbeidsledigheten i 2014 var på 7,4 %, som er litt over gjennomsnittet for OECD land, mens arbeidsledigheten for unge mellom 15-24 år er 12,8 % (OECD, 2018; 2019b).

## 2.2 Høyrepopulisme og dagens situasjon i Frankrike

Frankrike har en lang historie med ekstreme og populistiske bevegelser og partier. Etter andre verdenskrig dukket poujadismen opp i politikken i Frankrike. Dette var i en tid hvor landet var preget av ustabilitet i politikken. Poujadismen ble i starten regnet for å være en *single-issue-bevegelse*, hvor kampsaken deres var en skatteprotest, som følge av inflasjonen etter krigene som Frankrike hadde deltatt i. Etterhvert utviklet bevegelsen seg til å være en mer generell protest mot modernisering, og selv presenterte de seg som representanter for «det sanne Frankrike», i motsetning til de etablerte politikerne i den sittende fjerde republikken. I parlamentsvalget i 1956 fikk Pierre Poujade sitt nystiftede parti Union et Fraternité Française (UFF) 11,6 prosent av stemmene. Poujadistene hadde i tillegg til partiet UFF, også protestbevegelsen Union de Défense des Commerçants et Artisans (UDCA). UDCA var en bevegelse som var mot det meste som ble ansett som «fremmed» i Frankrike, som inkluderte jøder, utlendinger, innvandrere, homofile, det amerikanske, den fjerde republikkens politikere, modernisering, det kapitalistiske, kommunismen og eliten (Lorenz, 2009). Forskeren Peter Davies har klassifisert bevegelsen som en «*anti-everything-movement*» (Davies, 2000: 130 i Lorenz, 2009). Da UFF kom inn i nasjonalforsamlingen i 1956 var Jean-Marie Le Pen en av representantene for partiet. Le Pen skulle senere vise seg å bli lederen for FN (ibid.).

FN, med Le Pen i spissen, ble stiftet i 1972, som et forsøk på å samle de høyreekstreme kreftene i Frankrike, men samtidig distansere seg fra nazistene og fascistene (Lorenz, 2009). Frem til 1984 var det ikke noe merkverdig oppslutning å snakke om for partiet, men de gjorde et overraskende brakvalg i valget til Europaparlamentet i 1984, hvor de fikk 11,2 % oppslutning (Perrineau, 1997 i Rydgren, 2004b). På denne tiden mobiliserte FN velgere delvis på grunn av deres standpunkt om fransk nasjonalitet. Blant annet ble spørsmålet rundt fransk statsborgerskap stilt på slutten av 70-tallet og begynnelsen av 80-tallet, når andregenerasjonsinnvandrere fra Algerie automatisk kvalifiserte til fransk statsborgerskap

(Brubaker, 1992 i Rydgren, 2004b). Mennesker ble bekymret over at landet delte ut statsborgerskap uten å være sikker på at menneskene var «franske i hjertet» (Brubaker, 1992: 143 i Rydgren, 2004b). Som følge av den økonomiske situasjonen i landet, og mistilliten som fantes til de etablerte politiske partiene, klarte FN å mobilisere velgere også basert på en anti-establishment diskurs. På denne tiden hadde tilliten til de etablerte partiene sunket drastisk, som gjorde at FN kunne mobilisere proteststemmer hos dem som var misfornøyd. Befolkningen var også mye mer mottakelig for anti-system og anti-establishment retorikk på dette tidspunktet på grunn av den manglende tilliten i samfunnet (Ignazi, 1996 i Rydgren, 2004b). Den manglende tilliten gjaldt ikke bare politiske partier innad i landet. Helt siden midten av 90-tallet har FN talt for en gjenoppbygging av fransk suverenitet, og at EU skal gå tilbake til en løsere form for koalisjon med medlemsstater i et «*Europa av nasjoner*» (Hainsworth et.al, 2004: 47). Dette kan sees i sammenheng med at mange FN velgere ikke nødvendigvis vil at Frankrike skal forlate EU, men at nasjonene innad må ha større grad av suverenitet. FN's euroskeptisisme er en del av en større ideologi som er tuftet på motstand mot globalisering, hvor patriotene står i motsetning til globalistene (Ivaldi et.al, 2017).

Partiet hadde opp og nedturer i årene som fulgte, blant annet på grunn av interne strider i partiet og politiske reguleringer som svekket partiet (Rydgren, 2004b). Presidentvalget i 2002 ble en kortvarig opptur hvor Le Pen mottok 16,9 % av stemmene i første runde (IFES Election Guide, 2002). Etter dette fulgte en ny skuffende periode for partiet, hvor oppslutningen dalte jevnlig, helt ned på et prosentnivå på 4,3 % i parlamentsvalget i 2007. Mange trodde nå at tiden var over både for Le Pen og for partiet, men i 2011 tok Le Pens datter Marine Le Pen over partiet, og partiet har siden da gått gjennom en fornyelsesprosess, hvor målet har vært å moderere partiet vekk fra det ekstreme høyre det var da hennes far var leder. I hjertet av fornyelsesprosessen finner vi blant annet nulltoleranse for anti-semittiske holdninger innad i partiet. Dette synes å ha gjort underverker for partiet, for i 2012 mottok Marine 17,9 % av stemmene og i 2015 fikk partiet nesten 25 % oppslutning. I 2017 fikk Le Pen 21,3 % og 33,9 % av stemmene i første og andre runde av presidentvalget (Mayer, 2018). I partiprogrammet som ble publisert i 2017 går partiet gjennom 144 punkter, som er deres plan for Frankrike hvis Le Pen skulle bli valgt som president. Smith (2017) har skrevet en artikkel som tar for seg disse punktene kortfattet. I manifestet finnes det flere punkter som skal bidra til å redusere kriminaliteten i Frankrike, blant annet at det skal ansettes flere politistyrker og kriminalitet burde straffes hardere. Tidligere har Le Pen tatt til orde for dødsstraff, men hun mener nå at fengsel på livstid er den rette veien å gå. Hun knytter

kriminalitet opp mot den økende innvandringen til landet, og at Frankrike, i håp om å bekjempe kriminalitet, må ta tilbake kontrollen over grensene sine. Målet hennes er å redusere migrasjonen til Frankrike fra 140 000 pr. år til kun 10 000 pr. år. I manifestet blir også ordet «Frexit» brukt, som gir assosiasjoner til «Brexit» i Storbritannia. Hun ønsker å gjennomføre en folkeavstemning, på lik linje som i Storbritannia, slik at folket selv får bestemme hvorvidt de ønsker å forlate EU eller ikke. Le Pen ønsker også å få en slutt på globaliseringen gjennom å erstatte den frie markedsøkonomien med en «ny patriotisk modell». Dette mener hun vil redusere arbeidsledigheten i Frankrike drastisk. Hun ønsker også å bringe industrien tilbake innenfor franske nasjonale grenser.

For å forstå både oppblomstringen og oppslutningen til FN er de-koloniseringen av franske kolonier en viktig brikke i historien, og da spesielt med hensyn til krigen i Algerie. Algerie var fransk koloni fra 1830 til 1845, og en del av Frankrike frem til 1962. I 1954 hadde Algerie satt frem et krav om selvstendighet, som ble avvist fra Fransk side. Dette sendte Algerie ut i en krig som varte frem til de oppnådde selvstendig styre i 1962 (Leraand, 2019). Jean- Marie Le Pen var selv soldat i krigen mot Algerie på 1950-tallet, og det å bevare de franske koloniene ble viktig i partiets propaganda etter Algerie-krigen (Lorenz, 2009). Nesten 40 år etter krigen kan man føle de ideologiske og sosiale konsekvensene av krigen i Algerie, som var en blodig krig som tok mange liv (Leraand, 2019). Anti-arabiske holdninger har vært, og er fremdeles, svært utbredt i Frankrike, som en konsekvens av krigen og dekoloniseringen av de franske koloniene. Dekoloniseringen førte til at mennesker fra de tidligere koloniene nå kom til Frankrike (Mayer, 2018). Frankrike hadde i sine tidligere kolonier kjørt en ganske hard assimileringpolitikk ovenfor de «nye» franskmennene. Dette fortsatte også da innvandrere fra de tidligere koloniene kom til Frankrike (Leraand, 2019), og dette er noe vi ser den dag i dag, for eksempel da Frankrike forbød bruk av burka og niqab i offentlige sammenkomster (Aftenposten, 2011).

I dag er det 5,85 mill. innvandrere<sup>8</sup> i Frankrike, som utgjør ca. 9 % av den totale befolkningen, og over halvparten av disse er ikke-vestlige innvandrere (INED, 2014). Hvis vi også inkluderer andregenerasjonsinnvandrere, er vi oppe i en prosentandel på 25 % av befolkningen med innvandrerbakgrunn (Giry, 2006). Av de ikke-vestlige innvandrerne som

---

<sup>8</sup> Førstegenerasjonsinnvandrere

kommer fra utenfor EU er dette i hovedsak mennesker fra tre tidligere franske kolonier: Algerie, Marokko og Tunisia. Noe som er verdt å nevne er at Frankrike opplever en økning i antall innvandrere som søker asyl i landet. Bare fra 2012 til 2013 godkjente Frankrike 14 % flere søknader om asyl (OECD, 2015). Frankrike har en lang historie med innvandring, hvor de fleste av innvandrerne før andre verdenskrig kom fra andre europeiske land, som arbeidere. Disse innvandrerne var kulturelt ikke så forskjellige fra majoritetsbefolkningen, og bød derfor ikke på de største utfordringene. Etter andre verdenskrig endret innvandringen seg demografisk. Innvandrere kom nå hovedsakelig fra tidligere franske kolonier, som var svært annerledes enn franskmenn hva gjaldt kultur (Horowitz, 1992).

I dag tar FN til orde for en mindre rasistisk form for nasjonalisme enn hva de gjorde da partiet ble ledet av Jean-Marie Le Pen, hvor de heller taler for *nasjonal prioritet*, som vil si at franskmenn alltid skal prioriteres, fremfor alle «fremmede», og da spesielt muslimer (Mayer, 2018). Frankrike har de siste årene opplevd en rekke terrorangrep, utført av islamistiske ekstremister (BBC, 2016). Men det er ikke kun muslimer FN angriper i sin propaganda. Alle migranter som ankommer Europa blir av FN sett på som utnytttere av velferdssystemer og som en trussel mot lands nasjonale identitet (Löwy og Sittel, 2015).

Som nevnt over mobiliserte også FN velgere basert på en grunnleggende mistillit og misnøye blant befolkningen. Det er flere grunner til hvorfor denne misnøyen og mistilliten oppstod. For det første hadde de etablerte politiske partiene og institusjonene store problemer med å tilpasse seg de økonomiske og sosiale endringene som hadde skjedd i det franske samfunnet. Dette førte til at folket ikke opplevde at politikerne var en del av den virkeligheten som folket levde i. For det andre oppstod det økonomiske problemer i landet på 70-tallet, men som folket ikke begrep omfanget av før på tidlig 80-tallet. Venstresiden mestret ikke å løse de økonomiske problemene, og mistilliten til politiske institusjoner økte deretter. Og for det tredje, som et resultat av likheten mellom de etablerte partiene, syntes det å oppstå holdninger om at det ikke eksisterte noen særlige forskjeller mellom høyre og venstresiden lenger. I tillegg opplevde også landet flere politiske skandaler, og holdninger rundt politikere som en korrupt elite vokste hos befolkningen (Rydgren, 2004b).

Mistilliten som eksisterte på 70 og 80-tallet har ikke forsvunnet i det franske samfunnet. Om ikke annet har den økt i grad og blitt enda sterkere. Jeg kommer ikke unna å beskrive situasjonen som herjer i Frankrike i dag. I 2016 viste en undersøkelse at 89 % av

befolkningen mente at den politiske overklassen ikke brydde seg om hva «folket» mente, 67 % mente at demokratiet ikke fungerte bra og 65 % av befolkningen svarte at de hadde tillit til verken høyresiden eller venstresiden til å styre landet (CEVIPOF, 2016 i Mayer, 2018). I November 2018 bestemte Macron seg for å øke avgiftsnivået på drivstoff i landet, noe som skulle vise seg å være dråpen som fikk begeret til å renne over for den franske befolkningen. 17. November 2018 samlet 300 000 demonstranter seg rundt om i Frankrike for å demonstrere mot de økte avgiftene. Siden den gang har demonstranter samlet seg hver lørdag for å demonstrere, og etter hvert som tiden gikk har demonstrasjonene gått fra å gjelde de økte avgiftene på drivstoff til å gjelde flere og større problemer som det franske samfunnet står ovenfor (Williamson, 2018). Emmanuel Macron har av folket i Frankrike fått navnet «President of the rich» (The Telegraph, 2018).

Situasjonen i Frankrike er ganske spisset på flere områder, som ikke bare gjelder misnøye og mistillit, men som kan sees på som årsaker til hvorfor det er så høy grad av misnøye og mistillit i befolkningen. Det er spesielt tre kriser som trekkes frem i Europa, hvor det trekkes linjer til EU, som har rammet Frankrike ganske hardt. Den første av dem er de økonomiske konsekvensene som rammet Frankrike etter den globale finanskrisen i 2008. Frankrike gikk i 2009 inn i den verste nedgangsperioden landet hadde opplevd siden andre verdenskrig, hvor arbeidsledighet blant annet steg drastisk. Den andre krisen er flyktningkrisen, og da spesielt asylsøkere fra Syria, som førte til en økende grad av innvandrerskepsis/frykt. Frykten kan også delvis forklares gjennom terrorangrepene som har rammet Frankrike hardere enn noen andre europeiske land de siste årene. Til slutt trekkes også Brexit frem som en av hendelsene som har preget Frankrikes forhold til EU (Ivaldi, 2018).

En økonomisk undersøkelse gjennomført av OECD viser at Frankrike ligger under OECD gjennomsnittet på en rekke indikatorer som viser til situasjonen i landet. Arbeidsledigheten er blant den høyeste i OECD land, og den er spesielt høy blant de unge og eldre som er lavt utdannede. Dette kommer delvis av at jobbene som er tilgjengelige matcher ikke egenskapene som befolkningen innehar, og utdanning avhenger i stor grad av familien man kommer fra. Dette i kombinasjon med at skattenivået øker som følge av at befolkningen har økt forbruket sitt, gjør at den økonomiske situasjonen i Frankrike for øyeblikket ser ganske dystert ut (OECD, 2019a).

## 2.3 Høyrepopulisme og dagens situasjon i Ungarn

Ungarn er et land som i flere hundre år har vært underlagt andre nasjoner, og det var en del av det osmanske rike i flere hundre år før de ble okkupert av Østerrike i 1699. Deretter var de underlagt Østerrike helt frem til 1918 (FN-sambandet, 2019). Fra 1918 til 1944 var de selvstendige, før de igjen ble okkupert. Denne gangen av Tyskland, som de kjempet side om side med frem til de ble okkupert av Sovjetunionen i 1945, og ble tvunget til å slutte seg til de allierte (Sulyok, 2019). Kommunisme preget mye den politiske vinklingen i Ungarn de neste tiårene. Sosialisme var den ideale styringsformen i kommunistisk tenkning, men her var det snakk om en autoritær form for sosialisme<sup>9</sup> (Kemp, 1999).

Noen av de politiske konsekvensene som fulgte under sovjetisk regime var blant annet at det ikke fikk eksistere andre partier i politikken enn kommunistpartiet. Det foregikk også en voldelig tvangskollektivisering av det ungarske jordbruket som førte til matmangel. I tillegg var skattenivået usedvanlig høyt. Dette førte til enorm frustrasjon hos den ungarske befolkningen på grunn av en betraktelig nedgang i levestandard. Befolkningen forsøkte seg på et opprør i 1956, men det ble slått hardt ned på av sovjetiske militærstyrker. I 1989 ble omsider Ungarn selvstendig, og det ble kjapt satt på plass frie demokratiske valg (Sulyok, 2019).

Fidesz oppsto i anti-kommunistiske sirkler i 1988, som et ungdomsparti som kjempet mot det sittende kommunistiske styret på den tiden. Partiets ideologier og partiprogram har endret seg ganske drastisk gjennom tiden. Da partiet ble stiftet i 1988 kjempet de for en liberal markedsøkonomi, for europeisk integrasjon og de kritiserte til og med regjeringen for å implementere nye ideologier hva gjaldt nasjonalisme og religion. Etter kommunismens fall og de første frie demokratiske valgene startet partiet sakte men sikkert å bevege seg lenger mot høyre i politikken, og det var rundt denne perioden i 1993 at dagens leder for partiet Viktor Orbán ble valgt inn som leder. I perioden 1994-1998, hvor landet ble styrt av en sosialliberal koalisjon, med Fidesz i opposisjon, var da partiet virkelig tok en u-sving og gikk fra å være et liberalt parti på venstresiden til å identifisere seg selv med det konservative nasjonalistiske høyre. Dette var delvis en konsekvens av at de innså at de ikke kunne konkurrere mot det

---

<sup>9</sup> Autoritær sosialisme skiller seg fra liberal sosialisme gjennom at staten sees på som en mekanisme og de politiske partiene som et instrument for å lede arbeiderstyrken til sosialisme. Ofte er slik sosialisme ledsaget av ekstrem nasjonalistisk propaganda (Kemp, 1999).

store partiet SZDSZ på liberal side (Lomax, 1999). I dag har partiet beveget seg så mye til høyre at de de siste årene har blitt diskutert om det skal klassifiseres som et radikalt høyreparti, og det har til og med blitt trukket linjer til ekstremistiske partier og organisasjoner (Bustikova, 2018).

Fidesz har hele tiden hatt nasjonen Ungarn på sin agenda, men ulike kampsaker innenfor nasjonalisme har preget ulike perioder i partihistorien deres. I den første perioden partiet satt i regjering (1998-2002) var det å samle Ungarn som nasjon svært viktig for partiet. Dette var spesielt med tanke på alle ungarere som befant seg utenfor Ungarns landegrenser. Under den samme regjeringsperioden var det viktig for Fidesz å skape et godt forhold med Vesten, og de kjempet for at Ungarn skulle inn i EU (Bozóki, 2011), som de også ble i 2004 (European Union, 2019). Dette har forøvrig endret seg fra den gang og frem til andre perioden i regjering (2010-2014), hvor Fidesz nå motsetter seg globalisering og har i det siste vist at de er kritiske til EU (Fox og Vermeersch, 2010).

Det trekkes frem ulike årsaker til Fidesz sin suksess. Den første årsaken som trekkes frem er deres solide velgere som har vært lojale til partiet siden 1998, og som har fått deres behov dekket av partiet. Ideologisk plasserer disse velgerne seg innenfor nasjonalisme, konservativisme og anti-kommunisme. For det andre pekes det på hvordan den økonomiske situasjonen i landet befant seg i en krise fra 2007, og at fra 2013 har denne situasjonen snudd for det bedre. For det tredje førte den økonomiske krisen til at folket mistet tillit til den sosialistiske venstresiden og det politiske systemet etter 1989.. Som en følge av dette er ikke lenger begreper som demokrati, fritt marked og kapitalisme så fristende for folk lenger. Dette, sammen med at Fidesz presenterer seg selv som «en forandring» for det ungarske samfunnet, mens venstresiden forsvarer et system som ikke lenger fungerer, har ført til suksess for Fidesz. For det fjerde har Viktor Orbán klart å utnytte hvordan opposisjonen på venstresiden ikke mestrer å samarbeide, men heller er preget av interne strider. I tillegg tjener ikke venstresiden på de velgerne som forlater Fidesz. Disse går stort sett til Jobbik, noe som svekker venstresiden og gjør høyresiden sterkere. Til slutt trekkes det frem hvordan Orbán har endret valgloven slik at den kommer de regjerende partiene til gode fremfor opposisjonen. Dette gjør det lettere for han å vinne i fremtiden også (Györi, 2015). Media blant annet, endret seg drastisk etter Fidesz fikk et stort flertall av stemmene under valget i 2010, som muliggjorde endring av grunnloven. Ved første øyekast virker mediene i Ungarn frie, men de er under enormt press fra Fidesz, som styrer det såkalte medierådet som skal styre hvordan

media representerer befolkningen. Medierådet sier blant annet at medieinstitusjonene skal representere hele Ungarn: minoritetene så vel som majoriteten i landet (Wilkin, 2018). Slike restriksjoner er ganske vanlig i de fleste land, men problemet i Ungarn ligger i at medierådet er styrt av Fidesz supportere, som legger enormt press på journalistene til å publisere i tråd med den politiske agendaen til partiet (Bajomi-Lazar, 2013; Janke, 2016; Lendvai, 2012; Krugman, 2012, i Wilkin, 2018). Dette har ført til protester, både på den liberale venstresiden og på ytre høyresiden av partiet Jobbik (Wilkin et.al, 2015).

Jobbik er et RHP parti som ble grunnlagt av en gruppe studenter i 1999, først som en studentorganisasjon, og i 2003 registrerte de seg som et politisk parti (Vona, 2011 i Kim, 2016). Det skulle ikke gå lang tid før partiet var en politisk kraft å regne med i Ungarn. Ved parlamentsvalget i 2006 fikk partiet 2,2 prosent oppslutning (NVI, 2006 i Kim, 2016), og ved parlamentsvalget fire år etter fikk de 16,5 prosent av stemmene, hvor de ble det tredje største partiet i Ungarn (IFES Election Guide, 2010). Valgresultatet i 2014 viste at Jobbik sin suksess ikke var et engangstilfelle. I 2014 fikk de 20 % oppslutning (IFES Election Guide, 2014), noe som gjorde dem til Ungarns største opposisjonsparti.

I de første årene da Jobbik var aktive i politikken var kampsakene og propagandaen deres preget av ekstrem konservativisme, anti- kommunisme og en anti- globaliseringsagenda. Etter det skuffende valgresultatet på 2,2 % i 2006, radikalisererte partiet seg enda ytterligere i håp om å øke oppslutningen. I sitt forsøk på å tale for «et bedre Ungarn» ble alt som var fremmed i landet en del av agendaen deres: romfolk, jøder og homofile som eksempler (Polyakova og Shekhovtsov, 2016). Romfolk har lenge vært en del av agendaen til partiet, og er fremdeles det. De var de første til å introdusere begrepet «Gypsy crime» inn i den politiske diskursen i landet, og har ved flere tilfeller offentlig trukket paralleller mellom romfolk og kriminalitet (Tóth og Grajczjár, 2015). Dette er en av årsakene til at de har vært så suksessfulle til å mobilisere velgere. Mediedekningen og overdramatiseringen av hendelser som knytter romfolk til kriminalitet, gjorde den ungarske befolkningen mer reaktive og sinte på romfolk (Karacsony og Rona, 2011). I likhet med mange andre RHP partier i Europa, er også Jobbik svært skeptiske til EU, og generelt overnasjonale selskaper som representerer vestlige interesser. Årsaken til dette er at de mener at slike organisasjoner representerer slutten på nasjonal suverenitet (Tóth og Grajczjár, 2015).



Ifølge forskere finnes det ulike årsaker til at partiet opplevde en slik voldsom økning i stemmer mellom 2006 og 2014. Dette avhenger av både interne og eksterne krefter. For det første dreier det seg om venstresidens manglende evne til å ta tak i samfunnets sosiale og økonomiske problemer. Dette ble illustrert i et opptak som ble lekket ut til befolkningen rett etter valget i 2006, hvor den daværende statsministeren for MSZP, Ferenc Gyurcsany, uttrykte at sosialistene løy til befolkningen om den dårlige økonomiske situasjonen i landet. For det andre var Jobbik, som nevnt, partiet som satte problemene knyttet til romfolket på den politiske agendaen. De mener at det må tiltak til for å bekjempe kriminalitetsproblemen, øke utdanningsnivået og bekjempe arbeidsledigheten man finner hos romfolk. Det er også verdt å nevne at i løpet av perioden hvor man så en sterk vekst i valgresultatet til Jobbik, rammet finanskrisen Ungarn ganske hardt i 2008, og det var middelklassen som ble hardest rammet. På denne tiden ble økonomisk usikkerhet noe som opptok befolkningen i Ungarn, og de lette etter noen som kunne finne en løsning på problemene deres (Kim, 2016; Polyakova og Shekhovtsov, 2016; Tóth og Grajczjár, 2015).

De siste par årene har det skjedd ganske drastiske endringer i begge de to partiene: Fidesz og Jobbik. I fasen som ledet opp til det nasjonale valget i 2014 begynte Jobbik å modere sin politiske agenda. Blant annet ble de harde anti- semittiske og anti- rom holdningene forkastet, til fordel for et større fokus på populistiske ideer knyttet til skepsis mot EU, anti- vestlige holdninger og et pro-østlig standpunkt. Resultatet av valget i 2014 viste tydelige tendenser til at Jobbik plukket velgere fra Fidesz. Som respons på Jobbik sin nylige suksess, og det faktum at Jobbik plukket velgere fra dem, så har Fidesz gått motsatt vei, ved å ta et mer tydelig radikalt veivalg i politikken, og de adopterer til og med Jobbik sine politiske kampsaker. De har de siste årene talt for en mer restriktiv innvandring- og integreringsprosess, og blitt stadig mer anti-demokratiske i sitt forsøk på å konkurrere med Jobbik (Polyakova og Shekhovtsov, 2016). Vi har i etterkant av flyktningkrisen i 2015, for eksempel sett det kontroversielle gjerdet bli satt opp, på ordre fra Viktor Orbán, på grensen til Serbia og Kroatia (Dunai, 2017). Det som er beskrevet over er tydelige tegn på at linjene mellom de to partiene blir stadig mer visket ut, og at ytre høyre- krefter beveger seg dypere inn i sentrumspolitikken i Ungarn (Polyakova og Shekhovtsov, 2016).

I 2018 var det 161 809 innvandrere i Ungarn. Dette utgjør 1,7 % av den totale befolkningen. Av disse kommer 1,1 % fra Europa, som etterlater 0,6 % av innvandrerne kommer fra utenfor Europa. Hvis man i tillegg fjerner innvandrere fra vestlige land, sitter man igjen med en

innvandrerpåpopulasjon på 0,5 % som kommer fra ikke-vestlige land<sup>10</sup> (KSH, 2018). Sammenlignet med Nederland og Frankrike har Ungarn en betydelig lavere andel innvandrere. Ungarn har de siste par årene vært mye i medias søkelys på grunn av kontroversielle saker som omhandler innvandring og etniske minoriteter.

Hvis man ser nærmere på situasjonen i Ungarn i dag kan vi se at kun 9 % har oppgitt av de har det bra med nåværende husholds inntekt, mens til sammenligning så har 30 % svart at de synes det er vanskelig eller veldig vanskelig å leve på nåværende inntekt (ESS, 2017). På tross av dette viser endringer i inntekt de siste årene positive trender, hvor husholds-inntekten har økt med 27 % fra 2010 til 2017 (KSH, 2019a). Fra 2010, da Fidesz ble valgt inn i regjeringen, og frem til 2018 har arbeidsledigheten gått fra å ligge på 11,2 % til å reduseres til 3,7 %. Arbeidsledigheten har gått ned for alle aldersgrupper, men den mest markante reduseringen i arbeidsledighet ser vi hos den yngre befolkningen (KSH, 2019b).

Likevel finner vi regionale forskjeller i arbeidsledigheten i Ungarn, hvor arbeidsledigheten er under gjennomsnittet i sentrale områder, så ligger den over gjennomsnittet i mer rurale områder. I rurale områder i Ungarn finner vi også en høyere andel romfolk og mer kriminalitet enn i urbane områder (Becker, 2010). Hvis vi i tillegg til dette også ser på makroøkonomiske trender i Ungarn, som viser at Ungarn har opplevd en økonomisk opptur de siste fire årene, og en økning i BNP de siste årene (Hungarian Central Statistical Office, 2018), så kan man snakke om en god økonomisk situasjon i Ungarn sammenlignet med hva situasjonen var i etterkant av finanskrisen i 2008, som rammet Ungarn hardt. Selv om situasjonen sammenlignet med før finanskrisen og før Viktor Orbán ser bra ut, så scorer Ungarn lavt på OECD sine indikatorer for hvorvidt det går bra med et land. Sammenlignet med andre OECD land, Nederland og Frankrike scorer Ungarn betydelig lavere på indikatorer som inntekt, arbeid, helse, utdanning, sikkerhet, tilfredshet med livet osv. (OECD, 2019c). Siden landet ble medlem av EU i 2004 har holdningene til EU blitt stadig verre. I 2004 så en av ti ungarere på EU i et negativt lys. I 2011 var dette tallet mer enn doblet (Polyakova og Shekhovtsov, 2016).

---

<sup>10</sup> Førstegenerasjonsinnvandrere

## 3.0 Teori og tidligere forskning

I denne delen av oppgaven vil jeg ta for meg det teoretiske rammeverket rundt oppslutning til RHP partier. Tidligere forskning har vist at velgerne til høyrepopulistiske partier er opptatt av flere såkalte problemområder enn kun innvandring, og at det derfor er nødvendig å tolke oppslutningen til slike partier i et større ideologisk bilde som rommer mer enn kun innvandring (Norris, 2005; Rydgren, 2007; Rydgren, 2017). Det store ideologiske bildet jeg kommer til å tolke funnene mine i kalles av Tamir Bar-On (2018) for *etnisk nasjonalisme*, og dette ideologiske bildet kan de fleste RHP partier i Europa plasseres innenfor. Jeg kommer til å fokusere på hvordan negative konsekvenser av kulturell, politisk og økonomisk globalisering forsterker det ideologiske standpunktet hos både velgere og partier. I denne oppgaven kommer konsekvensene av globalisering til å bli presentert som såkalte «demand-side factors» (egen oversettelse: etterspørselsfaktorer), som øker etterspørselen til RHP partier.

Tidligere forskning har også fokusert på «demand-side factors» og «supply-side factors» for å forklare høyrepopulistisk oppslutning, og mener at disse faktorene gir et mest mulig korrekt bilde av fenomenet, om de kombineres (Eatwell, 1994; Ivarsflaten, 2005; Rydgren, 2007). Dette stiller jeg meg bak, men omfanget og datagrunnlaget i oppgaven gjør det ikke mulig for meg å analysere hele spekteret av supply-side faktorer, så oppgaven kommer hovedsakelig til å ta for seg etterspørselsfaktorer, som skal sette lys på hvilke forhold i samfunnet som fører til at etterspørselen for høyrepopulistiske øker. Supply-side faktorene fokuserer i stor grad på hva partiene tilbyr til folket. Dette kan for eksempel dreie seg om de politiske programmene til de enkelte partiene, organiseringen av partiet, gjeldende strukturer som muliggjør politisk suksess, som for eksempel media, hvordan partiene forholder seg til eliten i landet og valgsystemer generelt (Rydgren, 2007).

### 3.1 Globaliseringsbegrepet

Globalisering er et omfattende begrep som er vanskelig å definere, delvis fordi begrepet brukes innenfor mange ulike fagdisipliner (Suárez-Orozco, 2001). Jeg har valgt å anvende meg av Marcelo M. Suárez-Orozco (2001) sin definisjon som lyder slik:

*“I define globalization as processes of change, generating at once centrifugal (qua the borders of national state) and centripetal (qua the post-national) forces that result in the deterritorialization of important economic, social, and cultural practices from their national moorings in the national state.” (2001: 347)*

Ut ifra denne definisjonen kan man se at det dreier seg om økonomiske, sosiale og kulturelle endringer som får konsekvenser for nasjonalstatene. Endringene kommer av at vi i dagens samfunn opplever høyere grad av flyt på tvers av nasjonale grenser. Når det gjelder de økonomiske konsekvensene peker Andrej Zaslove (2008: 174) på fire elementer rundt hvorfor RHP partier motsetter seg økonomisk globalisering:

- *“globalization is elite driven, serving economic and political elite interests*
- *globalization limits state sovereignty*
- *globalization is linked to the growing power of the European Union*
- *economic globalization destroys the organic nature of civil society, threatening its natural economic order and its traditional organizing principles”*

Når det gjelder de sosiale og kulturelle konsekvensene av globalisering så argumenterer Hanspeter Kriesi et al. (2008) for at globalisering har ført til økende økonomisk og kulturell konkurranse i samfunn. Den kulturelle konkurransen forverrer den økonomiske konkurransen i samfunn. Dette kommer av at individer med forskjellig etnisk tilhørighet nå må konkurrere om knappe ressurser<sup>11</sup> og frykter at den kollektive identiteten til majoritetsbefolkningen står i fare (Hanspeter Kriesi et.al, 2008 i Teney et.al, 2014). De økonomiske endringene som kommer av globalisering har også ført til at overstatlige organisasjoner og institusjoner får økende makt i verdenssamfunnet, og da spesielt EU (Hooghe og Marks, 2009). Disse konsekvensene har ført til at vi har fått et skille mellom «vinnere» og «tapere» av globaliseringsprosesser. Kort fortalt så ser anser taperne nasjonalstaten som den beskyttende makten, som ivaretar deres sosiale posisjon og beskytter deres interesser fra ytre krefter. Derfor tar de ofte til orde for å beskytte nasjonale grenser. Vinnerne i globaliseringsprosessen har et mer universalistisk verdenssyn, og ser muligheter i åpne grenser (Azmanova, 2011; Bornschier, 2010; Kriesi et.al, 2008; 2012, i Teney et.al, 2014).

---

<sup>11</sup> Dette kommer jeg til å presentere senere i teoridelen

Fordi oppgaven dreier seg om oppslutning til RHP partier, så kommer jeg til å snakke om de negative konsekvensene slike globale prosesser har for mennesker, og om hvordan mennesker som lider under disse konsekvensene stemmer på slike partier i håp om å bedre situasjonen de befinner seg i. Dette er ofte en situasjon som er preget av stress, frustrasjon og desorientering. Dette kan være en realistisk eller en opplevd situasjon. Flere av konsekvensene som presenteres i det følgende kapittelet kan anvendes som konsekvenser av både modernisering og globaliseringsprosesser, men i denne oppgaven snakkes det om konsekvenser av globalisering. Det er to prosesser som deler mange av de samme karakteristikkene og konsekvensene, men globalisering er et litt bredere begrep som omfatter mer (Bornschieer, 2018). Jeg ønsker å argumentere for at globalisering sett i perspektivene som er presentert over har bidratt til å forme disse partienes ideologi, som jeg mener baserer seg på etnisk nasjonalisme.

### 3.2 Etnisk nasjonalisme

Etnisk nasjonalisme (eller nativism) tar høyde for det etniske/kulturelle aspektet ved nasjonalisme, og Tamir Bar-On (2018) argumenterer for at etnisk nasjonalisme er høyrepopulistiske partiers store «konsept». Det er dette som gjennomsyrrer hele den politiske plattformen til slike partier, og det er det som er det ideologiske standpunktet til velgerne til slike partier. Dunn (2015: 369) skriver følgende om etnisk nasjonalisme:

*“An ethnic/cultural conceptualization of nationalism largely follows from a ‘primordial’ belief regarding the nature of the nation – the belief that nations have existed since the dawn of human history. This sense of nationalism is narrow, traditional and unchanging”.*

Dunn (2015) bruker begrepet «exclusive nationalism» for å snakke om RHP partiers ideologiske standpunkt, og skriver at de anser at nasjonale grenser og staten skal være forbeholdt den dominante etniske gruppen i landet. Videre promoterer de ideer som at nasjonen som en homogen stat er det ideelle utgangspunktet, etnokrati som styreform blir hyllet og at alle som ansees som «fiender/annerledes» truer nasjonen og burde derfor fjernes. For at nasjonen skal være fri, suveren og hel, så må nasjonen renses for alt som er fremmed og som derfor ikke representerer nasjonens interesser. Etnisk nasjonalisme dreier seg ikke kun om RHP partiers syn på innvandring, men gjennomsyrrer også slike partiers syn på EU, økonomi, det liberale demokratiet og kapitalistisk globalisering (Bar-On, 2018). Men jeg mener også at partienes ideologiske standpunkt alene kan ikke mobilisere velgere. Det må

være et grunnlag der, lagt av såkalte etterspørselsfaktorer som bidrar til å øke etterspørselen etter slike partier.

### **3.3 Etterspørselsfaktorer**

Etterspørselsfaktorer dreier seg om hvordan ulike faktorer i samfunnet bidrar til å forandre holdninger og følelser hos velgere (Rydgren, 2007). Når holdningene og følelsene til folket endrer seg angående viktige samfunnsproblemer endrer også etterspørselen seg deretter. På denne måten kan temaer som tidligere ikke opptok velgerne plutselig bli viktige. Rydgren (2007) deler etterspørselsfaktorer inn i fem kategorier: Anomi/sosialt sammenbrudd, relativ deprivasjons og- moderniseringsteori (hvorav teorien om anomi/sosialt sammenbrudd og relativ deprivasjonsteori er en del av globaliseringsteoriene), etnisk konkurranseteori, teori om populær xenophobia og teorien om politisk misnøye. Jeg kommer til å snakke om disse faktorene i tre kategorier, med utgangspunkt i hvordan de er operasjonalisert i datamaterialet. Det er viktig å trekke frem at gjennomgående i alle forklaringsfaktorene, så er det snakk om en «oss» mot «dem» diskurs, hvor RHP partier konstruerer forskjellige fiendebilder. Disse fiendebildene tar alltid utgangspunkt i «oss» som «folket/det folkelige» og «de andre», som «eliten/de fremmede». Eliten eller de fremmede truer på hver sin måte «folket», enten det er snakk om økonomisk trussel eller kulturell trussel. Som regel er de heller ikke uavhengig av hverandre, men heller ganske tett knyttet sammen (Simonsen og Kjøstvedt, 2009).

#### **3.3.1 Globalisering**

Som presentert tidligere har globaliseringsprosessene hatt økonomiske, kulturelle og sosiale konsekvenser for individer (Hanspeter Kriesi et.al, 2008 i Teney et.al, 2014). Jeg vil i følgende avsnitt forklare på hvilken måte globalisering har påvirket individer. Rydgren (2007) snakker om konsekvensene av modernisering ut ifra teorien om relativ deprivasjonsteori. Jeg mener som sagt at de samme konsekvensene gjelder for globalisering. Relativ deprivasjonsteori peker på frustrasjonen som oppstår hos mennesker når levestandarden deres plutselig avviker drastisk sammenlignet med tidligere. Frustrasjonen oppstår fordi man sammenligner sin egen økonomiske situasjon nå, med ens egen tidligere situasjon. Slik frustrasjon kan også oppstå på gruppenivå, hvor man ser en betydelig negativ forskjell i levestandarden til ens egen inn-gruppe, sammenlignet med signifikante ut-grupper (Gurr, 1970 i Rydgren, 2007). Man kan derfor tenke seg at relativ deprivasjon fører til at det ikke nødvendigvis er de samfunnsgruppene det står dårligst til med, som mobiliseres til kollektiv

handling gjennom å stemme på RHP partier. Det kan for eksempel også dreie seg om samfunnsgrupper som frykter at levestandarden deres står i fare for å bli redusert i fremtiden.

Rydgren (2005) argumenterer for at modernisering har hatt fire konsekvenser for samfunnet og individet. Jeg mener at de samme konsekvensene gjelder for globalisering i dette tilfellet. For det første har de ført til at visse velgergrupper har fått endrede interesser og behov. For det andre har endringene ført til at noen velgergrupper opplever at deres identitet er truet. For det tredje har endringene ført til økt politisk misnøye med etablerte politikere og politiske partier. Dette har skjedd på grunn av politikernes manglende evne til å løse situasjonen disse menneskene befinner seg i som følge av globaliseringsprosessene. Sist, så har endringene også ført til at noen velgergrupper føler at deres «gamle» måte å forstå virkeligheten på ikke lenger fungerer, så de leter etter nye veier for å forbedre sin egen livssituasjon og virkelighet.

Hans Georg Betz (1994) peker på hvem som blir taperne av globaliseringen og derfor kan sies å befinne seg i en situasjon preget av relativ deprivasjon. Han mener at oppblomstringen av såkalte nye RHP partier er en konsekvens av at den sosioøkonomiske og sosiokulturelle strukturen i vestlige demokratier har gått gjennom vesentlige endringer. Dette er en konsekvens av at vi har beveget oss fra industriell til post-industriell økonomi, og forandringen er i stor grad preget av differensiering, fragmentering og oppløsning, som igjen er et resultat av høy grad av individualisering. Han hevder at samfunnet er delt inn i et tredjedels samfunn hvor to tredjedeler består av enten en velstående, velutdannet og stabil ny middelklasse av arbeidere, embetsmenn og ny-profesjonelle, eller en ny type blåsnipper-arbeidsstyrke ansatt i den «postfordistiske» fabrikken. Den siste tredjedelen er taperne til det nye samfunnet, som består av en stadig mer marginalisert befolkning av ufaglærte og halvfaglærte arbeidstakere, unge mennesker som mangler formell utdanning og arbeidstrening og den stadig voksende massen av mennesker i langvarig arbeidsledighet (Betz, 1993). Derfor vil vinnerne være dem som innehar den nødvendige kulturelle kapitalen, fleksibiliteten, og individuelle entreprenørskapet som kreves i et slikt samfunn. Taperne vil være dem som ikke mestrer å holde følge med de raske endringene i det økonomiske og kulturelle landskapet, og som derfor risikerer som følge av arbeidsløshet å havne i det som regnes som den nye underklassen i samfunnet (Betz, 1994).

Betz (1994) går videre med å forklare hvordan denne situasjonen kan tjene de RHP partiene på tre ulike måter: for det første vil taperne av globaliseringsprosesser gå inn i en

følelsesmessig tilstand preget av angst, usikkerhet, forvirring og misnøye, som av RHP-partier kan kanaliseres til støtte for politiske forslag som tar tak i behovet for å gå tilbake til slik det var tidligere. For det andre, som en respons til de etablerte partienes manglende evne til å ta tak i de negative effektene av økonomiske og kulturelle globaliseringsprosesser, så har folket blitt misfornøyd. Dette åpner opp for at RHP-partier kan utnytte den politiske misnøyen til å mobilisere proteststemmer, som jeg kommer nærmere inn på senere. For det tredje så kan det være at den økte fragmenteringen og individualiseringen i postindustrielle samfunn fører til en reduksjon i politikk som omhandler økonomiske skiller, hvor konsekvensen av dette er at partier som tar opp nye problemer, som for eksempel innvandring, får større slagkraft.

Manuell Castells (1996) snakker også om liknende konsekvenser i sin beskrivelse av det han kaller informasjonssamfunnet. Castells mener at moderniteten slik vi kjente den tidligere under industrisamfunnets storhetstid er tilbakelagt, til fordel for et nytt moderne samfunn. Det som kjennetegner denne nye epoken er farten og fleksibiliteten ved datateknologien, og endringene dette har medført på teknologisk, økonomisk, kulturelt og sosialt plan. Endringene dette har medført økonomisk kommer av at økonomien har gått fra å være en nasjonal økonomi til å bli global økonomi som i stor grad styres av finansielle aktører og det finansielle markedet, istedenfor av nasjonalstaten og arbeiderstyrken. Konsekvensene dette har for enkeltindivider avhenger av hva man har å tilby det «nye» arbeidsmarkedet. Det dannes nye klassestrukturer som i stor grad baserer seg på utdanning og sosial kapital, som tidligere var knyttet til økonomisk kapital.

I et slikt perspektiv som Castells (1996) snakker om, så må man ta høyde for at utdanning kan være viktigere enn inntekt. Flere forskere har de siste årene sett betydningen utdanning har for stemmegivning til RHP partier (Ivarsflaten og Stubager, 2013; Kriesi, 1999; Van der Waal et. al, 2007, i Bornschier, 2018). Jeg ønsker å peke på relevansen utdanning har til å generere høyere grad av kulturell kapital, som igjen fører til et større skille mellom «folket» og «eliten» i samfunnet. Kulturell kapital kan sees på som summen av symboler, ideer, smaker og preferanser et menneske innehar, og som strategisk kan brukes i sosial interaksjon med andre mennesker. Derfor kan man se kulturell kapital som kulturelle ressurser. Pierre Bourdieu refererer til kulturell kapital i et klasseperspektiv, hvor han anser kulturell og økonomisk kapital som bundet sammen og derfor avhengig av hverandre. Økonomisk kapital kan transformeres til høyere grad av kulturell kapital, og kulturell kapital kan transformeres til økonomisk kapital (Bourdieu, 2006). Jeg ønsker å argumentere for at kulturell kapital ikke



nødvendigvis trenger å snakkes om i et klasseperspektiv, og derfor kan brukes om skillet mellom «folket» og «eliten». Eliten har større forutsetning for å erverve visse kulturelle ressurser som gir dem fordeler i globaliseringens samfunn, som blant annet det å ta høyere utdanning. Høy grad av kulturell kapital kan derfor sees på som en forutsetning for å ta høyere utdanning (ibid.).

Jeg ønsker å argumentere for at blant disse kulturelle ressursene som eliten har tilegnet seg ligger evnen til å kommunisere og forstå andre mennesker og kulturer. Det har lenge vært forsket på forholdet mellom utdanning og kulturelle preferanser, og det har blitt funnet at mennesker med lav utdanning ikke har de ressursene som kreves for å kommunisere og forstå mennesker fra «fremmede» kulturer (Lipset, 1960; Quillian, 1995; Sniderman et.al, 2000, i Bornschier, 2018). Mennesker med høy utdanning har mer universalistiske verdier, som referert til tidligere. Det danner seg basert på dette et skille mellom autoritære og liberale verdier, som avhenger av mengden utdanning mennesker har. RHP partier taler ofte for autoritære verdier, som blant annet strengere straffer for kriminalitet og strengere kontroll hva gjelder innvandring (Stubager, 2008).

### **3.3.2 Kulturelle og etniske forklaringsfaktorer**

Den viktigste forklaringsfaktoren til oppslutning til RHP partier er negative holdninger til innvandring og multikulturalisme, og hvordan dette kan forklare oppslutning til RHP partier (Ivarsflaten, 2008; Lucassen og Lubbers, 2012). Kultur og innvandring er også tett knyttet opp mot globalisering. Det er ikke kun penger og informasjon som flyter på tvers av landegrenser. Globaliseringen har også muliggjort at mennesker kan forflytte seg på tvers av landegrensene, enten dette er snakk om turister som skal på ferie, eller flyktninger som kommer for å syke asyl. Kulturell globalisering kan sees på som innvandringsbølger, økende grad av global kommunikasjon og oppblomstringen av en global kultur (Mudde, 2007). Flyktningkrisen kan derfor i et slikt perspektiv anees som en direkte konsekvens av den kulturelle globaliseringen. Jeg ønsker i følgende avsnitt å se nærmere på to ulike teorier for å forklare hvorfor negative holdninger til innvandrere oppstår: teorien om gruppeposisjoner av Herbert Blumer og hvordan media bidrar til å produsere og reprodusere negative holdninger til innvandrere. Til slutt ønsker jeg å komme med en mulig årsak til hvordan negative holdninger blir konvertert til en høyrepopulistisk stemme, gjennom Olzak (1992) sin teori om «competitive exclusion».

Herbert Blumer (1958) tar med sin gruppeposisjonsteori avstand fra tidligere teorier som søkte å forklare negative holdninger til innvandring, gjennom individuelle følelser og karakteristikk. Han argumenterer heller for at etniske fordommer oppstår i forholdet mellom ulike etniske grupper. Etniske fordommer oppstår gjennom en prosess der en definerer ens egen gruppe som overlegent bedre, og dermed andre etniske grupper som mindre verdt, basert på deres karakteristikk. Vi kan dele grupper inn i inn-grupper og ut-grupper. Det som er viktig å huske på med Blumers gruppeposisjonsteori er at kontakt er en forutsetning for negative holdninger. Han forklarer også at mennesker ikke trenger å ha negative stereotypier rettet mot en annen etnisk gruppe på forhånd, men negative stereotypier oppstår når det dannes en interessekonflikt mellom to etniske grupper. Det er da en kan begynne å snakke om dominante og underlegne grupper.

Blumer presenterer en firedelt kategorisering av følelser han mener må være tilstede i en slik definisjonsprosess hvor negative etniske fordommer oppstår. Den første følelsen som må være tilstede hos den dominante gruppen er en følelse av overlegenhet. Denne følelsen mener Blumer ligger naturlig hos den dominante gruppen, og forklares ofte gjennom negative kvaliteter hos den underlegne gruppen. Eksempler på dette kan være: latskap, uærlighet, grådighet, dumskap osv. Den andre følelsen dreier seg om en følelse at den underordnede gruppen er særskilt annerledes og fremmed, eller som Blumer omtaler det som: «*They are not of our kind*» (Blumer, 1958: 4). Det er ofte en slik følelse som rettferdiggjør eksklusjon av andre etniske grupper. En kombinasjon av de to første følelsene kan fort føre til en følelse av ubehag knyttet til at en føler avsky ovenfor den underlegne gruppen, men er ikke alene nok til at negative etniske fordommer oppstår (ibid.).

Den tredje følelsen som må være tilstede hos den dominante gruppen er en følelse av at de har eierskapelig krav på bestemte privilegier, fordeler eller goder. Disse eierskapelige kravene kan inkludere mange ulike arenaer av samfunnslivet, og eksempler på slike kan være: eiendom, arbeid, industri, maktposisjoner, eksklusive rettigheter innen ulike institusjoner (f.eks skoler og kirken), rettigheter knyttet til fremvisning av symboler osv. Det er forøvrig den fjerde følelsen som er essensiell i dannelsen av negative etniske fordommer, og den går ut på at det finnes en frykt for den underordnede gruppen skal gjøre krav på de rettighetene som ble nevnt over. Det er de to siste følelsene Blumer mener begynner å trigge negative fordommer og holdninger hos den dominante gruppen (ibid). Et eksempel på dette kan være at hvis det finnes arbeidsledighet i et land, så kan den dominante gruppen føle at de har et

eierskapelig krav på eventuelle jobber som dukker opp. Hvis de er vitne til at medlemmer av den underlegne gruppen «tar» jobbene, kan dette føre til at det oppstår negative fordommer mot etniske underlegne grupper, som følge av konflikten som dukker opp mellom gruppene.

Ut ifra Blumers (1958) gruppeposisjonsteori kan man trekke to slutninger; radikale RHP partier vil være mer suksessfulle i områder med mange innvandrere, hvor konkurransen om knappe ressurser er større og RHP partier vil først og fremst bli støttet av velgere som er mest utsatt for å havne i konkurranse med innvandrere. Dette gjelder da spesielt lavt utdannede, ufaglærte, mannlige velgere som er ute etter de samme jobbene og levestandarden som innvandrere (Fennema, 2005; Koopmans et.al, 2005). Flere forskere har funnet positiv sammenheng mellom suksessfulle RHP partier og antall innvandrere eller asylsøkere (Lubbers et.al, 2002; Van der Brug et.al, 2005), mens Pippa Norris (2005) fant ingen signifikant sammenheng mellom suksessfulle RHP partier og antall innvandrere. Det ble heller ikke funnet noen signifikant effekt på samspill mellom indikatorer på etnisk heterogenitet og arbeidsledighet. Golder (2003) fant i sin analyse av RHP partier i Vest-Europa positiv signifikant effekt på samspill mellom antall innvandrere og en arbeidsledighetsrate over 1,3 %.

Selv om det i mange av studiene ovenfor vises til positive effekter mellom antall innvandrere og oppslutning til RHP partier, argumenterer Rydgren (2007) for at det kun finnes en svak sammenheng mellom de to. Han mener at konkurransen over gitte ressurser er mer lokal i karakter. Når en analyserer data på nasjonalt nivå vil en ikke kunne vite om mennesker bor i lokale områder med mange innvandrere eller ikke. Slike forhold varierer også innad i land. Selv om et land har høy andel innvandrere som er bosatt i landet, så finnes det områder med henholdsvis høy andel innvandrere, og områder med lavere andel innvandrere. Et eksempel på dette er Østkanten og Vestkanten i Oslo i Norge, hvor det finnes skjevhet i antall innvandrere mellom de to bydelene (Høydahl, 2015). Rydgren (2008) gjennomførte en studie på individnivå, hvor han fant at velgere som bor i områder med mange innvandrere hadde signifikant større sjans for å stemme på RHP-partier i Danmark og Nederland, men ikke i Østerrike, Belgia, Frankrike og Norge.

Man kan ikke argumentere mot at mennesker med negative holdninger er overrepresentert blant velgerne til RHP partier, men det er fruktbart å snakke om hvorfor de er overrepresentert. Det er ikke nødvendigvis slik at de negative holdningene springer ut ifra

økonomiske tendenser eller en konkurranse om materielle ressurser (Rydgren, 2007). Det kan være snakk om en nasjonal identitet i krise (eller i en oppfattet krise), på grunn av multikulturalismen, som er et resultat av globalisering. I møte med et potensielt tap av den nasjonale identiteten velger mennesker å stemme på RHP partier, for å finne tilbake til tradisjonelle verdier, normer og kultur (Koopmans et.al, 2005). Det er viktig å presisere at i et slikt perspektiv er det snakk om en kulturell identitet i krise, og i følgende avsnitt ønsker jeg å diskutere hvordan media produserer og reproduserer negative holdninger uavhengig av antallet innvandrere som finnes i landet. En del av litteraturen som presenteres under kan oppleves som «gammel», men jeg mener at det som kommer frem av litteraturen er like aktuelt i dag og teorien kan overføres til å gjelde nyere medier vi finner i samfunnet i dag.

Media regnes i dag for å være «den fjerde statsmakten» i samfunnet, og media har større påvirkningsgrad på meningene til publikum, enn noen av de tre andre statsmaktene i samfunnet (Aalberg og Elvestad, 2005). Media bestemmer ikke nødvendigvis hvilke meninger publikum skal ha i ulike saker, men de bidrar til hva publikum skal mene noe om (Cohen, 1963). Media velger ofte noen få problemer som er politisk relevant, ut ifra en hel mengde problemer de kan skrive om. Disse problemene fungerer deretter som en slags sjekklister når velgerne skal evaluere de ulike politiske partiene (Scheufele og Tewksbury, 2007). I noen tilfeller, hvis slike problemer får enormt stor oppmerksomhet, fører det til at politiske partier har eierskapeleg krav på disse sakene. Hvis dette skjer vil alle nyhets saker knyttet til temaet tjene de politiske partiene, uten at de selv trenger å gjøre noen innsats (Petrocik, 1996). Eksempler på dette kan være innvandring knyttet opp mot RHP partier og miljøspørsmål knyttet til grønne partier.

I mange land i Europa har ikke majoriteten i landet noe særlig kontakt med mennesker som har ulik etnisk bakgrunn enn dem selv i dagliglivet. Den eneste veien til å skaffe seg informasjon om temaet på, blir gjennom mediene. Dette er problematisk, da mediebildet i dag ofte er preget av konflikt, aktualitet og sensasjon (Meilby, 1996). En annen mulig årsak til negative holdninger til etniske grupper er også at media gjengir personers nasjonalitet eller etniske bakgrunn der det er helt irrelevant å oppgi dette. En av konsekvensene som kan komme av irrelevant angivelse er at etniske minoriteter i overveiende grad blir synliggjort når saken omtaler noe negativt som har skjedd. I «Rapport om rasisme og diskriminering i Norge 2001-2002» undersøkes det om etniske minoriteter i overveiende grad blir presentert og synliggjort som et problem og ikke som en ressurs for samfunnet. Svarene som kommer frem

gjennom undersøkelsen viser at dette stemmer (UDI, 2003). For eksempel som vist i denne overskriften fra en avis: "Både gjerningsmann og offer er av utenlandsk opprinnelse" (Zaman og Braata, 2005). Utover at de er av utenlandsk opprinnelse opplyses det ikke om hudfarge på gjerningspersonen. Hos leseren vil dette mest sannsynlig gi assosiasjoner med ikke-vestlig innvandrere, noe som bidrar til diskriminering av utenlandske statsborgere.

Lindstad og Fjeldstad (1999) presenterer en seksdelt kategorisering av hvordan innvandrere fremstilles i media: den vellykkede innvandreren, den kriminelle innvandreren, den fortvilte innvandreren, den passive innvandreren, den integrerte og den fremmedkulturelle innvandreren. I fire av disse seks kategoriseringene fremstilles innvandrere negativt i media, og når de fremstilles negativt kombineres dette også oftest med en identifisering av personen eller personene som innvandrere. I en del tilfeller hender det også at nyhetssaker som omhandler innvandrere i negativ forstand, ikke gjenspeiler sannheten. Katheryn Russell-Brown (1998) har utviklet teorien om «racial hoaxes», som omhandler hvordan mennesker blir feilaktig beskyldt for kriminelle handlinger eller brudd på normer basert på etnisitet eller rase:

*"An intentional attempt to produce, circulate or boost: an allegation of a crime; a threat posed against someone's health, security or safety; a violation of social norms; a challenge to social hierarchies or any other supposed deviant behaviour. Such attempt aims to spread outrage, blame and social exclusion. It targets an individual or a group because of race, ethnicity or religion, while fostering hate and discontent." (Russell, 1998: 70).*

Slike feilaktige beskyldninger kan ifølge Andrea Cerase og Claudia Santuro (2018) føre til enorme «media hypes», som til syvende og sist gagnar de RHP partiene, fordi de kan spille videre på slike nyhetssaker. Et eksempel på dette er hvordan flyktninger og innvandrere blir sett på som økonomiske lykkejegere (Holmes og Castaneda, 2016). Dette er ikke korrekt informasjon, men på grunn av mediedekningen det har fått og mangelen på kildekritiske evner hos befolkningen finnes det mennesker som sitter igjen med inntrykket at innvandrere kun kommer til vestlige land med økonomisk utnyttelse som motivasjon.

Formålet med denne oppgaven er å forklare hvordan ulike faktorer bidrar til høyrepopulistisk oppslutning, og negative holdninger til innvandring alene forklarer ikke dette. Så jeg skal nå forsøke å komme med en mulig forklaring på hvorfor negative holdninger til innvandring kan

føre til politisk mobilisering til RHP partier. Olzak (1992) argumenterer for spesifikke reaksjoner som kalles «competitive exclusion». Når det subjektivt oppfattede nivået av en kollektiv trussel øker, vil også de negative holdningene til innvandrere bli sterkere og det oppfattede trusselnivået vil også kunne føre til at folket føler et behov for å komme med motreaksjoner på de sosiale endringene som skjer i samfunnet. Reaksjonene kan ta form som rasistisk diskriminering, politisk mobilisering, kollektive boikotter eller som mer drastiske reaksjoner: utvisning eller lynsjing. I vestlige demokratiske samfunn hvor de fleste av disse reaksjonene regnes for kriminelle handlinger, vil det å stemme på RHP partier som viser ekskluderende tendenser være det beste alternativet for å komme med en motreaksjon. De fleste RHP partiene i Europa har tydelige negative holdninger til innvandrere, hvor de åpent avviser at innvandrere skal ha samme rettigheter som majoritetsbefolkningen.

### **3.3.3 Misnøye og institusjonell tillit**

De to etterspørselsfaktorene som har blitt presentert over kan sees på som årsaker til at den tredje etterspørselsfaktoren oppstår. Det finnes teoretisk og empirisk forskning på at mennesker som er misfornøyde med nåværende tilstand i landet, misfornøyd med egen posisjon i samfunnet og generelt mangler tillit til institusjonelle aktører i samfunnet, stemmer på RHP partier (Betz, 1993; Rydgren, 2004a). Jeg vil forsøke å forklare hvordan denne misnøyen konverteres til en stemme til RHP partier gjennom teoriene om proteststemming, anti-establishment og euroskeptisisme.

Teorien om proteststemming dreier seg om at mennesker som er misfornøyd med politikken, politikerne eller det politiske systemet stemmer på ekstreme eller populistiske partier på høyresiden (Van der Brug et.al, 2000). Ofte henger proteststemming sammen med en høy grad av mistillit til alt som har å gjøre med det etablerte innenfor politikken. I den mest ekstreme varianten av proteststemming er det forventet at de som stemmer på et slikt parti ikke er enige i noen av deres kampsaker (Eatwell, 2000). Hvis det er tilfellet at en person kaster en proteststemme uten å være enig i partiets helhetlige politiske ideologi, mener Rydgren (2007) at det er sannsynlig å anta at personen kommer til å gå tilbake til det hen tidligere stemte på, fordi det er vanskelig for partier å holde på velgere som ikke er enig i deres politiske kampsaker. I tillegg finnes det også lite forskning på hvorfor slike protestvelgere skulle velge å stemme på RHP partier, og ikke andre opposisjonelle partier. Mistillit til politiske aktører har vært oppadgående i de fleste vestlige land, hvorav RHP partier kun har vært suksessfulle i noen av dem (Norris, 2005). Dette mener Rydgren (2007)

går igjen når det gjelder faktorene rundt etterspørsel generelt, at mange land i Vest-Europa har opplevd problemer som øker etterspørselen for RHP partier, men likevel er det kun i noen land at slike partier har blitt suksessfulle. Jeg ønsker å argumentere for at dette ikke lenger er like aktuelt å snakke om, fordi vi i dag kan se at RHP partier er relativt suksessfulle i de fleste europeiske land. Arzheimer (2018) tilbyr et litt bredere syn på proteststemming, og det innebærer at mennesker går til ytterpunkter i politikken, som for eksempel RHP partier, i håp om at de etablerte partiene skal adoptere deler av RHP partienes politiske ideologi. I dette tilfellet er de som stemmer på slike partier enige i deler av politikken deres, men ikke i så ekstrem grad som partiet formidler det. I en slik forståelse av proteststemming kommer de RHP partiene til å opphøre hvis de etablerte partiene lykkes i å bevege seg nærmere ytterpunktene.

Når en snakker om protestpartier og proteststemmer er det viktig å anerkjenne at dette ikke er det samme. I forskningen er det veldig vanlig å gi protestpartier samme karakteristikker som man gir til menneskene som stemmer på protestpartier (Van der Brug et.al, 2000). En veldig simpel definisjon av en proteststemmer er: «*a protest voter is a voter who votes for a protest party*» (Van der Brug et.al, 2000: 82). Et protestparti er et parti som protesterer mot en spesifikk sak eller endring i samfunnet (ibid). For eksempel poujadismen i Frankrike, da den først dukket opp var en såkalt single-issue bevegelse. Poujadistene protesterte mot et spesifikt problemområde da de først dukket opp, og det var skattesystemet i Frankrike. En proteststemmer, som nevnt, protesterer på bakgrunn av sin personlige mistillit og misnøye med det politiske systemet i landet. Om en slik person stemmer på et RHP parti kan dette være på bakgrunn av en spesiell kampsak, på tross av at partiet hen stemmer på har en bred politisk plattform. Når det snakkes om det politiske systemet, så er det viktig å huske på at dette gjelder alle politiske partier og ikke nødvendigvis bare den sittende regjeringen (ibid).

Sterkt knyttet opp mot proteststemming finner vi også teorien om anti-establishment strategi, som står sentralt som et kjennetegn ved RHP partier, og som ofte er en del av propagandaen til et slikt parti. I et land hvor det finnes mye misnøye med nåværende styresett, kan noen politiske aktører utnytte misnøyen til egen politisk fordel gjennom en anti-establishment strategi. Misnøyen kommer ofte gjennom at makteliten ikke er villige til å representere vanlige borgere. Slike politikere bruker, som sagt, ofte en bestemt retorisk appell, der de forsøker å mobilisere velgere gjennom en «oss» mot «dem» diskurs, der velgerne blir en egen gruppe som står i opposisjon til klassen med maktindivider (Barr, 2009; Rydgen, 2004a). En

slik antiestablishment diskurs har god forklaringskraft på hvorfor RHP partier tiltrekker seg velgere som er misfornøyd med egen økonomisk situasjon, landets økonomiske situasjon, landets tilknytning til EU og spørsmål knyttet til innvandring. Det hele bunner i en form for subjektiv oppfatning av undertrykkelse, som landets etablerte politikere ikke adresserer.

En tredje forklaringsfaktor som omfatter de samme følelsene: mistillit og misnøye, finner vi i teorien «euroskeptisisme». Euroskeptisisme blir definert som: «*idea of contingent or qualified opposition, as well as incorporating outright and unqualified opposition to the process of European integration*» (Taggart, 1998: 366). Her trenger det ikke være snakk om at velgerne nødvendigvis har mistillit til de politiske institusjonene innad i landet, men at de etablerte partiene feiler i å anerkjenne problemene befolkningen står ovenfor knyttet til overnasjonale organisasjoner, som for eksempel EU. Når RHP partier motsetter seg EU, pleier det å være snakk om EU som en trussel mot landets nasjonale suverenitet (Vasilopoulou, 2011).

Castells (1997) tar opp konsekvensene det globale finansielle markedet har for nasjonalstater, grunnet at stater har gjort seg avhengig av den globale markedsøkonomien. Dette har gjort at de ikke lenger klarer å beskytte deres egne velferdsprogrammer, fordi velferdsprogrammene styres av det globale økonomiske markedet, som stadig er i ubalanse. Slik Castells ser på staten og dens makt, er konsekvensene allerede blitt store. Hvis staten velger å beskytte nasjonale valgkretser, vil staten være mindre effektiv i det globale systemet. Mens hvis de velger det motsatte, vil de mest sannsynlig miste velgere i de nasjonale valgkretsene. Et eksempel på dette, som vi har sett i nyere tid er «Brexit» i Storbritannia. Storbritannias valg om å forlate EU vil muligens kunne gjøre dem svært sårbare i fremtiden.

Mange RHP partier snakker også om EU i et kulturelt perspektiv, og årsaken til at de motsetter seg organisasjonen, er fordi de mener at EU forsøker å skape et multikulturelt Europa, hvor nasjonene innad i Europa mister sine kulturelle normer, verdier og tradisjoner. Dette kan sees i sammenheng med at EU får skylden for mye av misnøyen som befinner seg rundt om i Europa angående innvandring, fordi man mener at EU bidrar til å gjøre nasjonale grenser svakere (Vasilopoulou, 2014). Men det er også en økonomisk årsak som blir knyttet opp til EU, og som noen RHP partier bruker for å mobilisere velgere. Det økonomiske aspektet blir knyttet opp til globalisering og nærmere bestemt den europeiske gjeldskrisen, hvor RHP partier i noen land argumenterer for at de økonomiske midlene som blir putt inn i det Europeiske prosjektet ikke gagnar nasjonalstaten. Derfor mener de at landet heller burde



bruke disse pengene der de gjør mest nytte, i nasjonalstatenes velferdssystem (Vasilopoulou, 2018).



## 4.0 Metode

I dette kapittelet kommer jeg til å presentere oppgavens datagrunnlag, variabler som anvendes i analysen og jeg kommer til å diskutere dataenes validitet og reliabilitet gjennomgående i kapittelet. Jeg kommer til slutt også til å diskutere dataenes samlede reliabilitet. Variablene er valgt ut med utgangspunkt i teori og tidligere forskning som er gjort på feltet.

### 4.1 Datamateriale og utvalg

Dataene i denne oppgaven er hentet fra European Social Survey (ESS), og jeg har benyttet meg av runde 8 som ble samlet inn i 2016/2017 (ESS, 2019a). ESS er en spørreundersøkelse som blir gjennomført på tvers av land i Europa, og slike spørreundersøkelser blir gjennomført hvert andre år. Hovedfokuset til ESS er å kartlegge holdninger, meninger og atferd knyttet til ulike samfunnsrelaterte temaer (ESS, 2019b) på tvers av 36 nasjoner i Europa (ESS, 2019c). Det kunne ha vært aktuelt å benytte European Value Survey (EVS) som datagrunnlag, eller å slå sammen denne med ESS, men av hensyn til at EVS kun gis ut hvert åttende år valgte jeg å ikke gjøre dette. Metoden ESS bruker for å innhente respondentene sine gjennomføres med et strengt sannsynlighetsutvalg, noe som gir mennesker i et gitt land helt like muligheter for å bli valgt til å delta i ESS sine studier. Etter respondentene har blitt tilfeldig valgt ut, samles dataene til ESS inn gjennom intervjuer som varer rundt en time (ESS, 2019d).

Temaene som er representert i runde 8 av ESS, som er av størst interesse for min oppgave er media og sosial tillit, politikk, subjektivt velvære og menneskelige verdier. I tillegg finnes det data på innvandring som også har vært interessant for denne oppgaven (ESS, 2019e). Årsaken til at jeg har benyttet meg av runde 8 av ESS, på bekostning av andre runder er fordi det politiske fenomenet høyrepopulisme er i rask utvikling i dagens Europa. Derfor vil det være aktuelt å benytte seg av de nyeste dataene tilgjengelig på fenomenet, slik at resultatene på best mulig måte kan gjenspeile dagens politiske bilde. I runde 8 av ESS er det 23 land representert med totalt 44 387 respondenter (ESS, 2017). Etter 231 respondenter fra Nederland, 455 respondenter fra Ungarn og 201 respondenter fra Frankrike ble fjernet fra utvalget, står jeg igjen med et utvalg på 1450 respondenter i Nederland, 1159 respondenter i Ungarn og 1869 respondenter i Frankrike. Respondenter har blitt fjernet for å få likt antall respondenter i alle fire modellene, og uteliggere på de aktuelle variablene har også blitt fjernet for å sikre normalfordeling på variablene.

Et vanlig problem i kvantitative datamaterialer er at populasjonen representert i undersøkelsene ikke stemmer overens med den faktiske populasjonen i samfunnet. Dette kalles for oversampling eller undersampling, og dette kan det være ulike årsaker til. Et eksempel som er relevant for min oppgave er når jeg måler utdannings påvirkning på høyrepopulistisk oppslutning. Mennesker med høy utdanning kan være overrepresentert i utvalget til ESS fordi mennesker med høy utdanning kan være mer tilbøyelig til å svare på undersøkelser, og det vil derfor oppstå en skjevfordeling som vil kunne gi feilaktige resultater. For å unngå at dette blir et problem anbefales det å bruke vekting på dataene, slik at man med større nøyaktighet kan generalisere resultatene man finner (Mehmetoglu og Jakobsen, 2017). I ESS sine data finnes det tre ulike måter en kan vekte dataene på: gjennom designvekting, post-stratifiseringsvekting og populasjonsstørrelsesvekting. Med tanke på eksempelet mitt med at mennesker med høy utdanning er mer tilbøyelig til å svare på undersøkelser, har jeg valgt å benytte meg av post-stratifiseringsvekting. Denne vektingsmetoden anbefales av ESS å bruke hvis man gjør en komparativ case-studie og den tar i bruk ekstra informasjon knyttet til alder, kjønn, utdanning og region som er hentet fra et kontrolldatasett fra European Union Labour Force Survey. Tilleggsinformasjonen bidrar til å redusere utvalgsfeil og skjevheter i datamaterialet knyttet til det som kalles ikke-respons. Ikke-respons er respondenter som det sendes forespørsel til, men som velger å ikke delta i undersøkelsen (ESS, 2014).

## **4.2 Metodisk tilnærming: komparativt case- studie**

Jeg har i oppgaven benyttet meg av en komparativ casestudie, hvor formålet er å sammenligne ulike caser for å peke på likheter og eventuelle forskjeller mellom dem. Jeg kommer til å anvende teoriene presentert over til å forklare likheter og forskjeller, i tillegg til historien som er unik for hver case. Ringdal (2014) omtaler casestudier som intensive undersøkelser av et relativt lite utvalg case, som kan være alt fra individer på mikronivå til nasjoner på makronivå. Jeg har valgt å benytte meg av en casestudie bestående av tre caser som er de tre landene Ungarn, Nederland og Frankrike. Disse tre casene er valgt ut basert på at de er nokså ulike, på forskjellige måter.

Ungarn er valgt ut basert på at det er et østeuropeisk land med et relativt lavt antall innvandrere (KSH, 2018). I tillegg er det et land med to RHP partier av forskjellig karakter som begge har høy oppslutning hos den ungarske befolkningen (IFES Election Guide, 2018).

I tillegg er det et østeuropeisk land som har vært underlagt Sovjetunionen tidligere på 1900-tallet (Sulyok, 2019). Frankrike og Nederland er begge valgt ut på bakgrunn at de er vesteuropeiske land med en relativt høy andel innvandrere i begge land (INED, 2014; Statline, 2018). Begge landene har vært store kolonimakter i tidligere tid. Likevel finnes det store forskjeller mellom de to landene: de har hatt en helt ulik tilnærming til innvandring og integrering (Leraand, 2019; Prins, 2002), og det er to land med ulik geografisk plassering i Europa. Alle de tre landene er også valgt ut basert på den enorme mediedekningen de RHP partiene i landene har fått, og kontroversielle mediasaker knyttet til innvandring opp gjennom årene.

### 4.3 Multinomisk logistisk regresjonsanalyse

Multinomisk logistisk regresjonsanalyse bygger på vanlig ordinær binær logistisk regresjonsanalyse, men forskjellen er at man kan bruke en avhengig variabel med mer enn to verdier, så lenge verdiene ikke har en naturlig plassering i forhold til hverandre. På denne måten kan man analysere en kategorisk avhengig variabel med flere enn to verdier i en og samme modell. Måten dette gjøres på er at man setter en av verdiene som referanseutall, og de resterende verdiene i modellen måles opp mot denne (Mehmetoglu og Jakobsen, 2017). I mine modeller er referanseutfallet konstant gjennom alle modellene, og er satt til «stemt andre partier». Da vil jeg være i stand til å se hvor stor relativ risiko det er for at en person med visse kvaliteter stemmer på et høyrepopulistisk parti, sammenlignet med den relative risikoen for at personen stemmer på andre partier.

Det er en viktig forutsetning som assosieres med multinomisk logistisk regresjon, og som burde være oppfylt for å kunne kjøre en slik analyse på modellene mine. Dette er forutsetningen om uavhengighet av irrelevante alternativer (IIA). Dette betyr at den relative risikoen for et alternativ skal være uavhengig av andre alternativ som er tilgjengelige i modellen (Mehmetoglu og Jakobsen, 2017). Man kan teste denne forutsetningen ved hjelp av flere ulike tester<sup>12</sup>, men ingen av testene gir et klart og tydelig svar på hvorvidt forutsetningen er oppfylt, bare en indikasjon på at forutsetningen ikke er brutt (Long og Freese, 2006). Det mest sentrale for å vurdere om forutsetningen er oppfylt eller ikke, vil derfor likevel være en egen teoretisk vurdering rundt spørsmålet. Det vil være naturlig å anta at det er tilstrekkelig

---

<sup>12</sup> To eksempler på slike tester er Hausman test for IIA og «*seemingly unrelated estimation*» (suest) versjonen av Hausman test (Mehmetoglu og Jakobsen, 2017)

forskjell mellom de tre alternativene: Stemt radikal høyrepopulistisk, stemt andre partier og vet ikke/nekter/har ikke stemt. Svaralternativene er gjensidig ekskluderende, i den forstand at hvis du velger et alternativ så lukker dette muligheten for å velge ett av de andre alternativene. Dette blir støttet gjennom tidligere forskning og teorien som har blitt presentert rundt at det ligger ulike karakteristikk til grunn for hvorvidt man velger å stemme radikalt høyrepopulistisk, fremfor de to andre svaralternativene i den avhengige variabelen.

#### 4.4 Avhengige variabler

Den avhengige variabelen i analysen lyder som følger: *Hvilket parti stemte du på ved det siste nasjonale valget?* Respondentene blir presentert med en liste over partier de kan krysse av for. På en slik variabel er det mange respondenter som faller inn under kategoriene «ikke aktuelt/nekter/vet ikke», fordi det kan antas at det for mange mennesker kan være sensitivt å skulle svare på hvor de stiller seg i det politiske landskapet, i tillegg til at det i alle tre land er en ganske stor andel som ikke stemte ved siste nasjonale valg (IFES Election Guide 2014; 2012a; 2012b). Det er nok også mer sensitivt å innrømme at man har stemt på er RHP parti, enn det er å innrømme å ha stemt på andre partier, fordi de ofte representerer ganske kontroversielle holdninger og meninger.

I Frankrike benytter jeg meg kun av FN som RHP parti, ettersom dette er det eneste vesentlige RHP partiet å snakke om i Frankrike. Etter jeg dummykoder variabelen blir den stående med tre verdier: *0= Andre partier, 1= Front National og 2= Ikke aktuelt/nekter/vet ikke*. Det er 6,04 % som oppgir at de har stemt på Front National medregnet alle respondentene. Hvis en fjerner de som oppgir at det ikke er aktuelt/ikke har stemt/vet ikke, er det 11,8 % som oppgir at de stemte FN ved sist nasjonale valg. Ut ifra tallene oppgitt i ESS spørreundersøkelse oppgir 48,8 % at det ikke er aktuelt å svare, at de ikke stemte eller at de ikke vet hva de stemte ved sist nasjonale valg. Hvis vi sammenligner disse tallene med de reelle tallene for valget i 2012 så kan vi se at det var 56 % som stemte ved valget i 2012 og FN fikk 13,6 % av stemmene ved valget i 2012 (IFES Election Guide, 2012a). Her kan man ha å gjøre med problemet om sosial ønskelighet. Hvis respondentene skal svare på temaer de anser som følsomme, kan det være at de former svaret sitt ut ifra hva de tror intervjueren ønsker å høre. Hvis dette er tilfellet vil vi ha å gjøre med systematiske målefeil, som kan svekke dataenes validitet (Ringdal, 2014). På bakgrunn av FN sine kontroversielle meninger og holdninger i sensitive saker, vil det være sannsynlig å tenke at noen respondenter har svart

at de har stemt på andre partier eller plasserer seg i kategori 3, på tross av at de egentlig stemte på FN ved valget i 2012.

I Ungarn finnes det to ulike partier som kan klassifiseres som RHP partier. Begge partiene hadde en relativt høy oppslutning ved siste nasjonale valg. Det vanlige i en analyse av RHP partier i Ungarn har vært å anvende Jobbik som det eneste RHP partiet (Karacsony og Rona, 2011; Kim, 2016). Jeg velger forøvrig å benytte meg av Fidesz i tillegg til Jobbik for å peke på hva som kjennetegner oppslutning til slike partier. Dette er fordi Fidesz har tatt et mer radikalt standpunkt i flere politiske spørsmål de siste årene (Kim, 2016). Jeg har også valgt å gjennomføre to ulike regresjonsmodeller for Fidesz og Jobbik for å klare å peke på forskjellene og likhetene mellom partiene. Argumentet for dette er at det finnes mange likheter ved de to partiene og at de begge faller inn under samme klassifisering av partier, nemlig RHP partier, som har å gjøre med hvordan de to partiene har gått i to forskjellige retninger de siste årene. Som nevnt tidligere har Fidesz beveget seg mot det mer ekstreme, mens Jobbik har beveget seg bort i fra de mer ekstreme tendensene de hadde tidligere (ibid.). Men likevel er de også forskjellige på tross av at regresjonsmodellene gir utslag på mange av de samme variablene. Dette kommer jeg tilbake til senere.

Variabelen jeg benytter meg av i analysen er dummykodet, og blir stående med fire verdier etter dette er gjort: 0= *Andre partier*, 1= *Fidesz* og 2= *Jobbik* 3= *Ikke aktuelt/nekter/vet ikke*. Etter dummykodingen blir kategori 0= andre partier stående med 11,8 %, kategori 1= Fidesz stående med 35,8 %, kategori 2= Jobbik stående med 6,2 % og kategori 3= Ikke aktuelt/nekter/vet ikke stående med 46,2 %. De reelle prosentene for oppslutning ved valget i 2014 viser at Fidesz fikk 44,4 % av stemmene og Jobbik fikk 20,5 % av stemmene (IFES Election Guide, 2014). Det kan være problematisk at så mange respondenter faller inn under kategorien «Ikke aktuelt/nekter/vet ikke», fordi hvis en undersøger tallene nærmere og tar bort de som er i kategori 3 fra utregningen, så sitter man igjen med en prosentandel som sier de stemte på Fidesz på 66,6 %, mens kun 11,5 % oppgir at de stemte på Jobbik. I likhet med Frankrike har vi nok også her å gjøre med sosial ønskelighet. I og med at Fidesz i lang tid har vært det største partiet i Ungarn, og RHP tendenser har entret sentrumspolitikkken i Ungarn (Kim, 2016), så kan respondenter ha oppgitt at de stemte på Fidesz selv om de egentlig har stemt på Jobbik eller andre partier, fordi det ansees som mer akseptabelt å ha stemt på Fidesz, enn noen av de andre alternativene.

I Nederland er det kun ett parti som er stort nok til å regne med, som faller inn under kategoriseringen RHP partier. Etter jeg dummykoder variabelen blir den stående med tre verdier: 0= *Andre partier*, 1= *Party for freedom* og 2= *Ikke aktuelt/nekter/vet ikke*. Når respondentene ble spurt hvilket parti de stemte på ved sist nasjonale valg var det 6,1 % av det totale utvalget som svarte at de stemte på Party for Freedom. Når jeg fjerner de som hadde svart «ikke aktuelt/nekter/vet ikke», var det 8,6 % av dem som hadde stemt som stemte på Party for Freedom. Reelle tall for valget i 2012 i Nederland viser at 10,1 % stemte på Party for Freedom (IFES Election Guide, 2012b), noe som også her i likhet med Frankrike og Ungarn kan tyde på underkommunisering av faktisk stemmeresultat.

Underkommunisering av stemmeresultat kan begrunnes i tidligere forskning, som viser at RHP partier er underrepresentert på målinger. Dette kan forklares med sosiale konformiteter, som tilsier at mennesker ikke innrømmer å ha stemt på disse partiene, fordi det ansees å bryte med sosiale konformiteter å være enig i synspunktene til slike partier. Derfor er det antatt at oppslutningen egentlig er høyere enn det som vises i undersøkelser og på målinger (Oesch, 2008; Ringdal, 2014). Dette kan være problematisk med tanke på validiteten i oppgaven, fordi hvis dette er tilfellet kan en del av dem som deler synspunktene til disse partiene havne i kategorien: vet ikke/nekter å svare. Jeg vil likevel argumentere for at validiteten er god. Selv om oppslutningen skulle være lavere av den nevnte årsaken, måler variabelen likevel det den er ment å måle, og det er vanskelig å misforstå spørsmålet som blir stilt.

#### **4.5 Uavhengige variabler**

På variabelen *Utdanning* blir respondentene spurt om hvor mange år de har studert på heltid, inkludert obligatorisk skolegang. I Frankrike beveger spennet seg mellom 0-26 års utdanning. I Ungarn beveger tallet seg mellom 1-34 års utdanning. Opprinnelig var det en respondent som hadde svart at hen hadde 40 års utdanning, og en respondent som hadde svart at hen hadde 34 års utdanning, men disse ble fjernet fra utvalget grunnet at jeg vurderer dette som en «feil». Det er tvilsomt at en person har over 34 års utdanning. Mens i Nederland varierer det mellom 6-30 års utdanning. Siden utdanning er en ren sosialdemografisk variabel vil jeg vurdere validiteten som god her. Det er tvilsomt at mennesker vil underkommunisere eller overdrive antall år utdanning de har. I tillegg er det svært få i utvalget som har svart «vet ikke/nekter å svare», som gjør det tydelig at det heller ikke dreier seg om et sensitivt spørsmål. Tidligere forskning viser at mennesker med lavere utdanning har en større



tilbøyelighet til å stemme på RHP partier, som årsak av at de har blitt tapere i et samfunn hvor globalisering blir stadig mer fremtredende, og som favoriserer høyere utdannede med mer erfaring. Hans- Georg Betz (1993) hevder at samfunnet er delt inn i et to- tredjedels samfunn hvor taperne i det nye samfunnet er en stadig mer marginalisert befolkning av ufaglærte og halvfaglærte arbeidstakere. Dette er ofte unge mennesker som mangler formell utdanning og arbeidstrening og den stadig voksende massen av mennesker i langvarig arbeidsledighet. I tillegg plasserer utdanning seg innenfor kulturell kapital, hvor dem med høyere utdanning har høyere grad av kulturell kapital (Bourdieu, 2006), og som en følge av dette har de større forutsetninger for å forstå og kommunisere med mennesker fra en annen kultur (Lipset, 1960; Quillian, 1995; Sniderman et.al, 2000, i Bornschier, 2018).

På variabelen *Subjektiv oppfatning av egen inntekt* får respondentene spørsmålet: “Hvilken av disse beskrivelsene passer best med hvordan du opplever husholdningens inntekt for tiden?” Variabelen har fire svarkategorier hvor 0= *Det er svært vanskelig å klare seg på nåværende inntekt*, 1= *Det er vanskelig å klare seg på nåværende inntekt*, 2= *Klarer [meg/oss] med nåværende inntekt* og 3= *Har det bra med nåværende inntekt*. Jeg har valgt å benytte variabelen om subjektiv oppfatning av egen inntekt, fordi jeg er ute etter individenes subjektive oppfatning knyttet til deres egen økonomi. Det er noe irrelevant hva inntekten deres faktisk er, fordi en person som tjener mye kan være misfornøyd med egen inntekt, mens en person som tjener lite kan føle at de lever fint på den inntekten. Spørsmålet rundt en subjektiv vurdering av egen inntekt har nok også en høyere validitet enn hvis jeg hadde valgt individets faktiske inntekt. Mennesker synes ofte det er ubehagelig å skulle oppgi sin faktiske inntekt, og dette illustreres godt hvis en ser på de som har nektet å svare på variabelen om faktisk inntekt i de respektive landene. Disse utgjør 676 observasjoner, mens de som nekter å svare angående subjektiv oppfatning av inntekt utgjør 40 observasjoner. Modellen får derfor en styrket validitet gjennom å anvende subjektiv oppfatning av egen inntekt, fremfor faktisk inntekt.

Den teoretiske begrunnelsen for valg av variabel ligger i teorien om globalisering. Nærmere bestemt vil det være snakk om teorien om relativ deprivasjon (Gurr, 1970 i Rydgren, 2007), fordi hvis en person mener at de har det dårlig med nåværende inntekt vil nok dette mest sannsynlig være fordi de sammenligner situasjonen sin med sin egen situasjon tidligere eller andre personers økonomiske situasjon. Det vil også her være aktuelt å knytte subjektiv oppfatning av inntekt opp mot Blumers gruppeposisjonsteori (1958), fordi en person kan

mene at de har det dårlig med nåværende økonomisk situasjon på grunn av at andre mennesker har fått tilgang på goder som de selv mener de burde hatt førsterett på. Dette ville man ikke klart å fange opp hvis man målte faktisk inntekt.

Arbeidsledighet måler hvorvidt respondenten har vært arbeidsledig (uten å søke etter jobb) de siste syv dagene. Med en slik variabel må man ta høyde for at arbeidsledigheten faktisk kan være høyere enn det som oppgis, fordi dette ansees å være et svært følsomt tema for mange. I en intervju situasjon vil det ansees som mer sosialt ønskelig å svare at man ikke er arbeidsledig. Likevel vil jeg argumentere for at spørsmålet er stilt på en måte som gjør det vanskelig å misforstå spørsmålet. Man svarer enten  $0 = Nei$  eller  $1 = Ja$ . Teoretisk plasseres arbeidsledighet innenfor et globaliseringsperspektiv, hvor en stor andel unge mennesker nå faller utenfor jobbmarkedet på grunn av manglende kompetanse innenfor det nye arbeidsmarkedet som stadig krever høyere og mer spesialisert utdanning (Betz, 1994).

Tidligere forskning viser at oppslutningen rundt RHP partier varierer basert på hvor mennesker bor. Mennesker som bor i rurale strøk har høyere tilbøyelighet til å stemme RHP partier, enn dem som bor i mer urbane strøk (Schamis, 2006). Variabelen *Bosted* sjekker hvorvidt respondentene bor i *En storby*, *En forstad eller utkanten av en storby*, *En liten eller mellomstor by*, *Et bygdesentrum* eller *Et spredtbygd strøk*. I alle modellene som blir presentert i analysen blir *En storby* brukt som referansekategori, hvor de andre variablene blir målt ut ifra den. Den teoretiske bakgrunnen for hvorfor mennesker som bor i mer rurale strøk har en høyere tilbøyelighet til å stemme på RHP partier ligger delvis i at globalisering har medført en økt sentralisering av makt og økonomiske midler, både på nasjonalt nivå og på overnasjonalt nivå (Zaslove, 2008).

Tidligere forskning viser at mennesker som er misfornøyd med hvordan demokratiet og regjeringen fungerer i landet de bor i, har høyere sannsynlighet til å stemme på RHP partier (Betz, 1993; Rydgren, 2004a). Slike partier står ofte for endring av noe som er etablert, og for mennesker som ikke er fornøyd med landets tilstand symboliserer partiene denne endringen de er ute etter. Dette kan være endring på ulike områder, som for eksempel ulik distribusjon av økonomiske midler, regjeringen og demokratiet. Det kan også være snakk om en endring i form av en bedre fremtid, eller en endring tilbake til en glorifisert fortid (Lubbers et.al, 2002; Norris, 2005; Oesch, 2008). Jeg har valgt å slå sammen tre variabler som alle sammen tar for seg utilfredshet angående politiske eller økonomiske forhold i landet. Variabelen består av

holdning til demokratiet, regjeringen, og økonomien i landet. Dette er fordi jeg mener at hvis en er misfornøyd med demokratiet og regjeringen i landet en bor i, vil dette henge tett sammen med en generell utilfredshet på andre områder i landet også, som økonomien. Spørsmålene låter som følger:

1. *Hvor fornøyd er du i det store og hele med den nåværende økonomiske situasjonen i landet?*
2. *Tenk nå på regjeringen i landet. Hvor fornøyd er du med måten den gjør jobben sin på?*
3. *Og sett under ett, hvor fornøyd er du med måten demokratiet fungerer på i landet?*

Respondentene skal her svare fra 0-10 hvor 0= *Ekstremt misfornøyd* og 10= *Ekstremt fornøyd*. Jeg har gjennomført tre ulike tester for å undersøke om variablene nevnt over burde slås sammen til en skala. Den første testen dreier seg om å måle korrelasjonen mellom de ulike indikatorene ved hjelp av Pearsons r- verdier. Den andre testen måler reliabiliteten til skalaen gjennom å måle den interne konsistensen gjennom å finne Cronbachs alpha. Den siste testen er faktoranalyse, som tester hvorvidt indikatorene lader på en faktor eller flere faktorer (Ringdal, 2014)<sup>13</sup>.

Skalaen *Institusjonell tillit* består av fem variabler: *tillit til politikere, tillit til landets regjering, tillit til politiske partier, tillit til rettssystemet og tillit til politiet*. Samtlige av variablene har verdier som går fra 0= *Ingen tillit i det hele tatt* til 10= *Full tillit*. Fordi dette er en skala har jeg testet for hvorvidt det vil være anbefalt å slå variablene sammen til en skala<sup>14</sup>. Den teoretiske bakgrunnen for valget av denne variabelen er forankret i teoriene om anti-establishment teori og teorien om proteststemming. Som sagt tidligere mobiliserer RHP partier velgere gjennom at de kritiserer de etablerte politiske partiene. Det trenger ikke nødvendigvis være noe veldig appellerende rundt de politiske sakene til det RHP partiet. Det at de står i strid med det etablerte er nok til at de klarer å mobilisere velgere. Det er også verdt å nevne retorikken som tas i bruk av RHP partier, fordi de er kjent for «tale sannheten», og

---

<sup>13</sup> Se vedlegg 1 og 2 for korrelasjonsanalyse, reliabilitetskoeffisient og faktoranalyse for skalaen Subjektiv oppfatning av politisk/økonomisk situasjon i land

<sup>14</sup> Se vedlegg 1 og 2 for korrelasjonsanalyse, reliabilitetskoeffisient og faktoranalyse for skalaen Institusjonell tillit

dette er også en del av deres skarpeste kritikk mot de etablerte partiene, nettopp at de ikke gjør det (Barr, 2009; Van der Brug et.al, 2000).

Tidligere forskning har vist at holdninger til EU har en innvirkning på hvorvidt mennesker stemmer på RHP partier (Baier, 2015). Den teoretiske forankringen bak valget av disse variablene ligger i grenselandet mellom to forklaringsfaktorer jeg har presentert: misnøye/mistillit og globaliseringsteorier. Hvis vi ser på de negative holdningene til EU er disse knyttet sterkt opp mot at mennesker føler seg marginalisert av en politisk elite. Men dette er også en konsekvens av at globaliseringsprosessen som har skjedd i landet har ført til at noen mennesker blir taperne i samfunnet, mens andre har tjent ekstremt godt på endringene (Baier, 2015). I tillegg representerer EU noe overnasjonalt, som ikke er i nasjonens beste interesser. Holdning til slike overnasjonale organisasjoner har ganske mange dimensjoner ved seg, fordi konsekvensene av et lands medlemskap i en slik organisasjon er mange. Det kan som nevnt over være snakk om en økonomisk konsekvens, men det kan også være snakk om en kulturell konsekvens (Vasilopoulou, 2011, 2014, 2018), som at lederskapet i EU som har base i Brussel får skylden for den økende innvandringen til land, som truer den nasjonale identiteten. Spørsmålet rundt holdning til EU lyder som følger: *Tenk nå på Den Europeiske Unionen (EU). Noen sier den europeiske samlingsprosessen bør gå lenger. Andre sier den allerede har gått for langt.* Respondentene skal ut ifra denne informasjonen svare fra 0 -10 hvor 0= *Samlingsprosessen har gått for langt* og 10= *Samlingsprosessen bør gå lenger*. Med teoriene jeg presenterte over i tankene, er nok denne variabelen sterkest knyttet opp mot globaliseringsteoriene, fordi det dreier seg om samlingsprosessen og hvordan makt stadig blir mer og mer sentralisert og nasjonene får mindre og mindre makt.

Variabelen *Tillit til andre mennesker* måler hvor høy grad av tillit respondentene har til andre mennesker i samfunnet de lever i. Respondentene ble stilt spørsmålet: *Generelt sett, vil du si at flesteparten av mennesker kan stoles på, eller at du kan aldri være forsiktig nok når du har med mennesker å gjøre?* Respondentene skal deretter rangere svaret sitt på en skala fra: 0= *Du kan ikke være forsiktig nok* til 10= *Flesteparten av mennesker kan stoles på*. Årsaken til at jeg har valgt å ha med denne variabelen i tidligere forskning gjennom at RHP partier antas å kunne mobilisere velgere som generelt opplever høy grad av sosial intoleranse og fremmedgjøring fra samfunnet, og som står utenfor samfunnet i form av arbeid, familie osv. (Norris, 2005).

Den uavhengige variabelen som måler hvorvidt menneskers holdninger til innvandrere påvirker RHP oppslutning, er en skalavariabel bestående av tre variabler som måler subjektive holdninger knyttet til innvandrere og samfunnsliv. Skalaen har fått navnet: *Subjektiv oppfatning av innvandreres påvirkning kulturelt/økonomisk* i modellene mine. Den første av variablene: *Innvandring økonomi*, måler om respondentene synes innvandring er bra eller dårlig for landets økonomi, hvor verdien 0= *Dårlig for økonomien* og 10= *Bra for økonomien*. Den andre variabelen *Innvandring levekår*, måler om landets innbyggere mener landet blir en bedre eller verre plass å leve som følge av innvandring, og den beveger seg fra 0 til 10, hvor 0= *Verre plass å leve* og 10= *Bedre plass å leve*. Den tredje variabelen: *Kultur beriket* måler hvorvidt respondentene føler at landets kulturelle liv blir svekket eller beriket som følge av innvandring. Denne har også et spenn fra 0 til 10, hvor 0= *Det kulturelle livet blir svekket* og 10= *Det kulturelle livet blir beriket*.

Etter de tre variablene er slått sammen til skalaen *Subjektiv oppfatning av innvandreres påvirkning kulturelt/økonomisk*, går skalaen fra 0-10, hvor 0= *negativ holdning til innvandrere* og 10= *positiv holdning til innvandrere*. Jeg har kjørt tester for å måle hvorvidt variablene kan slås sammen til en skala<sup>15</sup>. Når en skal måle menneskers holdninger til et sosialt fenomen, er det viktig å diskutere validiteten til en slik variabel. Det kan tenkes at respondentene som har svart på spørsmålene knyttet til subjektive holdninger til innvandrere har svart ut ifra hva som regnes som sosialt ønskelig i samfunnet de lever i (Ringdal, 2014). Hvis det er tilfellet vil vi ha å gjøre med systematiske målefeil i dataene, noe som svekker validiteten. Respondentene blir forøvrig minnet på under intervjuprosessen at dataene vil bli anonymisert og at dataene blir behandlet konfidensielt, så dette bidrar nok til høyere grad av ærlighet hos respondentene, og dermed en styrket validitet. Denne variabelen er teoretisk forankret i teorien om Blumers (1958) gruppeposisjonsteori, som tar for seg hvordan negative fordommer skapes og delvis i måten media bidrar til å produsere og reprodusere negative holdninger til innvandrere.

Variabelen *Holdning til «fremmed» innvandring* er satt sammen av to variabler som måler hvorvidt respondentene i de aktuelle land ønsker innvandring fra forskjellig rase/etnisitet enn majoritetsbefolkningen og hvorvidt de ønsker innvandring fra fattige land utenfor Europa. På

---

<sup>15</sup> Se vedlegg 1 og 2 for korrelasjonsanalyse, reliabilitetskoeffisient og faktoranalyse

den første variabelen lyder spørsmålet som følger: i hvilken grad synes du landet du bor i skal tillate mennesker av en annen rase/etnisk gruppe å komme å bo i landet? Det andre spørsmålet lyder som følger: i hvilken grad synes du landet du bor i skal tillate mennesker fra fattige land utenfor Europa å komme å bo i landet? På begge spørsmålene skal respondentene svare fra verdiene 1-4. hvor 1= *Tillat mange*, 2= *Tillat noen*, 3= *Tillat noen få* og 4= *Ikke tillat noen*. I likhet med de andre skalavariablene presentert over har jeg også her kjørt testene for å se om jeg skulle slå sammen disse to variablene til en skala<sup>16</sup>. Denne variabelen kan begrunnes teoretisk gjennom Blumers (1958) gruppeposisjonsteori og teorier om hvordan negative holdninger til innvandring skapes i media.

På variabelen *Media* stilles respondentene spørsmålet: *På en vanlig dag, hvor mye av tiden din bruker du på å se, lese eller høre på nyheter om politikk og aktuelle saker?*

Respondentene blir bedt om å svare på spørsmålet ved å oppgi timer og minutter. Det er to teoretiske forklaringer til hvorfor jeg har med denne variabelen i analysen. Den første er hvordan innvandrere blir fremstilt i media. Det er svært sjelden at innvandrere fremstilles positivt i media, og hvis dette er tilfellet blir den etniske identiteten til personene ofte omtalt som etnisk majoritet (Lindstad og Fjeldstad, 1999). Som vist i teorien blir innvandrere oftest nevnt når nyhetene omtaler noe negativt som har skjedd. Dette bidrar til å skape eller forsterke negative holdninger hos publikum. Denne variabelen kan slå ut både negativt og positivt på oppslutning til RHP partier, noe som gjør den vanskelig å tolke. For eksempel måten den kan slå ut negativt på, er det verdt å trekke frem diskusjonen som har blomstret opp de siste årene om "fake news". Måten variabelen er formulert på åpner opp for at mennesker kan velge hvor de får nyhetene sine fra. Mye nyheter som finnes der ute kan potensielt være veldig lite politisk nøytrale, og derfor forme leserne på en slik måte de selv ønsker. Og i tillegg kan informasjonen være feil i visse useriøse medier. Hvis leserne da ikke kan vurdere nyheter på en kildekritisk måte, kan dette få en negativ effekt på stemmegivning. Men det kan også slå ut positivt, gjennom at mennesker blir opplyste gjennom å se mye nyheter gjennom politisk nøytrale og seriøse medier. Det vil i en slik sammenheng være naturlig å anta at mennesker med høyere utdanning ikke blir påvirket i like stor grad av høyrepopulistisk propaganda som vises i media.

---

<sup>16</sup> Se vedlegg 1 og 2 for korrelasjonsanalyse, reliabilitetskoeffisient og faktoranalyse

Fordi jeg har valgt å presentere en ny forklaringsfaktor i hver modell og samspill + andregradsledd i modell 4, så vil det være interessant å se hvorvidt det å legge til en ny forklaringsfaktor gir en signifikant forbedring på modellen. Derfor vil jeg i tabellene i analysen inkludere likelihood ratiotesten. STATA lar deg bare kjøre denne testen på uvektede modeller, og fordi jeg ønsker å vise dette for mine vektete modeller har jeg valgt å regne dette ut gjennom denne formelen (Skog, 2015):

$$-2(\text{Pseudo log likelihood fra modell 1}) - -2(\text{Pseudo log likelihood fra modell 2})$$

Svaret man får fra denne formelen blir deretter testet opp mot den kritiske verdien i kjikvadratfordelingen (Ringdal, 2014), ut ifra antallet frihetsgrader i de forskjellige modellene.

Jeg ønsker også i oppgaven min å se på hvorvidt effekten av noen uavhengige variabler er sterkere i et land sammenlignet med et annet land. Dette kan ikke kun gjøres ved å se på hvorvidt effekten av en uavhengig variabel på den avhengige variabelen er sterkere enn den andre. Man må finne t-verdien, som forteller ut ifra en øvre grense på -1,96 om man kan forkaste nullhypotesen som tilsier lik effekt mellom de to uavhengige variablene. Utrengningen vises i formelen under (Ringdal, 2014):

$$D = b_1 - b_2 \quad S_d = \sqrt{S_1^2 + S_2^2} \quad t = \frac{D}{S_d}$$

#### 4.6 Kontrollvariabler

Jeg har inkludert *Kvinne* og *Alder* som kontrollvariabler i modellene mine. *Kvinne* har jeg dummykodet fra verdiene 1 og 2, til 0 og 1, hvor 0 = *Mann* og 1 = *Kvinne*. Tidligere forskning viser at kvinner er klart underrepresentert til å støtte RHP partier, og forskere har forsøkt å forklare denne forskjellen mellom kjønn ved hjelp av sosioøkonomiske ulikheter mellom kjønn (Knutsen, 2001; Manza and Brooks, 1998, i Coffé, 2018). Tidligere forskning viser også at unge mennesker er mer tilbøyelig til å stemme på RHP partier, spesielt gjelder dette unge som befinner seg i en usikker økonomisk situasjon og derfor blir mer mottakelige for RHP partiers retorikk (Miller-Idriss, 2018) Jeg har beholdt den opprinnelige variabelen på alder, som måler hvor gamle respondentene er. I Frankrike har respondentene en alder mellom 15-99, Nederland mellom 15-97, og Ungarn mellom 15-95.

## 4.7 Kurvelineær effekt og interaksjonsledd

Jeg har også inkludert kurvelineær effekt på alder, fordi tidligere forskning viser at trenden er at negative holdninger til innvandring er mer utbredt hos eldre mennesker (Strabac og Listhaug, 2008), og jeg antar derfor at de vil være mer tilbøyelige til å stemme på RHP partier av denne årsaken.

Interaksjonsledd som ser institusjonell tillit i sammenheng med arbeidsledighet kan begrunnes i Betz (1994) sin beskrivelse av hva som skjer når mennesker befinner seg i en situasjon preget av angst og usikkerhet, som for eksempel hvor de er arbeidsledige. Tilliten til etablerte politiske institusjoner kan i en slik tilstand svekkes som følge av at det etablerte ikke tar tak i situasjonen. Jeg har også inkludert interaksjonsledd for variablene *Subjektiv oppfatning av innvandreres påvirkning kulturelt/økonomisk og Arbeidsledighet* begrunnet i Blumers (1958) gruppeposisjonsteori og Olzak (1992) sin teori om «competitive eksklusion» som vil kunne bidra til å gi en forklaring på hvorfor mennesker som er arbeidsledige og har negative holdninger til innvandring stemmer på RHP partier.

Interaksjonsledd som ser på samlet effekt for holdning til «fremmed» innvandring og institusjonell tillit kan teoretisk begrunnes i hvordan etablerte politiske institusjoner ikke tar tak i bekymringene hos befolkningen. Hvis bekymringene til befolkningen stort sett sentreres rundt spørsmål knyttet til innvandring, og de etablerte politikerne ikke gjør noe med problemet, vil de kunne snu seg politisk til RHP partier som tar opp slike spørsmål i håp om at situasjonen vil bedre seg. Vi så dette skjedde da partiet List Pim Fortuyn kom til makten i Nederland i 2002. De var det første partiet som mestret å mobilisere velgere på grunn av den økende bekymringen i befolkningen som fulgte av innvandring og integrering (Van Holsteyn og Irwin, 2003).

Til slutt har jeg også inkludert interaksjonsledd for subjektiv oppfatning av politisk/økonomisk situasjon i land og institusjonell tillit. Dette er gjort for å sjekke om situasjonen i landet har en sammenheng med tillit til politiske institusjoner, på stemmegivning til RHP partier. Dette er teoretisk forankret i teorien om blant annet økonomisk globalisering, og hvordan globaliseringsprosessene i stor grad tjener eliten, og begrenser nasjonal suverenitet (Zaslove, 2008). Det vil da være naturlig å anta ut ifra dette at tillit til institusjoner henger sammen med at situasjonen for enkeltmennesker forverrer seg.



## 4.8 Reliabilitet

Reliabilitet dreier seg om forskningens pålitelighet, og om gjentatte undersøkelser ville gitt samme resultat hvis undersøkelsene hadde blitt gjennomført med samme forutsetninger som denne (Ringdal, 2014). Jeg mener det er viktig å diskutere hvorvidt dataene har høy grad av reliabilitet, før jeg setter i gang med å presentere mine funn. For det første er det RHP landskapet noe som stadig er i endring på grunn av nye samfunnsmessige endringer. Europa har som tidligere nevnt opplevd en rekke terrorangrep de siste årene, RHP politikere er stadig mer i medias søkelys, land i Europa må stadig tilpasse seg nye utfordringer når det kommer til innvandring og integrering og som vi har sett i Europa med for eksempel Hellas og Portugal kan økonomiske kriser plutselig ramme land. Mine resultater i denne oppgaven forsøker å gi et bilde av hva som påvirker oppslutning til RHP partier i dag, med de forhold som ligger til rette i de tre respektive land i dag.

Videre varierer hva som kjennetegner oppslutning til RHP partier mellom land. Det er mange forskjellige faktorer som gjør til at karakteristikken hos mennesker som stemmer på RHP partier varierer. Blant annet har dette, som tidligere presentert, å gjøre med et lands historiske forhold. Men det avhenger også av et lands kulturelle og sosiale forhold. For eksempel hvor mange innvandrere det finnes i et land, hvordan sammensetningen av innvandrerbefolkningen er, hvilke økonomiske omveltninger landet har vært gjennom, hvordan landets politikere opptrer i det offentlige rom osv.. Formålet med min forskning er ikke å generalisere disse funnene basert på disse tre casene, til for eksempel å gjelde hele Vest- Europa eller Øst-Europa. Snarere er det et forsøk på å gi et bilde av hvordan det RHP landskapet kan se ut hvis en tar utgangspunkt i de historiske, kulturelle og sosiale forholdene i et land. Men utvalgsmetoden ESS bruker vil gjøre det mulig å generalisere funnene i denne oppgaven til en større populasjon på det gitte tidspunktet undersøkelsene er gjennomført, og vektingsmetoden jeg har brukt sikrer dette i enda større grad. Gjennom at respondentene er tilfeldig utvalgt sikrer dette at respondentene som har deltatt i undersøkelsene representerer den øvrige befolkningen på best mulig vis.



## 5.0 Analyse

I denne delen av oppgaven vil jeg analysere resultatene i de respektive landene. Kapittelet starter med en enkel oversikt over oppslutning til RHP partier i hvert land, hvor jeg ønsker å kommentere forskjellene her. Videre kommer jeg til å kommentere resultatene i hvert enkelt land, hvor jeg hovedsakelig kommer til å tolke resultatene i modell 3 i regresjonstabellene, hvis ikke det er særskilte årsaker til å inkludere resultater fra de andre modellene. Fra modell 4 kommer jeg kun til å kommentere interaksjonseffektene og kvadrerte verdier for alder. I alle tabellene så tolkes resultatene opp mot «Stemt andre partier», for uten om Ungarn hvor Jobbik og Fidesz er satt i hver sine egne kategorier og derfor ikke inkluderes når resultatene for kategoriene tolkes opp mot «Stemt andre partier». Her er utvalget derfor delt inn i fire kategorier, istedenfor tre kategorier som i Nederland og Frankrike.

Modellene er bygd opp på den måten at modell 1 inneholder variabler som operasjonaliserer det teoretiske rammeverket rundt globalisering som forklaringsfaktor. I modell 2 har variablene som tester for misnøye og mistillit blitt lagt til, og videre i modell 3 har jeg lagt til den tredje forklaringsfaktoren, som er innvandring. Modell 4 har også med interaksjonseffekter og kvadrerte verdier av alder der dette var aktuelt. I tillegg er alder og kjønn inkludert som kontrollvariabler i alle fire modeller. Jeg har gjort det på denne måten for å få en god oversikt over hvilke effekter som eventuelt skulle forsvinne når jeg introduserer nye forklaringsfaktorer i tabellene. I tillegg til å tolke regresjonstabellene kommer jeg til å inkludere noe deskriptiv statistikk fra ESS for å illustrere årsakene bak noen av de viktigste funnene.

### 5.1 Forskjeller i stemt høyrepopulistisk

I tabell 5.1 ser vi i prosent hvor mange som stemte på RHP partier ved sist nasjonale valg. Ut ifra tabellen kan vi lese at Nederland og Frankrike har en ganske diskre prosentandel som stemmer på RHP partier, selv om tallet er noe høyere i Frankrike. Det som skiller seg mest ut her og som også er verdt å kommentere er Ungarn, som har en prosentandel på 78 % som stemmer på enten Fidesz eller Jobbik, som begge ansees som RHP partier. Nå skal det være verdt å nevne at Ungarn hadde en stor andel som hadde svart at de ikke hadde stemt, nekter å svare eller vet ikke. Men prosentandelen som rapporteres i tabellen er faktisk ikke så langt unna oppslutningen de to partiene fikk ved siste nasjonale valg. I en slik kontekst så vil det kunne argumenteres for at Frankrike og Nederland har en ganske lik oppslutningsprosent,

sammenlignet med Ungarn. Med det utgangspunktet vil det derfor være interessant å undersøke ulike likheter og forskjeller i disse landene. Det vil samtidig også være interessant å se på hvorfor situasjonen ser så drastisk annerledes ut i Ungarn, sammenlignet med de to andre landene. Jeg har testet for om ulike effekter i de forskjellige landene har en signifikant høyere eller lavere effekt<sup>17</sup>, men har ikke funnet noen signifikante forskjeller i effekt her, og kommer derfor til å unnlate å kommentere dette i analysen.

Tabell 5.1. *Fordeling av stemt/ikke stemt høyrepopulistisk ved siste valg i landet målt i prosent*

	<b>Stemt høyrepopulistisk (prosent)</b>	<b>Ikke stemt høyrepopulistisk (prosent)</b>	<b>Faktisk oppslutning ved valg</b>
<b>Nederland</b>	08,64	91,36	10,10
<b>Frankrike</b>	11,80	88,20	13,60
<b>Ungarn</b>	78,11	21,89	64,82

*Kilde: European Social Survey 2016, IFES Election Guide 2012a; 2012b; 2014.*

*Notat: tallene for faktisk oppslutning er hentet fra det nasjonale valget i 2012 i Nederland, første runde i det nasjonale valget i Frankrike i 2012 og det nasjonale valget i Ungarn i 2014.*

---

<sup>17</sup> Dette har jeg gjort med testen som jeg presenterte i kapittel 4.5 i metodedelen.

## 5.2 Resultater Nederland

Tabell 5.2. Multinomisk logistisk regresjonsanalyse av stemmegivning til Party for Freedom i Nederland (stemt andre partier som referanseutfall)

	Modell 1				Modell 2				Modell 3				Modell 4			
	B	Seb	RRR	Sig.	B	Seb	RRR	Sig.	B	Seb	RRR	Sig.	B	Seb	RRR	Sig.
<b>Demografisk bakgrunn</b>																
Alder (antall år)	-0,020	0,007	0,980	0,004	-0,024	0,008	0,976	0,004	-0,023	0,009	0,977	0,006	-0,110	0,040	0,896	0,006
Kvinne (Mann=0 Kvinne=1)	-0,050	0,249	0,952	0,842	0,038	0,265	1,039	0,886	0,009	0,266	1,009	0,974	0,006	0,265	1,006	0,982
<b>Globalisering</b>																
Utdanning (antall år)	-0,207	0,040	0,813	<0,000	-0,137	0,045	0,872	0,003	-0,112	0,048	0,894	0,019	-0,096	0,048	0,909	0,048
<b>Subjektiv oppfatning av inntekt (Har det bra med nåværende inntekt som ref.)</b>																
Veldig vanskelig på nåværende inntekt	1,436	0,597	4,205	0,016	0,183	0,820	1,200	0,824	0,374	0,819	1,453	0,648	0,562	0,831	1,754	0,499
Vanskelig med nåværende inntekt	0,594	0,483	1,811	0,219	-0,612	0,602	0,542	0,310	-0,568	0,601	0,567	0,345	-0,406	0,600	0,666	0,499
Klarer meg med nåværende inntekt	0,252	0,272	1,286	0,356	-0,101	0,282	0,904	0,720	-0,157	0,288	0,854	0,584	-0,098	0,288	0,906	0,733
Arbeidsledighet: leter ikke etter arbeid (Ikke arbeidsledig=0 Arbeidsledig=1)	-0,802	0,849	0,448	0,344	-1,000	1,021	0,368	0,327	-1,348	1,211	0,260	0,266	2,552	1,736	12,837	0,142
<b>Bosted (storty som ref.)</b>																
Drabantby eller utkant av storby	0,228	0,545	1,257	0,675	-0,003	0,589	0,997	0,996	0,076	0,598	1,079	0,899	0,175	0,595	1,192	0,768
Liten/mellomstor by	0,872	0,396	2,391	0,028	0,886	0,400	2,424	0,027	0,896	0,405	2,451	0,027	0,984	0,408	2,674	0,016
Landsby	0,311	0,387	1,365	0,422	0,406	0,370	1,500	0,272	0,359	0,378	1,432	0,343	0,500	0,381	1,648	0,190
Gård eller hjem på landsbygd	-1,719	1,079	0,179	0,111	-1,691	1,042	0,184	0,105	-1,892	1,054	0,151	0,073	-1,791	1,071	0,167	0,094
<b>Misnøye/misfille</b>																
Subjektiv oppfatning av politisk/økonomisk situasjon i land																
Institusjonell tillit					-0,369	0,138	0,691	0,007	-0,294	0,136	0,745	0,030	-0,289	0,136	0,750	0,034
Holdning til den Europiske Union					-0,139	0,125	0,871	0,267	-0,097	0,126	0,907	0,440	-0,123	0,124	0,884	0,321
Tillit til andre mennesker					-0,175	0,061	0,840	0,004	-0,118	0,060	0,889	0,049	-0,127	0,060	0,881	0,036
<b>Kulturell påvirkning</b>																
Subjektiv oppfatning av innvanderers påvirkning kulturell/økonomisk																
Holdning til "fremmed" innvandring					-0,237	0,071	0,789	<0,001	-0,205	0,072	0,815	0,004	-0,194	0,073	0,824	0,008
<b>Media</b>																
Alder krødert																
Semspill Arbeidsledighet * Institusjonell tillit					-0,175	0,103	0,840	0,089	-0,651	0,214	0,521	0,002	-0,649	0,213	0,522	0,002
Konstant	-0,802	0,849	2,511	0,290	5,107	1,091	165,10	<0,000	5,576	1,997	264,11	<0,000	7,194	1,300	1331,1	<0,000
(N)=	1450				1450				1450				1450			
Pseudo R2	0,158				0,210				0,222				0,245			
Likelihood ratio test					127,52	df=10		<0,001	32,033	df=8		<0,001	25,463	df=4		<0,001

Hva vi kan lese ut ifra modell 3 i Nederland er at *Alder* har en negativ signifikant effekt for hvorvidt man stemmer Party for Freedom (PFF). Effekten gir en nedgang i relativ risiko for å stemme PFF på 2,3 % for hvert år eldre man blir. Men hvis vi tar i betraktning kurvelineær effekt for alder som er signifikant i modell 4, så vil det ikke være aktuelt å snakke om alder som en lineær effekt. Vi kan se at den relative risikoen for å stemme på PFF gradvis synker helt frem til personene er mellom 30-40 år. Da kan vi se at den relative risikoen øker litt igjen, før den fortsetter å synke igjen når personene er mellom 60-70 år<sup>18</sup>.

For indikatorer på negative konsekvenser av globaliseringsprosesser kan vi se at *Utdanning* har en signifikant negativ effekt og som gir en svekket relativ risiko på 10,6 % for hvert år utdanning man har. Videre kan vi se at en av kategoriene under variabelen *Bosted* er signifikant og dette er «Liten/mellomstor by», som har en positiv effekt på stemmegivning til PFF<sup>19</sup>. Dette vil si at den relative risikoen øker med 145,1 % for å stemme på andre partier enn PFF hvis en bor i en liten eller mellomstor by.

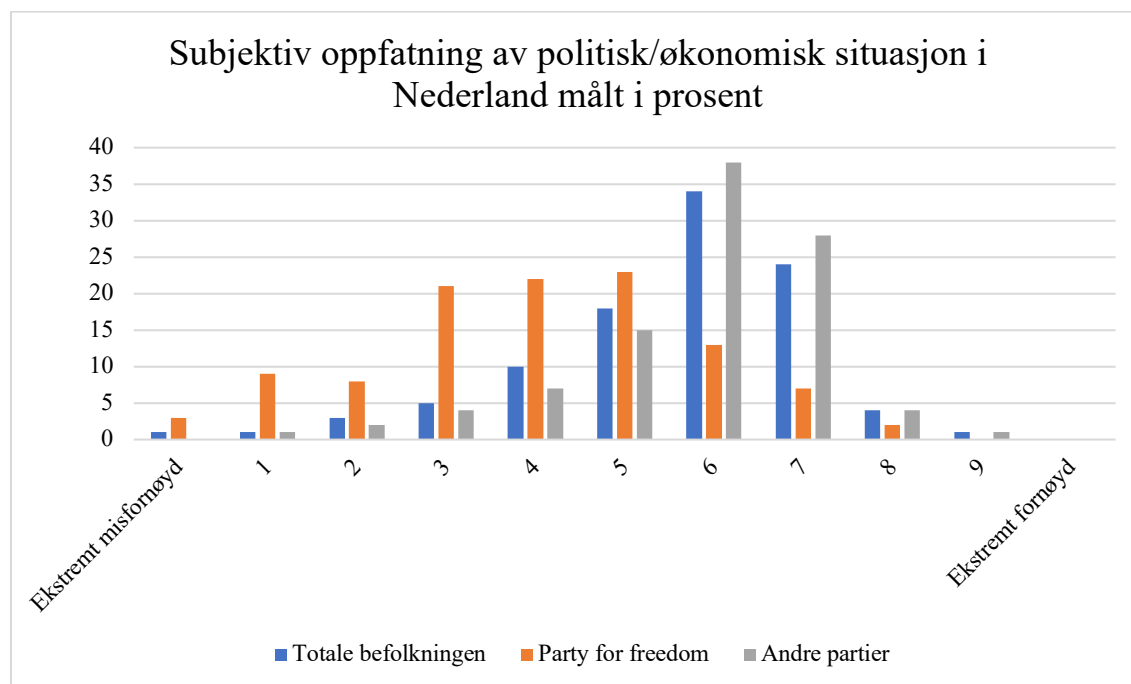
Under forklaringsfaktoren *misnøye og mistillit* kan vi se at hele tre av fire variabler har en signifikant negativ effekt på hvorvidt man stemmer PFF, sammenlignet med andre partier. *Subjektiv oppfatning av politisk/økonomisk situasjon i land* viser at jo mer fornøyde innbyggerne i Nederland er, jo lavere relativ risiko på 25,5 % har de for å stemme på PFF. I figur 5.1 kan vi se hvor fornøyd den nederlandske befolkningen er med den politiske og økonomiske situasjonen i landet. Velgere som stemte på PFF ved valget i 2012 er klart mer misfornøyd med regjeringen, demokratiet og økonomien i Nederland, sammenlignet med den totale befolkningen og sammenlignet med dem som stemte på andre partier.

---

<sup>18</sup> Se vedlegg 3 for grafisk fremstilling av kurvelineær effekt for Alder i Nederland

<sup>19</sup> Jeg har testet samlet effekt for hele dummysettet med Wald-testen og det er en signifikant samlet effekt

Figur 5.1. *Holdninger til politisk/økonomisk situasjon i Nederland målt i prosent*

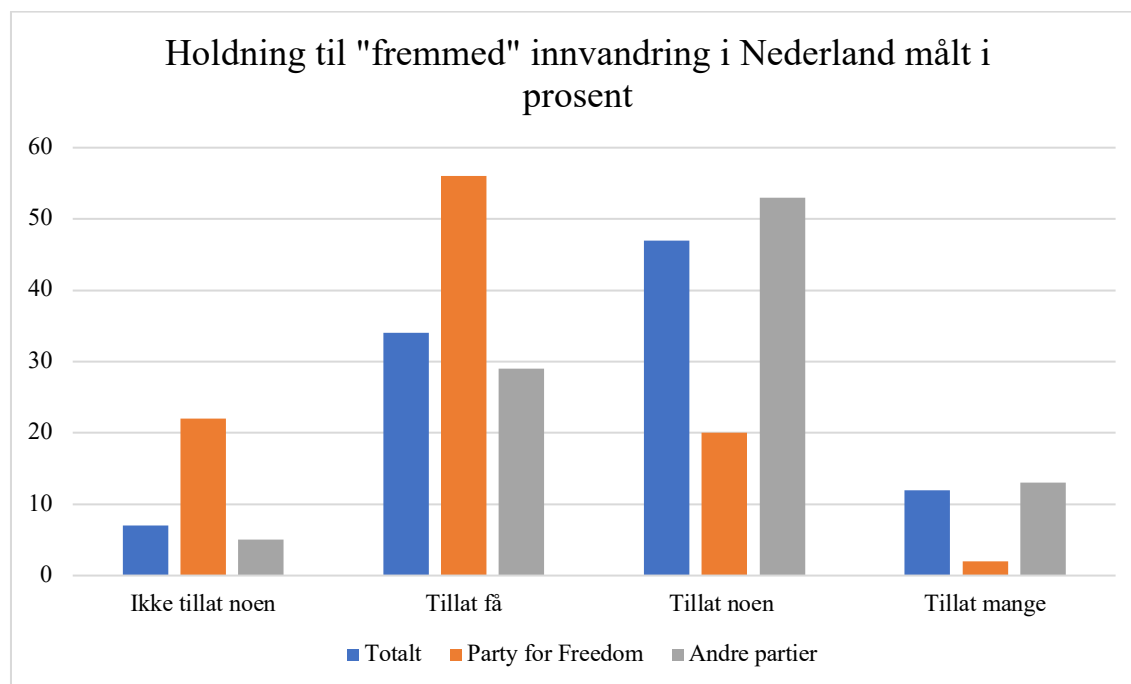


Kilde: *European Social Survey Runde 8 2016/2017*

*Holdning til den Europeiske Union* viser samme tendens at jo mer positiv befolkningen er til involvering fra EU, gir en nedgang i relativ risiko på 11,1 % for å stemme på PFF. Samlet kan man derfor si at hos velgere som stemte på PFF har misnøye og mangel på tillit betydning for valget av parti.

Videre kan vi se at under forklaringsfaktoren innvandring har *Holdning til «fremmed» innvandring* en signifikant negativ effekt. Når holdningene til innvandring øker, så ser vi en nedgang på 47,9 % i relativ risiko for å stemme på PFF. I figur 5.2 kan vi se nederlenderes holdninger til det å tillate innvandrere fra annen etnisk bakgrunn/rase eller innvandrere fra land utenfor Europa, å komme til Nederland. Blant disse er velgerne til PFF klart overrepresentert i kategoriene ikke tillat noen eller tillat få. Over 75 % av dem som stemte på partiet under valget i 2012 mente at man ikke skulle tillate noen eller tillate få. Sammenlignet med dem som stemte på andre partier og den totale befolkningen så viser dette til overrepresentasjon av negative holdninger til innvandring hos PFF velgere.

Figur 5.2. Holdninger til «fremmed» innvandring i Nederland målt i prosent



Kilde: European Social Survey Runde 8 2016/2017

Pseudo R2 er et estimat for hvor mye av variansen som blir forklart av de uavhengige variablene på den avhengige variabelen. Noe som er verdt å merke seg er at variablene som måler globalisering som forklaringsfaktor gir en ganske høy Pseudo R2 på 15,8 %. Dette er på tross av at det kun er *Utdanning* og *Bosted* som er signifikante her, sammen med kontrollvariabelen *Alder*. Vi ser også at i modell 2 så øker Pseudo R2 med 5,2 %, som også gir oss en indikasjon på at misnøye og mistillit gir god forklaringskraft på modellen. Likelihood ratiotesten viser at variablene som er lagt til i modell 2 gir en signifikant forbedringskraft på modellen.

Variablene *Institusjonell tillit* og *Arbeidsledighet* er signifikant i et interaksjonsledd, som viser at variablene sammen påvirker den relative risikoen for å stemme på PFF. Hos dem som ikke er arbeidsledig så er ikke institusjonell tillit så utslagsgivende. Det er kun en svak effekt på den avhengige variabelen, hvor den relative risikoen går minimalt ned, jo mer tillit man har til institusjoner. Derimot, på effekten for dem som er arbeidsledige går den relative risikoen for å stemme på PFF drastisk ned når respondentene har høyere grad av tillit til institusjoner i samfunnet<sup>20</sup>

<sup>20</sup> Se vedlegg 4 for grafisk fremstilling av interaksjonsledd for Institusjonell tillit og Arbeidsledighet i Nederland



### 5.3 Resultater Frankrike

Tabell 5.3. *Multinomisk logistisk regresjonsanalyse av stemmegiving til Front National (stemt andre partier som referanseutfall)*

	Modell 1				Modell 2				Modell 3				Modell 4			
	B	Seb	RRR	Sig.	B	Seb	RRR	Sig.	B	Seb	RRR	Sig.	B	Seb	RRR	Sig.
<b>Demografisk bakgrunn</b>																
Alder (antall år)	-0,019	0,006	0,981	<0,001	-0,019	0,007	0,981	0,003	-0,027	0,007	0,973	<0,000	0,096	0,052	1,101	0,065
Kvinne (Man=0; Kvinne=1)	-0,430	0,235	0,651	0,068	-0,373	0,244	0,688	0,127	-0,417	0,245	0,659	0,089	-0,445	0,248	0,641	0,073
<b>Globalisering</b>																
Utdanning (antall år)	-0,136	0,028	0,873	<0,000	-0,139	0,030	0,870	<0,000	-0,092	0,032	0,912	0,004	-0,092	0,035	0,912	0,008
<b>Subjektiv oppfatning av inntrykk (Har det bra med nærrende inntrykk som ref.)</b>																
Veldig vanskelig på nærrende inntrykk	-0,627	1,053	0,534	0,552	-1,569	1,111	0,208	0,158	-1,868	1,109	0,154	0,092	-1,937	1,042	0,144	0,063
Vanskelig med nærrende inntrykk	0,719	0,335	2,053	0,032	0,049	0,360	1,050	0,892	-0,263	0,392	0,769	0,502	-0,408	0,408	0,665	0,318
Klarer meg med nærrende inntrykk	0,345	0,268	1,412	0,198	0,022	0,289	1,022	0,941	-0,140	0,303	0,869	0,643	-0,170	0,302	0,843	0,573
<b>Arbeidsledighet: leter ikke etter arbeid (Ikke arbeidsledig=0; Arbeidsledig=1)</b>																
Bosted (storby som ref.)	-12,330	0,336	4,422	<0,000	-12,921	0,364	2,455	<0,000	-13,691	0,422	1,133	<0,000	-14,686	0,814	4,199	<0,000
Drabantby eller utkant av storby	-0,041	0,486	0,960	0,933	-0,131	0,504	0,877	0,795	-0,245	0,537	0,783	0,648	-0,288	0,544	0,750	0,596
Liten/mellomstor by	0,163	0,406	1,177	0,688	0,142	0,436	1,152	0,745	0,000	0,462	1,000	0,999	-0,082	0,472	0,921	0,861
Landsby	0,603	0,395	1,827	0,127	0,402	0,428	1,494	0,349	0,051	0,445	1,052	0,909	-0,106	0,452	0,899	0,814
Gård eller hjem på landsbygd	0,299	0,635	1,350	0,637	0,013	0,677	1,013	0,985	-0,307	0,663	0,736	0,644	-0,470	0,635	0,625	0,460
<b>Misnøye/misbillit</b>																
<b>Subjektiv oppfatning av politisk/økonomisk situasjon i land</b>																
Institusjonell tillit	-0,235	0,087	0,791	0,007	-0,167	0,083	0,847	0,044	-0,103	0,093	0,902	0,269	-0,097	0,093	0,907	0,297
Holdning til den Europeske Union	-0,163	0,047	0,849	<0,000	-0,163	0,047	0,849	<0,000	-0,123	0,090	0,884	0,168	0,119	0,130	1,126	0,362
Tillit til andre mennesker	-0,055	0,053	0,946	0,295	-0,055	0,053	0,946	0,295	-0,101	0,051	0,904	0,047	-0,087	0,052	0,917	0,097
<b>Kulturell påvirkning</b>																
<b>Subjektiv oppfatning av innvanderers påvirkning kulturell/økonomisk</b>																
Holdning til "fremmed" innvandring	-0,347	0,084	0,707	<0,000	-0,347	0,084	0,707	<0,000	-0,347	0,084	0,707	<0,000	-0,361	0,082	0,697	<0,000
Media	-0,455	0,217	0,634	0,036	-0,455	0,217	0,634	0,036	-0,455	0,217	0,634	0,036	0,219	0,340	1,245	0,520
<b>Subjektiv oppfatning av innvanderers påvirkning kulturell/økonomisk * Arbeidsledighet</b>																
Holdning til "fremmed" innvandring * Institusjonell tillit	0,002	0,001	1,002	0,107	0,002	0,001	1,002	0,107	0,002	0,001	1,002	0,107	0,003	0,001	1,003	0,056
<b>Subjektiv oppfatning av innvanderers påvirkning kulturell/økonomisk * Arbeidsledighet</b>																
Konstant	0,347	0,712	1,415	0,626	3,099	0,895	22,174	<0,001	4,151	0,904	63,488	<0,000	-0,586	1,600	1,796	0,714
(N)=	1869				1869				1869				1869			
Pseudo R2	0,150				0,181				0,206				0,228			
Likelihood ratio test					111,382	pf=10			63,831	df=8			69,207	df=6		<0,001

I modell 3 i Frankrike ser vi at *Alder*, *Utdanning* og *Arbeidsledighet* alle er signifikante variabler med negativ effekt på hvorvidt man stemmer Front National (FN). Når det gjelder effekten alder har for å stemme på FN, så kan vi se at i modell 4 er kvadratledd på alder signifikant, i likhet med Nederland. Alder har derfor en kurvelineær effekt på stemmegivning til FN, som vil si at den relative risikoen for å stemme FN, fortsetter å synke frem til respondentene når alderen mellom 50-60 år. Derfra øker den relative risikoen for å stemme på FN igjen <sup>21</sup>.

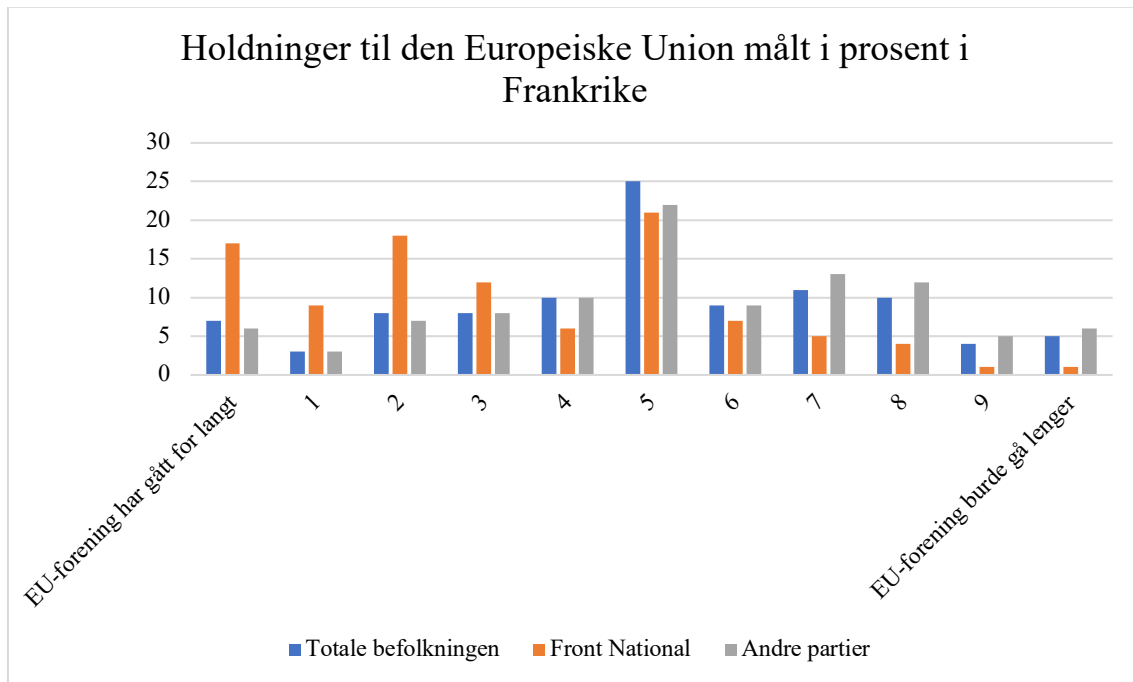
*Utdanning* hadde som sagt en negativ effekt, hvor det er 8,8 % lavere relativ risiko for å stemme på FN for hvert år utdanning man har. Variabelen *Arbeidsledighet* gir litt merkelige resultater: hvis man er arbeidsledig og ikke aktivt søker etter jobb er det 13,3 % lavere relativ risiko for å stemme på FN, enn å stemme på andre partier. Denne variabelen har forøvrig et svært lavt antall som har svart at de er arbeidsledige (37/1869 har svart at de er arbeidsledige), sammenlignet med dem som har svart at de ikke er arbeidsledige, noe som kan være årsaken til funnet som strider mot min egen forforståelse og tidligere forskning (Esping-Andersen, 1999; Oesch, 2006).

Videre under kategorien misnøye og mistillit er det kun en variabel som er signifikant, og det er *Holdning til den Europeiske Union*. Desto høyere grad man ønsker involvering fra EU i sitt hjemland, desto lavere relativ risiko er det at man stemmer på FN. Ut ifra figur 5.3 så er det svært tydelig hvor FN velgere plasserer seg med tanke på EU. De er i høyere grad representert i den nedre delen av skalaen, enn resten av den øvrige befolkningen.

---

<sup>21</sup> Se vedlegg 3 for grafisk fremstilling av kurvelineær effekt på *Alder* i Frankrike

Figur 5.3. Holdninger til den Europeiske Union målt i prosent i Frankrike



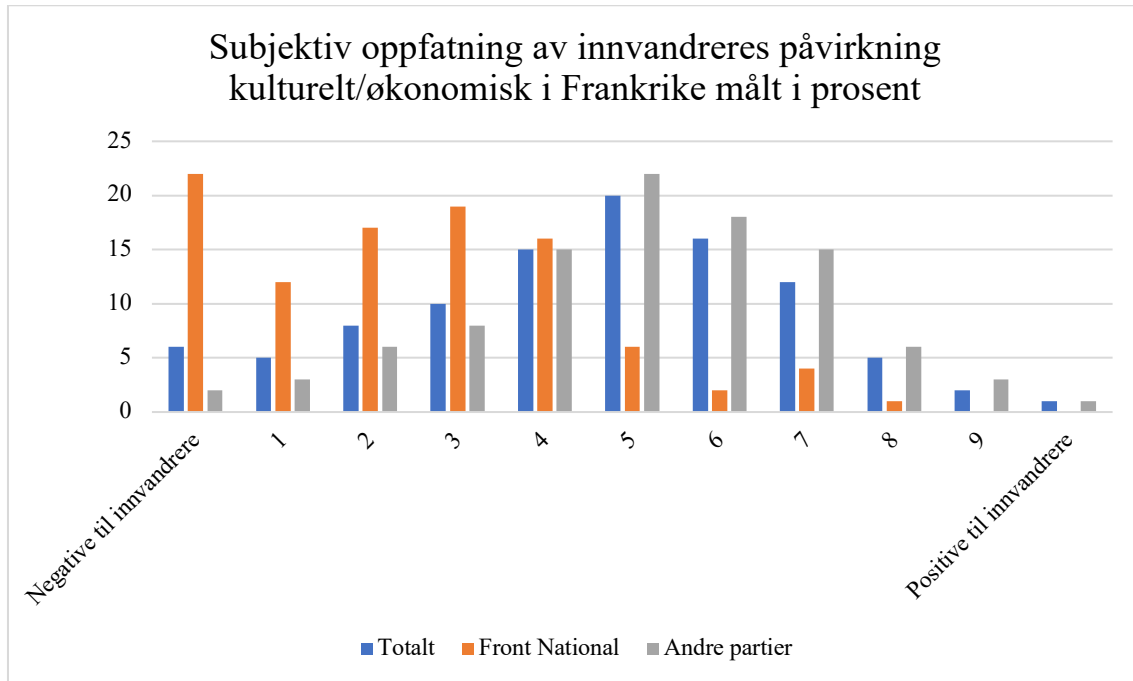
Kilde: European Social Survey Runde 8 2016/2017

Jeg ønsker også å trekke frem resultatene fra modell 2 hva angår variablene *Subjektiv oppfatning av politisk/økonomisk situasjon i land* og *Institusjonell tillit*, som begge har en negativ signifikant effekt her. Når mennesker i Frankrike er positive til forhold i landet er det 20,9 % lavere relativ risiko for at de stemmer på FN, og når mennesker har høy tillit til institusjonene i landet er det 15,3 % lavere relativ risiko for at de stemmer på FN. Det vil være interessant å diskutere hva som er årsaken til at variabler som operasjonaliserer misnøye og mistillit mister sin effekt når jeg introduserer innvandring som forklaringsfaktor.

Ut ifra modell 3 kan vi se at innvandring har et signifikant utslag på begge variablene. *Subjektiv oppfatning av innvandreres påvirkning kulturelt/økonomisk* har en negativ signifikant effekt på 1-prosentnivået, og kan tolkes som at jo mer positive mennesker er til påvirkningen innvandrerne har kulturelt og økonomisk i Frankrike, så har de 29,3 % lavere relativ risiko for å stemme på FN. *Holdning til «fremmed» innvandring* har også en negativ effekt på stemmegivning til FN, som vil si at jo mer positive franskmenn er til innvandrere så svekkes den relative risikoen med 36,6 %. I figur 5.4 kan man se at den totale befolkningen verken er veldig negative eller veldig positive til innvandrere. Flesteparten plasserer seg rundt midt på skalaen. Hvis vi sammenligner den totale befolkningen med dem som stemte på FN i

første runde av valget i 2012 så ser bildet litt annerledes ut. Negative holdninger til innvandring kan vi se at er utbredt hos FN-velgere sammenlignet med den totale befolkningen, og enda større forskjeller er det hvis man sammenligner dem med dem som stemte på andre partier i samme valget.

Figur 5.4. *Subjektiv oppfatning av innvandreres påvirkning kulturelt/økonomisk i Frankrike målt i prosent*



Kilde: *European Social Survey Runde 8 2016/2017*

Interaksjonsledd for de to variablene *subjektiv oppfatning av innvandreres påvirkning kulturelt/økonomisk* og *arbeidsledighet*, har en samlet signifikant effekt på den avhengige variabelen. Ved første øyekast kan vi se at effekten for dem som er arbeidsledige ligger helt stabilt og blir ikke påvirket av holdninger til innvandring. Dette er noe overraskende med tanke på tidligere forskning (Lubbers et.al, 2002), men antallet som er arbeidsledige er relativt lavt, noe som kan gi utslag her. Derimot hvis vi ser på den samlede effekten for dem som ikke er arbeidsledige så kan vi se at når respondentene er negative til påvirkningen innvandrere har på den kulturelle og økonomiske situasjonen i Frankrike, så er det ganske høy relativ risiko for at de stemmer på FN. Denne relative risikoen går ned ettersom holdningene blir mer positive <sup>22</sup>.

<sup>22</sup> Se vedlegg 4 for grafisk fremstilling av interaksjonsledd for Subjektiv oppfatning av innvandreres påvirkning kulturelt/økonomisk og Arbeidsledighet.

*Holdning til «fremmed» innvandring og institusjonell tillit* har også en samlet effekt på stemmegivning til FN. På de to kategoriene «tillat mange» og «tillat noen» så vil en økende grad av institusjonell tillit føre til en nedgang i relativ risiko for å stemme på FN. For respondenter som mener man ikke skal tillate noen, så er det her en oppsiktsvekkende effekt, hvor en økende grad av institusjonell tillit fører til høyere relativ risiko for å stemme på FN. For de som vil tillate få innvandrere, kan vi se at institusjonell tillit ikke har noen særlig effekt. Uansett hvor lite eller mye tillit man har så vil man ligge stabilt på samme relative risiko for å stemme på FN <sup>23</sup>.

---

<sup>23</sup> Se vedlegg 4 for grafisk fremstilling av interaksjonsledd for Holdning til «fremmed» innvandring og Institusjonell tillit

## 5.4 Resultater Ungarn: Fidesz- KDNP Party Alliance

Tabell 5.4. *Multinomisk logistisk regresjonsanalyse av stemmegivning til Fidesz- KDNP Party Alliance (stemt andre partier som referanseutfall, Jobbik tatt ut av kategorien).*

	Modell 1				Modell 2				Modell 3				Modell 4			
	B	Seb	RRR	Sig.	B	Seb	RRR	Sig.	B	Seb	RRR	Sig.	B	Seb	RRR	Sig.
<b>Demografisk bakgrunn</b>																
Alder (antall år)	-0,028	0,006	0,973	<0,000	-0,025	0,007	0,975	<0,000	-0,024	0,007	0,976	<0,001	-0,024	0,008	0,976	<0,001
Kvinner (Mann=0 Kvinner=1)	-0,149	0,216	0,862	0,491	-0,036	0,248	0,696	0,145	-0,516	0,263	0,597	0,050	-0,520	0,266	0,594	0,050
<b>Globalisering</b>																
Utdanning (antall år)	-0,096	0,033	0,908	0,003	-0,040	0,040	0,039	0,321	-0,001	0,042	0,999	0,981	-0,015	0,043	0,985	0,728
<b>Subjektive oppfatning av innvandrere (Har det bra med nærstående innvandrere som ref.)</b>																
Veldig vanskelig på nærstående innvandrere	0,449	0,632	1,567	0,477	1,879	0,735	6,550	0,011	2,193	0,763	8,959	0,004	2,156	0,787	8,635	0,006
Vanskelig med nærstående innvandrere	0,030	0,402	1,030	0,941	1,309	0,501	3,704	0,009	1,465	0,495	4,328	0,003	1,358	0,506	3,890	0,007
Klarer meg med nærstående innvandrere	0,340	0,342	1,405	0,319	0,674	0,421	1,963	0,109	0,896	0,412	2,450	0,030	0,877	0,433	2,404	0,043
Arbeidsledighet leder ikke etter arbeid (Ikke arbeidsledig=0 Arbeidsledig=1)	-2,155	1,335	0,116	0,107	-1,831	1,504	0,160	0,223	-2,020	1,504	0,133	0,179	1,560	2,178	4,760	0,474
<b>Bosted (storby som ref.)</b>																
Drabantby eller utkant av storby	-1,048	0,404	0,351	0,009	-0,948	0,430	0,387	0,027	-0,859	0,447	0,424	0,055	-0,738	0,453	0,478	0,103
Liten/mellomstor by	0,326	0,254	1,386	0,198	0,820	0,294	2,271	0,005	0,722	0,305	2,059	0,018	0,722	0,311	2,058	0,02
Landsby	0,792	0,291	2,207	0,007	1,345	0,341	3,838	<0,000	1,307	0,342	3,697	<0,000	1,317	0,352	3,732	<0,000
Gård eller hjem på landsbygd	0,466	1,153	1,594	0,686	1,452	1,083	4,271	0,180	1,469	1,600	4,346	0,358	1,405	1,478	4,077	0,342
<b>Misnøye/mistillit</b>																
Subjektive oppfatning av politisk/økonomisk situasjon i land																
Institusjonell tillit					0,957	0,090	2,604	<0,000	1,010	0,100	2,746	<0,000	0,453	0,166	1,573	0,006
Holdning til den Europiske Union					-0,057	0,091	0,945	0,531	-0,012	0,097	0,988	0,904	-0,600	0,173	0,549	<0,001
Tillit til andre mennesker					-0,281	0,050	0,755	<0,000	-0,168	0,056	0,845	0,003	-0,177	0,058	0,838	0,002
<b>Kulturell påvirkning</b>																
Subjektive oppfatning av innvandreres påvirkning kulturell/økonomisk																
Holdning til "fremmed" innvandring					0,009	0,001	1,002	<0,000	-0,257	0,090	0,773	0,004	-0,232	0,092	0,793	0,012
Media					-0,733	0,245	0,481	0,003	-0,733	0,245	0,481	0,003	-0,680	0,255	0,507	0,008
Subjektive oppfatning av politisk/økonomisk situasjon i land * Institusjonell tillit																
Subjektive oppfatning av innvandreres påvirkning kulturell/økonomisk * Arbeidsledighet					0,009	0,001	1,002	<0,000	0,009	0,001	1,002	<0,000	0,002	0,001	1,002	<0,000
Konstant																
	3,514	0,715	33,575	<0,000	-0,362	0,938	0,696	0,699	-1,053	0,975	0,340	0,280	1,164	1,056	3,203	0,270
(N)=	1159				1159				1159				1159			
Pseudo R2	0,064				0,231				0,252				0,264			
Likelihood ratio test					448,46	df= 15		<0,001	55,496	df=12		<0,001	30,309	df=3		<0,001

Som nevnt tidligere sammenlignes resultatene for oppslutning til Fidesz opp mot kategorien «Stemt andre partier». Det som er annerledes når jeg har estimert modellen for Fidesz i Ungarn er at partiet Jobbik ikke er inkludert i kategorien «Stemt andre partier». Dette har blitt gjort for å unngå skjeve estimater, fordi selv om partiene er ulike på en del områder så finnes det også en del likheter knyttet til dem.

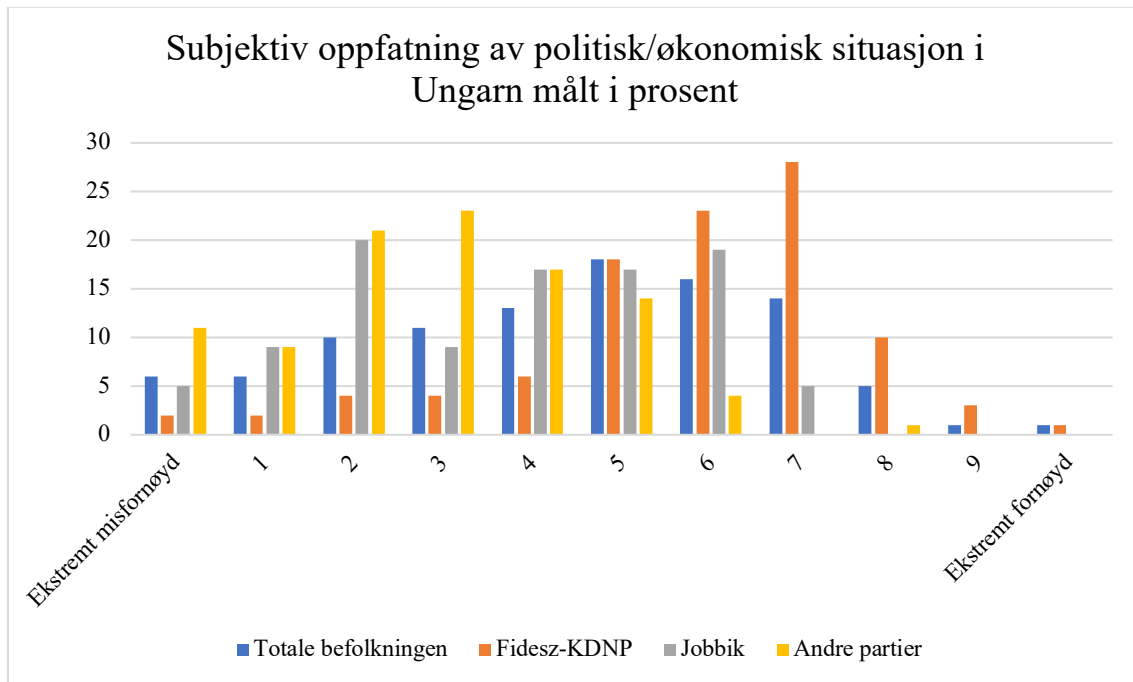
Ut ifra modell 3 kan man se at *Alder* som kontrollvariabel er signifikant med en negativ effekt på avhengig variabel. Videre kan man lese at samtlige av kategoriene på variabelen *Subjektiv oppfatning av inntekt* er signifikante, hvorav alle har en positiv effekt på den avhengige variabelen. Jeg har testet<sup>24</sup> den samlede effekten på den variabelen som viser et signifikansnivå på 0,009. Samtlige av kategoriene viser til en høyere relativ risiko for å stemme på Fidesz, men den relative risikoen kan man se at øker jo vanskeligere mennesker har det økonomisk. *Liten/mellomstor by* og *Landsby* på variabelen *Bosted* er også signifikant, og den samlede effekten på variabelen er signifikant. Vi kan ut ifra resultatene si at hvor man bor har en positiv effekt på hvorvidt man stemmer på Fidesz eller ikke.

På indikatorer for hvorvidt misnøye og mistillit har en effekt kan vi lese ut ifra modell 3 at to av variablene er signifikante. *Subjektiv oppfatning av politisk/økonomisk situasjon i land* har en signifikant positiv effekt på avhengig variabel, som vil si at desto mer fornøyd ungarere er med situasjonen i landet, så er det en høyere relativ risiko på 174,6 % for at de stemmer på Fidesz. Dette er et litt merkelig funn sammenlignet med hva vi fant i Frankrike og Nederland, hvor vi så at når mennesker er fornøyd med situasjonen i landet så svekker det den relative risikoen for at de stemmer på RHP partier. Figur 5.5 viser hvor fornøyd befolkningen i Ungarn er med den politiske og økonomiske situasjonen i landet. Det vi kan lese ut ifra figuren er at Fidesz velgere er vesentlig mer fornøyde enn den totale befolkningen, og da spesielt dem som stemmer på andre partier. De er også fornøyd sammenlignet med velgere som stemte på Jobbik. Til gjengjeld er det også verdt å sammenligne dem som stemte på Jobbik med dem som stemte på andre partier. Her kan vi se at velgere som stemte på andre partier er mer misfornøyd med den politiske og økonomiske situasjonen i Ungarn enn velgere som stemte på Jobbik.

---

<sup>24</sup> Testen er gjennomført med Wald testen

Figur 5.5. *Subjektiv oppfatning av politisk/økonomisk situasjon i Ungarn målt i prosent*



Kilde: European Social Survey Runde 8 2016/2017

*Subjektiv oppfatning av politisk/økonomisk situasjon i land* har en signifikant samlet effekt med *Institusjonell tillit* på hvorvidt man stemmer høyrepopulistisk, som vi kan se i modell 4. Vi kan se at alle punktene på skalaen *Institusjonell tillit* starter relativt likt på en relativ lav risiko for å stemme på Fidesz. Samtlige av kategoriene har en økning i relativ risiko for å stemme på Fidesz, jo mer positiv man er til situasjonen i landet. Vi kan se at for dem med full tillit til institusjonene i Ungarn og i tillegg er mest fornøyd med situasjonen i landet har høyest relativ risiko for å stemme på Fidesz<sup>25</sup>. Videre kan vi også se at Holdning til den Europeiske Union har en signifikant negativ effekt, som vil si at når mennesker er mer positive til den Europeiske Unionen, så svekkes den relative risikoen for at de stemmer på Fidesz med 15,5 %.

Begge variablene *Subjektiv oppfatning av innvandreres påvirkning kulturelt/økonomisk* og *Holdning til «fremmed» innvandring* har en negativ effekt på stemmegivning til Fidesz, som vil si at jo mer positive ungarerne er til innvandrere og hvordan innvandrere påvirker landet deres, jo lavere relativ risiko er det for at de stemmer på Fidesz. På variabelen *Holdning til*

<sup>25</sup> Se vedlegg 4 for grafisk fremstilling av interaksjonsledd for Subjektiv oppfatning av politisk/økonomisk situasjon og Institusjonell tillit for Fidesz

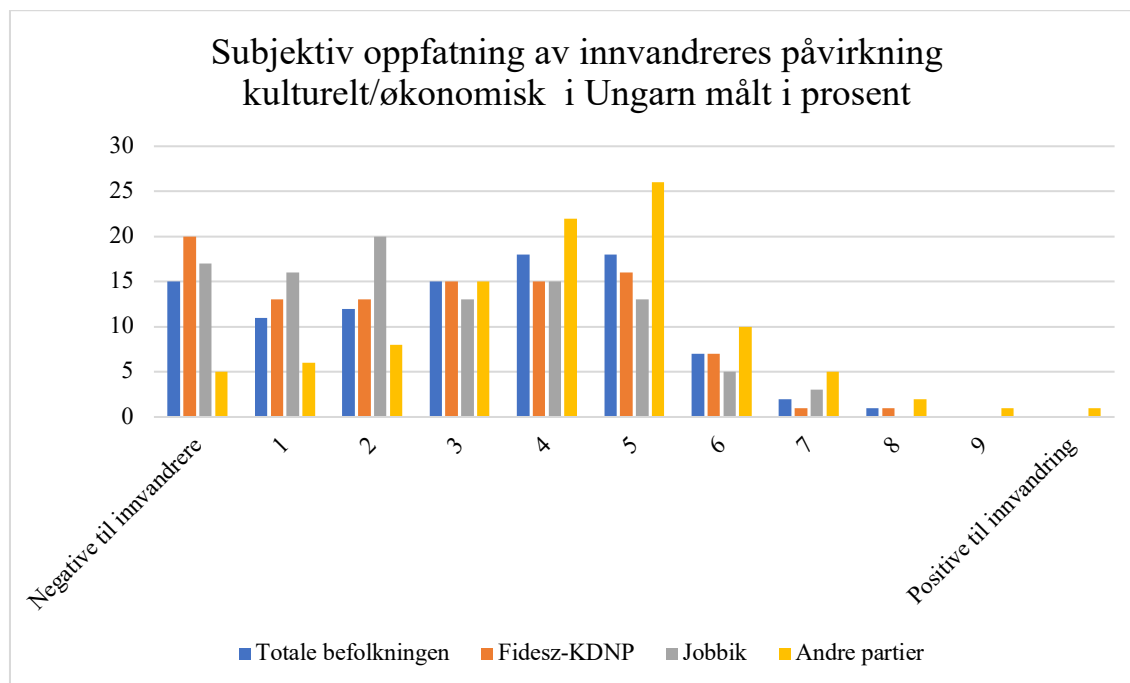


«fremmed» innvandring kan vi se at jo mer positive folk er til å la innvandrere komme til landet, så går den relative risikoen for å stemme på Fidesz ned med 51,9 %. Tall fra ESS runde 8 viser også at av dem som har svart på hvorvidt de ønsker innvandrere fra fattige land utenfor Europa og innvandrere fra annen rase/etnisk gruppe enn majoriteten i Ungarn, så svarer 62 % av befolkningen at de ikke ønsker noen innvandrere fra land utenfor Europa eller innvandrere fra annen rase/etnisk bakgrunn enn majoriteten.

På variabelen *Subjektiv oppfatning av innvandreres påvirkning kulturelt/økonomisk* svekkes risikoen med 22,7 %, jo mer positiv man er til påvirkningen innvandrere har kulturelt og økonomisk i landet.

Som vi kan se ut ifra Figur 5.6 så er ungarere generelt ganske negative til innvandring, med ca. 70 % av befolkningen som befinner seg på nedre halvdel av skalaen som går fra 0-10, noe man kan tolke som at det dreier seg om gjennomgående negative holdninger til innvandring generelt i det ungarske samfunnet. Videre kan vi også se at velgere som har oppgitt at de stemte på Jobbik er dem med klart mest negative holdninger til innvandrere, etterfulgt av velgere som stemte på Fidesz. Sammenlignet med den øvrige befolkningen så er ikke forskjellen så altfor stor, men hvis man sammenligner prosentene med dem som stemte på andre partier (hovedsakelig partier på venstresiden i politikken), så ser vi at forskjellen er ganske stor. Av dem som stemte på andre partier ved valget i befinner klart flest av velgerne seg på midtre delen av skalaen og de eneste som er representert i øvre sjiktet av skalaen, med mest positive holdninger.

Figur 5.6. *Subjektiv oppfatning av innvandreres påvirkning kulturelt/økonomisk i Ungarn målt i prosent*



Kilde: *European Social Survey Runde 8 2016/2017*

*Nyheter om politikk* kan vi her se at er signifikant med en positiv effekt på den avhengige variabelen. Men som det vises i modellen så er dette snakk om en svært lav effekt, med lave standardfeil. Problematikken knyttet til denne variabelen ble diskutert i metodekapittelet, hvor jeg pekte på hvordan ulike forhold kan både ha en negativ og en positiv innvirkning på hvorvidt denne variabelen viser noen effekt.

Videre vil jeg se nærmere på et resultat fra modell 1. *Utdanning* kan vi se at har en negativ signifikant effekt i modell 1, men viser et ikke-signifikant resultat i modell 2 etter variablene for misnøye og mistillit er lagt til. Jeg ønsker også å trekke frem endringen i Pseudo R2 fra modell 1 til modell 2. Vi kan se at forklaringskraften øker med over 16 % når variablene for misnøye og mistillit blir lagt til, noe som kan tyde på at disse forklarer mye av hvorfor mennesker stemmer på Fidesz. Likelihood ratiotesten viser også at det er en signifikant forbedring mellom modellene når vi legger til variablene som måler misnøye og mistillit.

Det andre interaksjonsleddet i modell 4 som også var signifikant var den samlede effekten av *Subjektiv oppfatning av innvandreres påvirkning kulturelt/økonomisk* og *Arbeidsledighet*. For mennesker som er arbeidsledige er det veldig høy relativ risiko for å stemme på Fidesz, om de har negative holdninger til påvirkningen innvandrere har på den kulturelle og økonomiske

situasjonen i landet. Denne relative risikoen er gradvis synkende jo mer positive mennesker er til innvandreres påvirkning. For mennesker som ikke er arbeidsledige kan vi se at effekten av holdninger til innvandreres påvirkning ikke har en altfor stor effekt, men den relative risikoen går beskjedent nedover, jo mer positive mennesker er <sup>26</sup>.

---

<sup>26</sup> Se vedlegg 4 for grafisk fremstilling av interaksjonsledd for Subjektiv oppfatning av innvandreres påvirkning kulturelt/økonomisk og Arbeidsledighet for Fidesz

## 5.5 Resultater Ungarn: Jobbik

Tabell 5.5. Multinomisk logistisk regresjon for stemmegivning til Jobbik (stemt andre partier som referanseutfall, Fidesz tatt ut av kategorien)

	Modell 1				Modell 2				Modell 3				Modell 4			
	B	Seb	RRR	Sig.	B	Seb	RRR	Sig.	B	Seb	RRR	Sig.	B	Seb	RRR	Sig.
<b>Demografisk bakgrunn</b>																
Alder (antall år)	-0,053	0,004	0,949	<0,000	-0,053	0,008	0,949	<0,000	-0,051	0,008	0,950	<0,000	0,102	0,062	1,108	0,100
Kvinner (Mann=0 Kvinner=1)	-0,585	0,301	0,557	0,052	-0,641	0,306	0,527	0,036	-0,838	0,313	0,433	0,007	-0,832	0,309	0,435	0,007
<b>Globalisering</b>																
Utdanning (antall år)	-0,073	0,042	0,929	0,080	-0,027	0,044	0,973	0,536	0,017	0,047	1,017	0,719	-0,009	0,049	0,991	0,850
<b>Subjektive oppfatning av inntekt (Har det bra med nåværende inntekt som ref.)</b>																
Veldig vanskelig på nåværende inntekt	1,212	0,881	3,359	0,169	1,526	0,900	4,600	0,090	1,819	0,940	6,164	0,053	1,711	0,956	5,535	0,074
Vanskelig med nåværende inntekt	0,480	0,632	1,616	0,447	0,812	0,649	2,252	0,211	1,021	0,654	2,775	0,119	0,950	0,665	2,587	0,153
Klarer meg med nåværende inntekt	0,803	0,534	2,233	0,132	0,963	0,545	2,621	0,077	1,181	0,543	3,256	0,030	1,149	0,550	3,154	0,037
<b>Arbeidsledighet: leter ikke etter arbeid (Ikke arbeidsledig=0 Arbeidsledig=1)</b>																
Bosted (storby som ref.)	-0,625	1,377	0,535	0,650	-0,349	1,347	0,706	0,796	-0,411	1,663	0,663	0,805	-0,322	1,685	0,725	0,849
Drabantby eller utkant av storby	-0,315	0,511	0,730	0,538	-0,256	0,503	0,774	0,610	-0,180	0,512	0,835	0,725	-0,181	0,521	0,834	0,728
Liten/mellomstor by	0,467	0,361	1,596	0,195	0,613	0,376	1,846	0,103	0,534	0,385	1,705	0,165	0,509	0,385	1,664	0,186
Landsby	0,774	0,403	2,168	0,055	0,994	0,423	2,701	0,019	0,947	0,422	2,578	0,025	0,917	0,417	2,501	0,028
Gård eller hjem på landsbygd	-11,095	1,008	0,000	<0,000	-11,521	0,960	9,922	<0,000	-11,839	1,016	7,222	<0,000	-11,321	1,044	0,000	<0,000
<b>Misnøye/misbillit</b>																
<b>Subjektive oppfatning av politisk økonomisk situasjon i land</b>																
Institusjonell tillit					0,374	0,096	1,453	<0,000	0,406	0,103	1,501	<0,000	0,395	0,105	1,484	<0,000
Holdning til den Europeiske Union					-0,111	0,115	0,895	0,332	-0,059	0,121	0,943	0,627	-0,040	0,123	0,961	0,746
Tillit til andre mennesker					-0,291	0,064	0,747	<0,000	-0,169	0,075	0,844	0,023	-0,163	0,073	0,849	0,026
<b>Kulturell påvirkning</b>																
<b>Subjektive oppfatning av innvanderes påvirkning kulturell/økonomisk</b>																
Holdning til "fremmed" innvandring					-0,205	0,073	0,815	0,005	-0,131	0,075	0,877	0,080	-0,143	0,076	0,867	0,060
Media					-0,266	0,104	0,766	0,011	-0,638	0,318	0,529	0,045	-0,621	0,324	0,537	0,055
<b>Demografisk bakgrunn</b>																
Alder krødret					-0,638	0,318	0,529	0,045	0,001	0,001	1,001	0,393	0,001	0,001	1,001	0,257
Konstant	2,436	0,896	11,426	0,007	2,871	1,035	17,639	0,006	2,292	1,092	9,899	0,036	-0,002	0,001	0,998	0,008
(N)=	1159				1159				1159				1159			
Pseudo R2	0,064				0,231				0,252				0,270			
Likelihood ratio test					448,455	df=12		<0,001	55,496	df=12		<0,001	38,053	df=3		<0,001

I modell 3 så kan vi først se at de to kontrollvariablene *Alder* og *Kvinne* har en signifikant negativ effekt på det å stemme på Jobbik. I likhet med FN og PFF er det en kurvelineær effekt for alder, som viser at den relative risikoen for å stemme på Jobbik synker gradvis jo eldre ungarere blir. Etter fylte 40 år kan vi se at den relative risikoen gradvis øker igjen jo eldre personene blir<sup>27</sup>. Hvis personen er kvinne er det 56,7 % lavere relativ risiko for at hun stemmer på Jobbik enn hvis hun var en mann. Det at kjønn er signifikant, skiller seg fra hva vi har funnet i de tre andre tilfellene, hvor vi ikke fant noen sammenheng mellom kjønn og det å stemme på RHP partier.

Vi kan også se at *Subjektiv oppfatning av inntekt* er signifikant på kategorien «klarer meg med nåværende inntekt», men variabelen har ingen samlet effekt<sup>28</sup>, noe som indikerer at det finnes ingen sammenheng mellom subjektiv oppfatning av husholdets inntekt og det å stemme på Jobbik. Videre kan vi se at *Bosted* har en signifikant effekt på to av kategoriene: «landsby» og «gård eller hjem på landsbygd». «Landsby» har en positiv effekt på det å stemme på Jobbik, og hvis man bor i en landsby så er det 157,8 % høyere relativ risiko for å stemme på Jobbik. «Gård eller hjem på landsbygd» har en negativ effekt som vi kan se ut ifra modellen, men her er det høye standardfeil, noe som indikerer problemer i datamaterialet. Det er kun 15 personer som har svart at de bor på gård eller hjem på landsbygda, og dette vil derfor kunne gi skjeve estimater.

I likhet med hva vi så for mennesker som stemmer på Fidesz, så har *Subjektiv oppfatning av politisk/økonomisk situasjon i land* en positiv effekt også på stemmegivning til Jobbik. Det er en økning i relativ risiko på 50,1 % for å stemme på Jobbik, jo mer fornøyd man er med situasjonen i Ungarn. Dette funnet strider også med funnene i Nederland og Frankrike, som viste en signifikant negativ effekt på variabelen. Videre finner vi at *Holdning til den Europeiske Union* også her har en signifikant negativ effekt, i likhet med de tre andre partiene presentert over. Data fra ESS runde 8 viser at på en skala fra 0-10, hvor 0 er «Forening i EU allerede gått for langt», har 14 % svart kategori 0. På spørsmålet om hvor høy tillit man har til det europeiske parlamentet har 9 % svart at de har ingen tillit i det hele tatt. Dette er relativt høye tall, som indikerer lav tillit og negative holdninger til EU.

---

<sup>27</sup> Se vedlegg 3 for grafisk fremstilling av kurvelineær effekt på Alder for Jobbik

<sup>28</sup> Samlet signifikant effekt er testet for med Wald testen

Forklaringsfaktoren om kulturell påvirkning på stemmegivning til RHP partier har vist seg å være signifikant i alle de tre tilfellene ovenfor, og det er det også her. Vi kan se at begge variablene som måler holdninger til «fremmed» innvandring og innvandreres påvirkning på situasjonen i landet har en signifikant negativ effekt for stemmegivning til Jobbik. *Subjektiv oppfatning av innvandreres påvirkning kulturelt/økonomisk* viser at jo mer positive befolkningen i Ungarn er på hvordan innvandrere påvirker den økonomiske og kulturelle situasjonen i landet, så gir dette en nedgang i relativ risiko på 23,4 % for å stemme på Jobbik. På variabelen *Holdning til «fremmed» innvandring* ser vi at jo mer positive mennesker i Ungarn er til å la innvandrere komme til landet deres, så gir dette en svekket relativ risiko på 47,1 % for å stemme på Jobbik.

Ut ifra tabellen kan vi også lese at forklaringsfaktoren misnøye og mistillit gir høy forklaringskraft på oppslutning til Jobbik, hvor vi ser en økning i Pseudo R2 på 16,4 % når vi introduserer denne som forklaringsfaktor. Likelihood ratiotesten bekrefter at det er en signifikant forbedring mellom modell 1 og modell 2 når disse variablene blir introdusert. Likelihood ratiotesten viser også at samtlige forklaringsfaktorer som legges til viser til en signifikant forbedring, inkludert andregradsleddet for alder når det legges til i modell 4.

## 6.0 Diskusjon

I denne delen av oppgaven skal jeg diskutere det jeg anser som mine viktigste funn opp mot teori, historie og situasjonen i Nederland, Frankrike og Ungarn. Jeg kommer til å starte med funnene som viser at misnøye og mistillit har en effekt for stemmegivning til RHP partier. Grunnen til at jeg starter med denne forklaringsfaktoren er fordi misnøyen og mistilliten til institusjoner, politikere, økonomien og EU kan sees på som en konsekvens av økonomiske, kulturelle og politiske globaliseringsprosesser. Etter dette kommer jeg til å diskutere funnene som tar for seg konsekvensene av økonomisk globalisering og funnene rundt hvordan kulturell påvirkning har en effekt på stemmegivning til RHP partier.

### 6.1 Misnøye og mistillit til det etablerte

Nederland har, som nevnt tidligere, signifikante effekter på subjektiv oppfatning av politisk og økonomisk situasjon i landet og holdning til EU. I tillegg er institusjonell tillit signifikant i interaksjonsledd med arbeidsledighet. Som vist til tidligere så scorer Nederland relativt godt på indikatorer som omhandler situasjonen i landet (OECD, 2019b). Derfor er det litt merkelig at PFF klarer å mobilisere velgere basert på slike indikatorer. Jeg mener forøvrig at det finnes ulike årsaker til dette.

Som vi så i figur 5.1 er velgere som stemmer på PFF klart mer misfornøyd med den økonomiske og politiske situasjonen i Nederland. Nøkkelen her mener jeg ligger i ordet subjektiv oppfatning. Jeg har bevisst valgt å ikke ha med objektive sannheter hva gjelder situasjonen i respektive land, men istedenfor ha med subjektive holdninger til hvordan situasjonen er i landet. Et argument som støtter opp under dette er at selv om en person har god inntekt og det går bra med landet generelt, så kan denne personen likevel ha en oppfatning av at deler av samfunnet ikke fungerer som det skal. Dette så vi tydelig da Pim Fortuyn lyktes i 2002. Det gikk bra med Nederland på de fleste områder, og spesielt hva gjaldt den økonomiske situasjonen, men Pim Fortuyn valgte å legge vekt på de områdene han mente den lille koalisjonen hadde feilet på, uavhengig om dette stemte eller ikke (Van Holsteyn og Irwin, 2003). Jeg vil argumentere for at så lenge befolkningen hører på det som blir sagt, og tror på det som blir sagt så kan dette potensielt føre til mobilisering av stemmer til RHP partier. Hvis man ser på det politiske valgprogrammet til PFF fra 2016, så er det flere av punktene der hvor partiet forsøker å mobilisere velgere basert på menneskers misnøye med

politisk og økonomisk situasjon, blant annet redusering i skatter (Geert Wilders Weblog, 2016).

Valgprogrammet er også gjennomsyret av etnisk nasjonalisme i politisk forstand gjennom at flere av punktene går direkte på det å beskytte landets nasjonale suverenitet, som for eksempel at de skal sørge for at Nederland skal forlate EU slik at de kan være uavhengig igjen (Geert Wilders Weblog, 2016). Dette kan forklare hvorfor befolkningens holdninger til EU har effekt på stemmegivning til PFF. Som vist i teorien om euroskeptisisme, så kan dette være knyttet opp mot landets etablerte politiske institusjoner, fordi det er dem som får skylden for å ikke adressere problemene som følger av at landet blir styrt av en overnasjonal organisasjon (Vasilopoulou, 2011). I lys av situasjonen rundt PFF sitt standpunkt til EU kan det også være naturlig å anta at negative holdninger til EU kan knyttes opp mot EU sin håndtering av innvandrere. Partiprogrammet «Netherlands Ours Again!» retter mesteparten av oppmerksomheten på tiltak som skal skjerpe innvandringen til Nederland (Geert Wilders Weblog, 2016). I lys av teorien om euroskeptisisme trekkes EU også frem i et kulturelt perspektiv, hvor de får skylden for håndtering av innvandring i Europa, og at dette kan være en mulig årsak til at mennesker er misfornøyde med EU (Vasilopoulou, 2014).

Interaksjonsleddet viser at mennesker som er arbeidsledige har en høyere tilbøyelighet til å stemme på PFF når tilliten til landets institusjoner går ned<sup>29</sup>. Dette kan sees i sammenheng med Betz (1993; 1994) sin beskrivelse av konsekvensene globaliseringen har for samfunnet. De som ikke klarer å henge med i globaliseringssamfunnet som følge av at de ikke har ned nødvendige kunnskapen og kapitalen, havner utenfor. Dette vil være en tilstand som er preget av usikkerhet, angst, forvirring og misnøye. Denne situasjonen kombinert med de etablerte politikernes manglende evne til å ta tak i disse problemene, mener jeg kan bidra til at tilliten til institusjoner i landet synker, og de faller rett inn i hendene på RHP politikere, som mestrer å mobilisere stemmer basert på en anti-establishment strategi (Van der Brug et.al, 2000).

Frankrike har, som presentert tidligere, en lang historie med misnøye og mistillit hos befolkningen, og FN har tidligere mestret å mobilisere velgere basert på en anti-establishment diskurs, som følge av lav tillit til etablerte politiske partier og misnøye rundt landets

---

<sup>29</sup> Se vedlegg 4 for grafisk fremstilling av interaksjonsledd for *Institusjonell tillit* og *Arbeidsledighet* i Nederland



økonomiske situasjon (Brubaker, 1992; Ignazi, 1992, i Rydgren, 2004b). I Frankrike er det kun en av indikatorene på misnøye og mistillit som viser en effekt for stemmegivning til FN, som er velgernes holdninger til EU. Negative holdninger til EU er svært utbredt hos FN-velgere, som vist i figur 5.3, og det er flere ulike årsaker til hvorfor negative holdninger til EU har en effekt for stemmegivning til FN. Vasilopoulou (2018) peker på både økonomiske og kulturelle årsaker til at mennesker stemmer på RHP partier på grunn av en grunnleggende euroskeptisisme i befolkningen. De økonomiske konsekvensene går ut på at mennesker mener at de økonomiske kostnadene av EU-samarbeidet ikke gagnar nasjonalstaten. I tillegg knyttes det opp til økonomisk globalisering og den europeiske gjeldskrisen. De kulturelle konsekvensene, og propagandaen partiene retter mot EU går ut på at EU representerer et multikulturelt Europa, og at dette derfor svekker nasjoners identitet og bidrar til at nasjonale grenser blir svakere (Vasilopoulou, 2014).

Ivaldi (2018), som presentert tidligere, snakker om tre kriser jeg ønsker å trekke inn som årsak til de negative holdningene til EU, som man finner hos FN-velgere. For det første rammet den globale finanskrisen i 2008 Frankrike ganske hardt. For det andre har flyktningkrisen bidratt til store utfordringer for Frankrike. For det tredje antas det også at «Brexit» har hatt konsekvenser for Frankrikes forhold til EU. Alle disse tre krisene har bidratt til å forverre befolkningens holdning til EU. Marine Le Pen har i tillegg et svært kritisk syn på EU, som viser seg i hennes bruk av begrepet «Frexit», som gir assosiasjoner til «Brexit» i Storbritannia (Smith, 2017). Partiets negative holdninger til EU viser seg også i et utdrag fra en tale Le Pen holdt i 2013:

*“when our most essential laws are decided in Brussels and imposed on the French people either without their knowledge or against their will (...) And because this is our country, I would take down the flags of the EU today, a symbol of submission, from our public buildings and put up the nation’s flag everywhere instead” (Le Pen, 2013: 25:13)*

Jeg ønsker å trekke linjer til anti-establishment diskursen for å forklare hvorfor mennesker stemmer på FN. Hvis man anser EU som en etablert elite, så kan man argumentere for at det er eliten i Brussel som blir sett på som den fremste fienden i en «oss» mot «dem»-diskurs (Barr, 2009; Rydgren, 2004a). Her vil Frankrikes befolkning bli sett på som «det rene folket» som står mot eliten som sitter i Brussel. I tillegg til negative holdninger til EU kan også

institusjonell tillit sies å ha en signifikant effekt i interaksjonsledd med holdning til fremmed innvandring<sup>30</sup>. Ut ifra resultatene i interaksjonsleddet vil det være naturlig å anta at de som er negative til innvandrere og har lav institusjonell tillit vil skylde på de etablerte institusjonene for den situasjonen de befinner seg i som følge av den voksende innvandringen til landet, og derfor som en konsekvens se til FN som en løsning på problemet. Institusjonell tillit har ingen signifikant effekt alene på stemmegivning til FN, noe jeg hadde forventet basert på situasjonen man finner i Frankrike i dag. Som vist til tidligere fant forskere svært lav tillit til etablerte politiske eliter i 2016 (CEVIPOF, 2016 i Mayer, 2018). I tillegg har protesten med de «gule vestene» herjet i Frankrike siden November 2018, som i hovedsak blomstret opp som følge av mistilliten og misnøyen man finner i Frankrike rettet mot de etablerte elitene i samfunnet (Williamson, 2018).

Jeg har tidligere snakket om at velgere stemmer i protest mot enten en etablert elite eller i protest basert på utvalgte ideologier som RHP partier tar et ekstremt standpunkt til (Arzheimer, 2018). I teorien om proteststemming er det ofte snakk om protest i snever betydning, hvor man ikke nødvendigvis er enig med hele den politisk- ideologiske plattformen til slike partier (Rydgren, 2007). Jeg ønsker å trekke denne teorien et steg videre. Forskeren Peter Davies klassifiserte bevegelsen UDCA i Frankrike som en «*anti-everything-movement*» (Davies, 2000: 130 i Lorenz, 2009). Dette er noe som også kjennetegner RHP partier i dag. De er mot innvandring, de er mot eliten, de er mot EU og de er generelt mot økonomisk, politisk og kulturell globalisering (Betz og Johnson, 2004; Mudde, 2004). Hvis man setter kampsakene deres inn i et større ideologisk bilde så kan det ansees som en generell motstand mot globalisering og alle konsekvensene som følger av dette. Ut ifra resultatene mine i Frankrike, så er det svært få variabler som er signifikante for stemmegivning til FN. Det er flere effekter som er signifikante i modell 2, men flere av disse forsvinner når jeg legger til variablene for kulturell påvirkning i modell 3. Jeg ønsker på bakgrunn av dette å argumentere for at stemmegivning til FN ligger i grenselandet for å bli kategorisert som en proteststemme. Dette vil da være en proteststemme mot den etablerte eliten som sitter i Brussel og en etablert elite som sitter i regjering fordi de ikke tar tak i bekymringene til befolkningen angående det stadig voksende problemet landet har med innvandring.

---

<sup>30</sup> Se vedlegg 4 for grafisk fremstilling av interaksjonsledd med Institusjonell tillit og Holdning til «fremmed» innvandring for Frankrike

I Ungarn finner vi en litt spesiell effekt knyttet til misnøye og mistillit. I motsetning til Nederland, hvor mennesker som er misfornøyd stemmer på PFF, så er det de som i større grad er fornøyde som stemmer i Ungarn, både på Fidesz og Jobbik. Men disse resultatene må sees i sammenheng med gruppen de blir sammenlignet med. Resultatene blir sammenlignet med de menneskene som stemmer andre partier<sup>31</sup>, og hvis man ser på hvor fornøyd man er med den politiske og økonomiske situasjonen i landet i figur 5.5 så ser man at de som stemmer på Fidesz er de mest fornøyde. Fidesz har sittet på makten i landet siden 2010. I denne perioden har forhold i landet bedret seg drastisk. Blant annet har arbeidsledigheten gått fra 11,2% i 2010 til 3,7% i 2018. Inntekten for mennesker i arbeid har også økt (KSH, 2019a; 2019b). Dette er forhold som Fidesz, mest sannsynlig, vil få mesteparten av æren for å ha bedret. Viktor Orbán sa følgende i en tale i 2018:

*“Compared with 2010, the number of those in employment has increased by almost eight hundred thousand. This increase is primarily in the domestic private sector, in which the number of those in work increased by six hundred thousand. We are approaching the “dream threshold” of 4.5 million: in the near future 4.5 million Hungarians will be in employment. By the end of the first half of the year, Honourable House, unemployment stood at 3.6 per cent; this figure places us third in Europe, after the Germans and the Czechs (...) For sixty-five months – more than five years – wages in Hungary have been continuously rising” (Orbán, 2018)*

Ut ifra sitatet over vil det være naturlig å anta at mennesker ønsker å stemme på et parti som har vist at de kan utrette forskjeller for personers sosioøkonomiske situasjon. Det samme gjelder også for velgere til Jobbik, som ut ifra figur 5.5 også kan sies å være fornøyd med situasjonen i landet, sammenlignet med velgerne som stemte på andre partier. I Ungarn var det også en litt spesiell hendelse som skjedde etter valget i 2006. Som nevnt opplevde partiet MSZP en stor skandale da partiets leder løy til befolkningen angående hvordan det sto til med den økonomiske situasjonen i landet. Dette førte til at partiet mistet mye av kredibiliteten de hadde, noe som skulle vise seg å gagne partiene Jobbik og Fidesz (Kim, 2016). Men situasjonen for velgere som stemte på Jobbik ser som sagt litt annerledes ut hvis man

---

<sup>31</sup> Se vedlegg 5 for multinomisk logistisk regresjon for stemmegivning til Jobbik (stemt Fidesz-KDNP som referanseutfall)

sammenligner resultatene med Fidesz velgere<sup>32</sup>. Da ser trenden lik ut som i Nederland, hvor man har høyere relativ risiko for å stemme på Jobbik hvis man er misfornøyd med økonomisk og politisk situasjon i Ungarn. Dette kan ha en sammenheng med at velgere som stemmer på Jobbik mest sannsynlig vil være mer fornøyd med Fidesz sin politikk, enn det de er med den liberale venstresidens politikk.

I Ungarn så vi også at holdning til EU har betydning for stemmegivning til både Fidesz og Jobbik. En årsak som kan forklare dette er hvordan partiene snakker om EU i media, og hvordan dette blir knyttet opp mot de negative kulturelle konsekvensene som kommer av globalisering (Vasilopoulou, 2014). Begge partiene fokuserer på hvordan EU håndterer innvandring i Europa. Viktor Orbán uttalte i en tale i 2018 at:

*“In May 2019 there will be elections to the European Parliament: this is when the mandates of members of the European Commission expire, and the current European elite departs. Not before time. They were unable to keep the United Kingdom in Europe, and they were unable to keep migrants out of Europe. Both of those were grave errors: historic mistakes (...) In European politics not a day goes by without someone biting at our ankles: we are being attacked by the pro-immigration bureaucrats in Brussels, as well as pro-immigration national governments » (Orbán, 2018)*

Det er flere grunner til at partier åpent motsetter seg EU. Som Vasilopoulou (2011) argumenterer for så er motstand mot EU som oftest knyttet opp mot den nasjonale suvereniteten i landet. Som Orbán (2018) uttaler i talen så blir de daglig angrepet av pro-innvandrings byråkrater i Brussel og pro-innvandrings nasjonale regjeringer i Europa. Her ser vi at et RHP parti som tydelig motsetter seg at overnasjonale organisasjoner skal styre hvilke politiske tiltak som skal implementeres på nasjonalt nivå. Her må jeg også trekke inn hvordan Ungarn i flere hundre år har vært okkupert av andre stater (FN-sambandet, 2019; Sulyok, 2019). Det vil være naturlig å anta at et land som relativt nylig har blitt selvstendige, etter flere hundre år under okkupasjon, vil være sensitive ovenfor overnasjonale styringsorganer. I sitatet over kan vi også se et tydelig kulturelt aspekt komme frem, hvor EU får skylden for hvordan innvandringssituasjonen i Europa ser ut. Årsaken til dette mener Vasilopoulou (2014)

---

<sup>32</sup> Se vedlegg 5 for *multinomisk logistisk regresjon for stemmegivning til Jobbik (stemt Fidesz- KDNP som referanseutfall)*

kommer av at RHP partier setter EU inn i et kulturelt perspektiv, hvor de mener at EU symboliserer et multikulturelt Europa. Konsekvensene blir da, ifølge de RHP partiene at nasjonene mister sin nasjonale identitet.

Ungarn skiller seg forøvrig fra Frankrike og Nederland hva gjelder holdninger til EU. I Nederland og Frankrike har jeg argumentert for at noe av misnøyen rettet mot EU baserer seg delvis også på ideen om at etablerte politikere ikke gjør nok for å håndtere situasjonen. Dette kan ikke sies å være tilfellet i Ungarn da Fidesz er det partiet som styrer, så velgerne til Fidesz vil nok være fornøyd med Orbán sin offentlige kritikk av EU. Det kan mest sannsynlig heller ikke bli sagt om velgere som stemmer på Jobbik, av den samme grunn som for Fidesz velgere. Jeg vil, med utgangspunkt i det som har blitt presentert over, anta at Jobbik velgere også vil være fornøyd med Orbán sitt kritiske standpunkt til EU, på bakgrunn av at Jobbik også er åpent kritiske til EU (Tóth og Grajczjár, 2015).

## **6.2 Tapere og vinnere i globaliseringssamfunnet**

I Nederland er utdanning signifikant, som tyder på at globalisering har betydning for stemmegivning til PFF. Som pekt på tidligere var en av funksjonene ved *verzuijing* systemet i Nederland, at samfunnet var bedre rustet til å tilpasse seg de stadige endringene som fulgte av modernisering, globalisering og sekularisering, fordi at alle grupper i samfunnet var sikret representasjon. Dette inkluderte også de svakeste gruppene (Wintle, 2000). I dag er ikke et slikt system på plass i Nederland, og kan se økende forskjeller mellom fattige og rike i det nederlandske samfunnet (OECD, 2019b). Dette kan delvis knyttes til mitt funn om utdanning. Som nevnt tidligere snakket Bourdieu (2006) om hvordan høy grad av kulturell kapital kunne føre til at mennesker kunne omsette dette i høyere utdanning, og omvendt. Det er et velkjent faktum at høy utdanning fører til økt økonomisk kapital. Det kan derfor tenkes at de stadig økende ulikhetene i Nederland delvis skyldes at eliten sitter på en høyere grad av kulturell kapital som de kan omsette til økonomisk kapital.

Av årsaker presentert ovenfor vil jeg trekke linjer til Castells (1996) beskrivelse av informasjonssamfunnet. De med høyere utdanning vil ha tilgang på nye egenskaper som i større grad er tilpasset det nye arbeidsmarkedet. De med høyere utdanning vil også ha en nødvendig kulturell kapital som ligger til grunn for å kunne forstå og kommunisere med mennesker fra andre kulturer (Lipset, 1960; Sniderman et.al, 2000; Quillian, 1995, i

Bornschieer, 2018). På denne måten kan man knytte funnet om utdanning i Nederland opp mot negative holdninger til innvandring. Det vil være naturlig å anta at mennesker med lavere utdanning av denne grunn også vil se på innvandrere som «fremmede», fordi de ikke har den nødvendige kulturelle kapitalen for å forstå dem. Det oppstår også da ifølge Stubager (2008) et skille mellom de med universalistiske verdier og dem med mer autoritære verdier. Fordi PFF ønsker strengere kontroll av nasjonale grenser og generelt strengere kontroll på innvandring (Geert Wilders Weblog, 2016), som kan sees på som autoritære verdier, er det naturlig at dette også er verdier som vi kan finne hos velgergruppen til PFF.

I Frankrike har motstand mot negative konsekvenser som følge av modernisering vært grunnlag for å mobilisere velgere, som for eksempel poujadismen som dukket opp etter andre verdenskrig (Lorenz, 2009). Som følge av økonomisk globalisering kan vi i Frankrike, i likhet med Nederland, peke på en effekt mellom utdanning og stemmegivning til FN. Her vil vi kunne snakke om de samme konsekvensene av økonomisk globalisering som jeg snakket om i tilfellet med Nederland. Som beskrevet tidligere så avhenger utdanningsnivå i Frankrike i stor grad av familien man kommer fra (OECD, 2019a). Høy utdanning hos foreldre vil i dette tilfellet kunne omsettes i kulturell kapital som de kan videreføre til sine barn igjen, som da vil ha den nødvendige kulturelle kapitalen for å ta høyere utdanning.

Høy utdanning øker også sjansene for å være en del av den øvre delen av samfunnet som Betz (1994) beskriver i sin analyse av to-tredjedelssamfunnet. I et slikt samfunn vil det å være arbeidsledig for eksempel føre til en situasjon som er preget av angst og usikkerhet, eller relativ deprivasjon, hvor de sammenligner seg selv med egen forbedret situasjon eller andre grupper. Dette vil igjen kunne føre til at det dannes en holdning om at den politiske eliten ikke lenger representerer befolkningen. Frankrike har siden den globale finanskrisen slitt med en av de høyeste arbeidsledighetsratene i Europa, og denne er spesielt høy hos den yngre og den eldre befolkningen (Eurostat, 2018; OECD, 2019a). Den økonomiske undersøkelsen fra OECD (OECD, 2019a) viste også at den høye arbeidsledigheten delvis skyldes at de arbeidsledige ikke innehar de egenskapene som kreves for å få disse jobbene. Ut ifra Betz (1994) sin beskrivelse av taperne og vinnerne av globaliseringen vil jeg forsøke å trekke linjer til et av kjennetegnene hos RHP partier, som er deres evne til å skape skiller mellom «oss» og «dem» (Simonsen og Kjøstvedt, 2009). Her kan det argumenteres for at taperne, som ikke har tilgang på den kulturelle kapitalen som trengs for å ta høyere utdanning og derfor komme seg inn på det nye arbeidsmarkedet i høyere grad vil anse dem med høyere utdanning som eliten i

samfunnet. Zaslove (2008) trekker også frem dette aspektet i sine beskrivelser av konsekvensene av økonomisk og politisk globalisering, hvordan dette tjener eliten i samfunnet.

I Ungarn fant jeg litt annerledes resultater. For stemmegivning til Fidesz har en subjektiv oppfatning av egen økonomisk situasjon en effekt. Som presentert tidligere så satt den liberale venstresiden på makten i flere år før Fidesz tok over makten i 2010. Ungarn ble også hardt rammet av finanskrisen i 2008. Frem til 2010 hadde den liberale venstresiden styrt landet mer i retning det globale markedet både økonomisk og politisk. 2010 markerte forøvrig starten på drastiske endringer i Ungarn (Polyakova og Shekhovtsov, 2016; Tóth og Grajczjár, 2015). Fra 2010 til 2017 har husholdsinntekten økt med 27 % (KSH, 2019a). Dette anser jeg som en god forklaring på hvorfor inntekt har en effekt for stemmegivning til Fidesz. Befolkningen har sett at det å stemme på Fidesz faktisk utgjør en forskjell for dem som har blitt taperne i samfunnet da de liberale på venstresiden styrte.

Dette kan sees i lys av hvordan Betz (1994) ser på konsekvensene av globalisering. Vinnerne i samfunnet er dem som mestret å følge med den nye fleksibiliteten som fulgte med globaliseringsprosessene. Taperne er dem som ikke har kunnskap som kan konverteres til «ny» kunnskap og videre anvendes når samfunnet endret seg. Betz (1994) forklarer at en slik følelse av angst, usikkerhet, forvirring og misnøye kan føre til at folk blir tilbøyelige til å støtte forslag som tar dem tilbake til tiden før landet entret det globale verdensmarkedet. Dette er nok ikke nødvendigvis tilfellet med Ungarn fordi de var underlagt Sovjetunionen før dette, men det kan tenkes at det er snakk om en glorifisert fortid, som tar dem tilbake til tiden før Ungarn ble underlagt Sovjetunionen, eller en glorifisert fremtid, hvor Ungarn ikke styres av globale interesser.

Hvor mennesker bor i Ungarn har en effekt for stemmegivning til både Fidesz og Jobbik. Hvorfor bosted er relevant kan vi finne i forskjellen mellom partiene. Hvis vi ser på hvor Fidesz og Jobbik henter stemmer geografisk i Ungarn kan vi se at Fidesz stort sett mobiliserer velgere i områder med stor befolkningstetthet, altså i urbane områder. Jobbik henter stort sett stemmer i områder som er mer rurale. Dette er heller ikke tilfeldig, da urbane områder som

Közép-Magyarország<sup>33</sup> er vesentlig mer økonomisk sterkt enn resterende områder i Ungarn (målt i GDP per capita). Her er også arbeidsledigheten lav sammenlignet med resten av Ungarn. Et annet aspekt ved bosted som er verdt å diskutere er forskjellen i rombefolkning geografisk i Ungarn. Befolkningstettheten av romfolk finner man stort sett på landsbygda i Ungarn. Dette er områder hvor Jobbik har fått størst oppslutning. I disse områdene finner man også mer kriminalitet, lavere inntekt og høyere arbeidsledighet enn i mer urbane områder i landet (Becker, 2010).

Det vil også være interessant å se betydningen av bosted i lys av Zaslove (2008) sine beskrivelser av konsekvensene av økonomisk globalisering. Han peker blant annet på at økonomisk globalisering ødelegger den organiske organiseringen i et samfunn, som truer den naturlige økonomiske ordenen som finnes der. I tillegg peker han på hvordan globalisering kommer eliten til gode. Ut ifra forskjellene mellom urbane og rurale områder i Ungarn kan det tenke seg at eliten sitter i urbane områder som for eksempel Budapest, og at det er ut ifra urbane områder mye av landets økonomiske styring foregår. Resultatene av bosted kan også kan også trekkes tilbake til tvangskollektiviseringen av jordbruket som skjedde da Sovjetunionen styrte landet, som fikk enorme økonomiske konsekvenser for mennesker på landsbygda (Sulyok, 2019).

### **6.3 Hvordan kan vi beskytte «vår» nasjonale identitet og suverenitet?**

Variabler som måler holdninger til kulturell påvirkning er signifikante i samtlige land. Dette kan i samtlige tilfeller tolkes som at man stemmer på RHP partier i håp om at partiene kan bidra til å beskytte den nasjonale identiteten og suvereniteten mot ytre og indre påvirkninger. Når det snakkes om indre og ytre påvirkninger kan dette også sees i et globaliseringsperspektiv, hvor globaliseringen muliggjør at mennesker kan krysse landegrenser. Kulturell globalisering kan også sees på som økende grad av global kommunikasjon og oppblomstringen av en global kultur (Mudde, 2007).

I Nederland kunne vi se at den ene av variablene som måler kulturell påvirkning var signifikant, holdning til «fremmed» innvandring, som viser at kulturell påvirkning er signifikant for stemmegivning til PFF. I Nederland, som i flere tiår har vært og fremdeles er,

---

<sup>33</sup> Közép-Magyarország er et geografisk område sentralt i Ungarn hvor hovedstaden Budapest ligger (Becker, 2010)



et svært tolerant land sett i en global sammenheng, var det i mange år tabu å snakke om saker som satt spørsmålstejn ved innvandrere som kom til landet og integreringen av dem som hadde kommet (Prins, 2002). Pim Fortuyn bidro til å endre den offentlige diskursen, og gjorde det mer akseptabelt å starte å stille spørsmålstejn med landets håndtering av innvandring (Van Holsteyn og Irwin, 2003). I 2018 vedtok regjeringen blant annet begrensninger på bruk av hodeplagg som dekket ansiktet (Casert og Furtula, 2018). Dette hadde vært helt uhørt å snakke om for 30 år siden i Nederland (Prins, 2002). Blant OECD land er Nederland et av de landene med størst innvandrerbefolkning, og de har også en betydelig andel ikke-vestlige innvandrere. I tillegg er det også verdt å trekke frem den økende sosiale ulikheten man finner i Nederland (OECD, 2019b; Statline, 2018), sammen med at utdanning hadde en signifikant effekt i Nederland. Som vi kunne se i figur 5.2 har velgere som stemmer på PFF betydelig mer negative holdninger til innvandring enn den øvrige befolkningen.

Jeg ønsker basert på det som er presentert over å argumentere for hvordan Blumer's gruppeposisjonsteori (1958) kan anvendes for å forklare negative holdninger til innvandring hos PFF velgere. Den første følelsen som omhandler at majoritetsbefolkningen føler seg overlegen minoritetsbefolkningen kan forklares gjennom hvordan blant annet muslimer blir ansett av PFF. Som nevnt tidligere lanserte PFF en reklamefilm for partiet i forkant av EU parlamentsvalg, som pekte på de negative konsekvensene islam har på det nederlandske samfunnet (NL TIMES, 2019). Slik propaganda som peker på svært negative konsekvenser av muslimers tilstedeværelse i Europa kan bidra til at majoritetsbefolkningen føler seg overlegne andre etniske minoritetsgrupper, som for eksempel muslimer. Den andre følelsen omhandler at man må anse minoritetsbefolkningen som annerledes og fremmed. Her kan man peke på det at det eksisterer en betydelig andel ikke-vestlige innvandrere i Nederland, som mest sannsynlig er svært kulturelt forskjellige fra majoritetsbefolkningen, som kan forsterke følelsen av etniske minoriteter som «fremmede».

Den økende graden av inntektsulikhet i Nederland, sammen med den høye arbeidsledigheten blant unge mennesker (OECD, 2018; 2019b) kan bidra til en antakelse om at de to siste følelsene i Blumers gruppeposisjonsteori (1958) oppfylt, hvor den tredje følelsen omhandler at majoritetsbefolkningen anser visse privilegier og goder som deres, og den fjerde følelsen peker på minoritetsbefolkningen som en trussel i konkurransen om disse godene. Derfor vil det i Nederland kunne snakkes om en kulturell og økonomisk konkurranse om symbolske og økonomiske

privilegier og goder. Dette vil kunne skape negative holdninger til innvandrere, spesielt hos mennesker som befinner seg i det nedre sjiktet i samfunnet.

Jeg ønsker også å argumentere for at media har en påvirkning på stemmegivning til PFF, på tross av at medievariabelen ikke viser et signifikant resultat, og da spesielt når det kommer til kulturell påvirkning i Nederland. Et utdrag fra en tale Geert Wilders holdt i 2018 viser også til hvordan innvandring og islam blir presentert som en kollektiv trussel:

*“We are fighting for our existence, and I am not exaggerating. Our freedom, our way of life, our culture, our identity, our national security are at stake, and heavily under attack. And the reason for that, indeed still is, mass immigration and islamization combined with the total failure and even betrayal by weak European politicians who are unwilling to fight back. (Wilders, 2018, 3:40)”.*

Basert på dette er det naturlig å anta at velgere som stemmer på PFF, gjør dette som en motreaksjon på det de anser som trusler i samfunnet (Olzak, 1992). Reklamefilmen (NL TIMES, 2019) sammen med partiets valgprogram, som stort sett tar for seg negative konsekvenser ved innvandring (Geert Wilders Weblog, 2016) bidrar til å styrke min oppfatning av at PFF mobiliserer velgere basert på mediasaker som omhandler innvandring. Det vil si at hver gang mediene presenterer innvandrere i et negativt lys (Petrocik, 1996), så kan dette potensielt bidra til at velgere automatisk tenker på PFF som eneste partiet som kan fikse problemene som landet står ovenfor. Her vil det også være aktuelt å trekke inn Russell (1998) sin beskrivelse av «racial hoaxes», hvor hun snakker om hvordan noen mennesker med intensjon sprer falske rykter om en kriminell handling, i håp om å spre frykt hos befolkningen. Videre sier hun at dette kan føre til hat og misnøye mot en gruppe mennesker, basert på rase, etnisitet eller religion. Hvordan PFF portretterer islam i sin reklamefilm er direkte feil, og jeg mener, basert på Russells teori at dette bidrar til negative holdninger til innvandrere.

I Frankrike er begge variablene som operasjonaliserer kulturell påvirkning signifikante, og kan samlet forklare at negative holdninger til kulturell påvirkning og innvandring har påvirkning på stemmegivning til FN. Frankrike, i likhet med Nederland, er et land med relativt høy andel innvandrere, og over halvparten er som nevnt ikke-vestlige innvandrere (Giry, 2006; INED, 2014). Dette sammen med at landet i flere tiår har tatt til orde for en

streng assimileringpolitikk ovenfor innvandrere (Leraand, 2019), gjør at det er aktuelt å se disse funnene i lys av Blumer's gruppeposisjonsteori (1958), både kulturelt og økonomisk. Som nevnt tidligere sliter landet økonomisk, blant annet med en relativt høy arbeidsledighet som ikke har kommet seg ned på et nivå den var før finanskrisen i 2008 (Ivaldi, 2018; OECD, 2019a). Alle de fire følelsene som Blumer presenterer kan sies å oppfylles i Frankrikes tilfelle.

Det at innvandrerne i flere tilfeller blir knyttet sammen med kriminalitet kan forklare hvordan de to første følelsene i Blumers teori blir oppfylt. FN knytter kriminalitet opp til den økende innvandringen i partiprogrammet som ble publisert i 2017, og presenterer der også ulike løsninger på problemet (Smith, 2017). I talen under kan vi også se hvordan Marine Le Pen i 2013 peker på hvordan innvandrere og landets politikere er årsaken til kriminalitet:

*“So where does this rising crime come from? From the state being too lenient, but also, let us not deny it, from immigration, from a massive uncontrolled immigration (...) through Schengen depriving us of control over our own borders, the European Union has also deprived us of the ability to ensure our security (...) we do not have anything against immigrants as individuals. We consider those responsible for the situation to be the politicians” (Le Pen, 2013: 34:31)*

Dette kan bidra til at befolkningen ser på seg selv som en overlegen gruppe, og at det derfor dannes en inn-gruppe som står imot ut-gruppen. Assimileringspolitikken til Frankrike (Leraand, 2019), kan også sees på som et tegn på at de fremmede kulturene som kommer til Frankrike er underlegne majoritetskulturen, fordi de mener at alle må tilpasse seg den franske kulturen. Men dette må også sees på som en frykt for at nasjonal identitet kan bli svekket.

De to siste følelsene tar til orde for at majoritetsgruppen anser at de har rettmessig krav på visse privilegier og goder som finnes i landet, og at innvandrerne er en trussel i konkurransen om disse godene (Blumer, 1958). Dette kan sees i lys av hvordan FN i dag taler for nasjonal prioritet, fremfor den mer rasistiske formen for populisme vi så da Jean-Marie Le Pen ledet partiet (Mayer, 2018). Her vil jeg trekke frem både det kulturelle og det økonomiske perspektivet, hvor innvandrerne kan sees på som en trussel både når det gjelder kulturelle og økonomiske goder. Det at Frankrike har en stor andel innvandrere fra ikke-vestlig bakgrunn (Giry, 2006; INED, 2014), kan bidra til at konkurransen om symbolske goder eller kulturelle

goder blir sterkere. Den høye arbeidsledigheten, og da spesielt hos unge mennesker (OECD, 2019a) kan også bidra til at den opplevde konkurransen om jobber øker. Interaksjonsleddet<sup>34</sup> som viser samlet effekt for subjektiv oppfatning av innvandreres påvirkning kulturelt og økonomisk og arbeidsledighet i Frankrike, kan settes inn i samme kontekst som det som beskrives over. I interaksjonsleddet er det ikke noe særlig effekt å snakke om for arbeidsledige, men vi ser at for dem som er i arbeid så går den relative risikoen betraktelig ned for å stemme på FN, jo mer positive de er til påvirkningen innvandring har i landet. Her kan også gruppeposisjonsteori trekkes frem som svært relevant (Blumer, 1958). Dem som er i arbeid befinner seg ikke i en konkurranse med etniske minoriteter over begrensede økonomiske ressurser som de mener de har krav på.

Men jeg mener også at, i likhet som vi så i Nederland, så må man ikke må undervurdere medias rolle, på tross av at medievariabelen i min modell ikke viste noen effekt. Innvandringen i Europa er FN sin største kampsak (Mayer, 2018), og som jeg presenterte tidligere vil det være naturlig å anta at FN har eierskapelig krav på nyhetssaker som omhandler innvandring i det franske samfunnet. Dette innebærer at hver gang innvandrere skrives om i negativ forstand i media, så vil dette potensielt kunne føre til stemmer for FN (Petrocik, 1996). I sitatet presentert tidligere i dette kapitlet så vi hvordan Le Pen legger skylden på innvandrere for den økende kriminaliteten i det franske samfunnet, og hun legger videre skyld over på EU for den ukontrollerte migrasjonen til landet. Vi kan se at i samme tale skaper hun et skille mellom «oss» og «innvandrere» og «oss» og «eliten».

Ut ifra det jeg har presentert over vil jeg argumentere for at velgere som stemmer på FN gjør dette ut ifra reaksjoner på den økende innvandringen som kan klassifiseres som «competitive exclusion». Olzak (1992) skriver som tidligere nevnt at negative holdninger oppstår når nivået av en kollektiv trussel øker. Derfor kan stemmegivning til FN sees på som en motreaksjon på de kulturelle endringene som preger det franske samfunnet.

Ungarn er et land med en relativt liten andel innvandrere (KSH, 2018), så hvorfor innvandring er en av de viktigste faktorene til høyrepopulistisk suksess er litt vanskelig å forstå. Som vist i figur 5.6 har befolkningen i Ungarn generelt ganske negative holdninger til innvandrere, men

---

<sup>34</sup> Se grafisk fremstilling av interaksjonsledd for subjektiv oppfatning av innvandreres påvirkning kulturelt/økonomisk med arbeidsledighet i Frankrike,

enda mer negative holdninger finner vi hos velgerne til Fidesz og Jobbik. Her vil jeg argumentere for at man i størst grad må vurdere media som forklaringsfaktor for stemmegivning til Fidesz og Jobbik. Politikerne i Ungarn fokuserer i stor grad på trusselen innvandrere utgjør for landet, og de eksemplifiserer dette også ofte med de negative konsekvensene innvandring har hatt i andre europeiske land. Dette mener jeg kan bidra til å skape frykt hos befolkningen. Denne frykten er ikke en reell frykt, men heller en oppfattet frykt for at landet skal ende opp som andre «skrekkeksampler» som politikerne trekker frem, som begge sitatene fra både Orbán og Vona har uttalt:

*“According to official data, since the beginning of the migrant crisis terrorist attacks committed by people from migrant backgrounds have claimed 347 lives. These perpetrators entered Europe” (Orbán, 2018).*

*“The Paris attacks have also shown how dangerous this negligent attitude is, since immigration and terror go hand in hand” (Jobbik, 2019).*

Her kan vi se hvordan politikere i begge partier fokuserer på hendelser som har skjedd i andre europeiske land for å skape frykt hos ungarere for hva fremtiden kan bringe hvis man slipper innvandrere inn til landet. Meilby (1996) peker på disse tendensene knyttet til hvordan negative holdninger til innvandrere skapes gjennom at den eneste informasjonen mennesker får om innvandring, blir gjennom mediene. Det er også ett spesifikt tiltak som kan knyttes direkte opp mot det å forhindre flere innvandrere å komme til landet: gjerdet som har blitt bygget på grensen mellom Ungarn og de to nabolandene Serbia og Kroatia. Gjerdet ble bygget etter flyktningkrisen og det ble bygget med Fidesz sittende på makta (Dunai, 2017). Det er naturlig å anta at basert på Jobbik sine holdninger til innvandring at også de vil være fornøyd med slike tiltak som gjerdet representerer. Partileder i Jobbik, Gabor Vona har uttalt følgende om flyktningkrisen Europa sto ovenfor:

*“If a hundred thousand people arrive at our border, a hundred thousand of us will go there to protect it, if one million come, then one million Hungarians will stand guard there. No matter what, Hungary shall belong to Hungarians as long as we can breathe” (Jobbik, 2019).*

Videre finnes det en annen forklaring som omhandler den største etniske minoriteten i landet: romfolk. Rombefolkningen er den største etniske gruppen fra Europa i Ungarn (KSH, 2018).

De er også overrepresentert på kriminalitetsstatistikker, høy arbeidsledighet og andre sosiale problemer (Becker, 2010). Jobbik har hatt anti-romfolk som sin største kampsak, og har ved utallige tilfeller knyttet rombefolkningen opp mot kriminalitet, for å illustrere problemene denne gruppen utgjør for det ungarske samfunnet (Kim, 2016). Det kan diskuteres om rombefolkningen skal plasseres i gruppen innvandrere eller ikke. Jeg ønsker å argumentere for at når en etnisk gruppe blir omtalt stort sett negativt i media og i politikken, så vil majoritetsbefolkningen starte å se på dem som en trussel og en byrde for samfunnet, og de vil i større grad bli en del av «dem» heller enn en del av «vi». Lindstad og Fjeldstad (1999), som presentert tidligere, mener at negative holdninger til innvandrere kan oppstå som følge av negativ kategorisering av innvandrere i media. Dette mener jeg også kan være tilfellet i Ungarn når det dreier seg om romfolk som etnisk minoritet, og hvordan Jobbik portretterer dem, for eksempel gjennom deres bruk av begrepet «Gypsy crime» (Tóth og Grajczjár, 2015).

Av grunnene presentert ovenfor vil det derfor være ulike grunner til hvorfor kulturell påvirkning er signifikant for stemmegivning til de to partiene i Ungarn. Støtte til Fidesz og Jobbik vil hovedsakelig basere seg på en oppfattet trussel som eksemplifiseres gjennom media, mens støtte til Jobbik er i tillegg mer reell i karakter fordi det også dreier seg om en faktisk etnisk gruppe som befinner seg i landet. Men det er ikke kun romfolk som blir svartmalt av Jobbik. Islam blir også i høyeste grad sett på som en trussel, ikke bare for Ungarn, men for Europa, som det snakkes om i talen til visepresidenten i Jobbik, Márton Gyöngyösi:

*“We can only protect ourselves against the spread of islam if we find the common identity and the Christian identity, which is the fundamentals of Europe and of our European civilization (...) we live in a time of extreme crisis (...), which is a crisis of economic, political nature, but first and foremost of a cultural nature. How can we overcome this situation which we are facing in Europe today, and how can we survive? Because I am afraid that if we don't find our values, which we are can hold on to, Europe will basically collapse” (Gyöngyösi, 2018: 30:31-34:08)*

Interaksjonsledd med de to variablene subjektiv oppfatning av innvandreres påvirkning kulturelt/økonomisk og Arbeidsledighet<sup>35</sup> er signifikant for velgere til Fidesz i Ungarn. Her

---

<sup>35</sup> Se vedlegg 4 for grafisk fremstilling av interaksjonsledd for Institusjonell tillit og Arbeidsledighet

ønsker jeg å argumentere for at det må være snakk om en oppfattet trussel skapt gjennom media. Med så få innvandrere som finnes i Ungarn, så er det usannsynlig at mennesker føler at de er i en direkte konkurranse med innvandrere om jobbene. I Europa har flyktninger og innvandrere blitt portrettert som økonomiske lykkejegere (Holmes og Castaneda, 2016), som nevnt tidligere. Dette er en feilaktig beskrivelse av situasjonen, spesielt hva gjelder alle dem som flykter fra krig. Men det kan antas at slike «media hypes» som Cerase og Santuro (2018) snakker om, kan ha bidratt til en antakelse om at innvandrerne kommer til Ungarn for å «ta» jobbene til majoritetsbefolkningen, spesielt når mennesker befinner seg i en situasjon preget av relativ deprivasjon.

Avsluttende vil jeg argumentere for at negative holdninger til innvandring er det som forener alle de tre landene på tvers av landegrenser og på tvers av Øst- og Vest- Europa. Jeg ønsker basert på funnene over å argumentere for at velgere i samtlige land stemmer på RHP partiene av samme årsaker som Olzak (1992) presenterer i sin teori om «competitive exclusion». Uavhengig om det er en høy eller lav andel ikke-vestlige innvandrere i landet, så føler befolkningen at det subjektivt oppfattede nivået av den kollektive trusselen som innvandring representerer, øker. Det å stemme på RHP partier i de tre landene jeg tar for meg blir da sett på som den mest legitime måten å komme med en motreaksjon mot de kulturelle konsekvensene av globalisering.

#### **6.4 Etnisk nasjonalisme som motstandsstrategi for å bekjempe globalisering**

Alle etterspørselsfaktorene eller konsekvensene av globalisering kan settes inn i det større ideologiske perspektivet som Bar-On (2018) kaller «etnisk nasjonalisme». Det å kaste en stemme til RHP partier sees på som en handling for å beskytte den nasjonale suvereniteten og identiteten på, mot både ytre og indre trusler. Som vi kunne se ut ifra resultatene presentert over så slår alle tre etterspørselsfaktorene ut på ulike indikatorer, som jeg mener kan sees på som motstand mot de kulturelle, økonomiske og politiske effektene av globalisering. Årsaken til at de motsetter seg globalisering mener jeg ligger i at globalisering kan sees på som en trussel mot deres etniske gruppe, og en trussel mot nasjonalstatens suverenitet og grenser.





## 7.0 Konklusjon

Problemstillingen for oppgaven var som sagt: *Hvordan påvirker konsekvensene av globalisering oppslutning til radikale høyrepopulistiske partier i Nederland, Frankrike og Ungarn?* Ut ifra resultatene som ble presentert i analysen og diskusjonen i denne oppgaven har vi sett at det er ulike faktorer som fører til at mennesker stemmer på RHP partier. Alle disse faktorene kan sies å være en konsekvens av globaliseringen.

Misnøye og mistillit med situasjonen i landet og til politiske institusjoner viser forskjellige effekter i de forskjellige casene. Misnøye med den politiske og økonomiske situasjonen i landet hadde en effekt i Nederland og Ungarn, men denne effekten er forskjellig i de to landene. I Nederland stemmer mennesker som er misfornøyd med politisk og økonomisk situasjon på RHP partier som er i tråd med tidligere forskning, mens i Ungarn er det mennesker som er fornøyd med en slik situasjon som stemmer på RHP partiene. Forklaringen på dette i Ungarn har jeg argumentert for at dreier seg om de negative konsekvensene av politisk styring i Ungarn etter andre verdenskrig. Både dreier dette seg om de negative konsekvensene av at Sovjetunionen okkuperte landet, og de negative konsekvensene av at de liberale partiene styrte landet i tiden etter Ungarn ble selvstendige. Etter Viktor Orbán kom til makten i 2010 har landet sett en tydelig forbedring, for eksempel på økonomiske indikatorer.

Et funn som er konstant på tvers av landene er at negative holdninger til EU har en effekt på stemmegivning til RHP partier. Jeg argumenterer i oppgaven for at euroskeptisisme hos velgere kan tolkes i et økonomisk og et kulturelt perspektiv. I begge perspektivene vil nasjonal suverenitet stå sterkt på agendaen hos både velgerne og partiene, men jeg mener, basert på funnene, at nasjonal suverenitet i et kulturelt perspektiv står sterkere i samtlige land, og da spesielt kravet om kontroll av egne grenser.

Konsekvenser av globalisering viser ulike resultater i Øst- og Vest- Europa, og ulike effekter innad i Ungarn. Effektene i Ungarn viser at bosted og inntekt er viktige forklaringsfaktorer på stemmegivning til Fidesz, mens for stemmegivning til Jobbik er det kun hvor mennesker bor som har en effekt. Jeg har valgt å forklare disse funnene basert på at Jobbik i større grad henter stemmer i rurale områder, hvor andelen romfolk er høy, kriminaliteten er høyere og arbeidsledigheten ligger over gjennomsnittet for landet. I Nederland og Frankrike viser funnene at mennesker med lavere utdanningsnivå er mer tilbøyelige til å stemme på RHP

partier, og jeg argumenterer for at det finnes ulike årsaker til dette funnet. Det kan antas at mennesker med høyere utdanning har høyere grad av kulturell kapital og kulturelle ressurser. Dette bidrar til at de har høyere forutsetning for å kommunisere med og forstå mennesker men en annen kulturell bakgrunn (Lipset, 1960; Quillian, 1995; Sniderman et.al, 2000, i Bornschier, 2018).

Kulturell påvirkning har vi sett at hadde en effekt i samtlige land. I samtlige land viser deskriptiv statistikk at velgere til RHP partier har betydelig høyere grad av negative holdninger til innvandring. Likevel finnes det ulike årsaker i de forskjellige casene, til hvorfor negative holdninger til innvandrere oppstår. Som jeg har argumentert for tidligere så kan vi i Nederland og Frankrike, basert på den høye andelen ikke-vestlige innvandrere, snakke om at majoritetsbefolkningen kan føle at de er i en konkurranse med innvandrere om fysiske og symbolske goder som majoritetsbefolkningen mener de har rettmessig krav på (Blumer, 1958). I tillegg kan man heller ikke utelukke medias rolle i å påvirke holdningene til innvandrere i disse to landene. I Ungarn som har en relativt lav andel innvandrere, har jeg argumentert for at media spiller en svært sentral rolle i å påvirke meningene til befolkningen om utfordringene landet står ovenfor i et kulturelt perspektiv.

Jeg har også argumentert for at negative konsekvenser av økonomisk, kulturell og politisk globalisering kan settes inn i et større ideologisk perspektiv, som kan kalles etnisk nasjonalisme. Alle de tre etterspørselsfaktorene som jeg har presentert i denne oppgaven kan sees på som negative konsekvenser av globalisering, og måten befolkningen og partiene reagerer på disse endringene kan settes inn i det ideologiske perspektivet. Etnisk nasjonalisme taler som sagt for nasjonal suverenitet, og at den dominante etniske gruppen skal prioriteres fremfor «fremmede» (Bar-On, 2018).

## **7.1 Videre forskning**

Basert på funnet i Ungarn hvor mennesker som er fornøyde med den politiske og økonomiske situasjonen i landet stemmer på RHP partier, så hadde det vært interessant å se hvilken effekt misnøye og mistillit har i andre land hvor RHP partier sitter i regjering. Eller det kunne også vært interessant å gjennomføre en komparativ analyse med ulike østeuropeiske land, fordi disse landene er såpass lite utforsket, og det ville derfor vært spennende å se om man finner liknende effekter som jeg fant i Ungarn.

Basert på den svekkede validiteten til medievariabelen i min analyse, ville det også vært interessant å gjennomføre en kvantitativ innholdsanalyse av hvordan media bidrar til å produsere og reprodusere negative holdninger til innvandring, og videre hvordan RHP partier gjennom mediekkanaler mobiliserer velgere basert på befolkningens negative holdninger til innvandrere.



# Litteraturliste

- Aalberg, T. & Elvestad, E. (2005) *Mediesosiologi*. Oslo: Det Norske Samlaget
- Aftenposten. (2011). Frankrike vedtar omstridt burkaforbud. *Aftenposten*. Hentet 07.01.19 fra <https://www.aftenposten.no/verden/i/mRGqg/Frankrike-vedtar-omstridt-burkaforbud>
- Arzheimer, K. (2018). Explaining Electoral Support for the Radical Right. I J, Rydgren (Red.) *The Oxford Handbook of The Radical Right* (s. 143-165). New York: Oxford University Press.
- Baier, W. (2015). Europe at the Crossroads: Right Populism and Reactionary Rebellion. I L, Panitch & G, Albo (Red.) *The Politics of the Right: Socialist Register 2016* (s. 68-90). New York: New York University Press
- Barr, R. R. (2009). Populists, outsiders and anti-establishment politics. *Party Politics*, 15(1), 29-48.
- Bar-On, T. (2018). The Radical Right and Nationalism. I J, Rydgren (Red.) *The Oxford Handbook of The Radical Right* (s. 17-41). New York: Oxford University Press.
- BBC. (2016). Timeline: Attacks in France. *BBC*. Hentet 10.05.19 fra <https://www.bbc.com/news/world-europe-33288542>
- Becker, J. (2010). The rise of right-wing populism in Hungary. *SEER: Journal for Labour and Social Affairs in Eastern Europe*, 13(1), 29-40.
- Betz, H. G. (1993). The two faces of radical right-wing populism in Western Europe. *The Review of Politics*, 55(4), 663-686.
- Betz, H. G. (1994). *Radical Right-Wing Populism in Western Europe*. London: MacMillan
- Betz, H. G. & Johnson, C. (2004). Against the current—stemming the tide: the nostalgic ideology of the contemporary radical populist right. *Journal of Political Ideologies*, 9(3), 311-327.
- Betz, H. G. (2005). Against the system: Radical right-wing populism's challenge to liberal democracy. I J, Rydgren (Red.) *Movements of exclusion: Radical right-wing populism in the Western world* (s. 25-40). New York: Nova Science Publishers.

- Blumer, H. (1958). Race Prejudice as a Sense of Group Position. *The Pacific Sociological Review*, 1(1), 3-7.
- Bourdieu, P. (2006). Kapitalens Former. *Agora: Journal for Metafysisk Spekulasjon*, 24(01-02), 5-26.
- Bornschieer, S. (2018). Globalization, Cleavages, and the Radical Right. I J, Rydgren (Red.) *The Oxford Handbook of The Radical Right* (s. 212-238). New York: Oxford University Press.
- Bozóki, A. (2011). Occupy the state: The Orbán regime in Hungary. *Journal of Contemporary Central and Eastern Europe*, 19(3), 649-663.
- Bruff, I. (2003). The Netherlands, the challenge of Lijst Pim Fortuyn, and the third way. *Politics*, 23(3), 156-162.
- Bustikova, L. (2018). The Radical Right in Eastern Europe. I J, Rydgren (Red.) *The Oxford Handbook of The Radical Right* (s. 565-581). New York: Oxford University Press.
- Casert, R. & Furtula, A. (2018). Netherlands approves limited ban on 'face covering clothing' like niqabs and burqas. *Independent*. Hentet 20.05.19 fra <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/netherlands-burqa-niqab-ban-public-health-education-islam-a8418551.html>
- Castells, M. (1996). *The Rise of The Network Society*. Malden, Mass: Blackwell
- Castells, M. (1997). *The Power of Identity*. Malden, Mass: Blackwell
- Cerese, A. & Santoro, C. (2018). From racial hoaxes to media hypes: Fake news' real consequences. I P, Vasterman (Red.) *From Media Hype to Twitter Storm. News Explosions and Their Impact on Issues, Crises, and Public Opinion* (s. 333-354). Amsterdam: University Press.
- Coffé, H. (2018). Gender and the Radical Right. I J, Rydgren (Red.) *The Oxford Handbook of The Radical Right* (s. 200-211). New York: Oxford University Press.
- Cohen, B. C. (1963). *The Press and Foreign Policy*. Princeton: Princeton University Press.

- DN (2019) Europaparlamentet omkalfatret i massiv valgmonstring. *Dagens Næringsliv*. Hentet 30.05.19 fra <https://www.dn.no/utenriks/eu-valget/eu-parlamentet/eu/europaparlamentet-omkalfatret-i-massiv-valgmonstring/2-1-610467>
- Dolezal, M., Helbling, M. & Hutter, S. (2010). Debating Islam in Austria, Germany and Switzerland: Ethnic Citizenship, Church-State Relations and Right-Wing Populism. *West European Politics*, 33(2), 171-190.
- Dunai, M. (2017). Hungary builds new high-tech border fence - with few migrants in sight. *Reuters*. Hentet 30.05.19 fra <https://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-hungary-fence/hungary-builds-new-high-tech-border-fence-with-few-migrants-in-sight-idUSKBN1692MH>
- Dreher, R. (2002). On Tiptoe Through the Tulips. *National Review*. 54(13), 29-32.
- Dunn, K. (2015). Preference for Radical Right-Wing Populist Parties Among Exclusive Nationalists and Authoritarians. *Party Politics*, 21(3), 367-380.
- Fennema, M. (2005). Populist parties of the right. I J. Rydgren (Red.) *Movements of Exclusion: Radical Right-Wing Populism in the Western World* (s. 1-24). New York: Nova Science Publishers.
- Fox, J. E. & Vermeersch, P. (2010). Backdoor nationalism. *European Journal of Sociology*, 51(2), 325-357.
- Eatwell, R. (1994). Why are fascism and racism reviving in Western Europe? *Political Quarterly*. 65(3), 313-325.
- Eatwell, R. (2000). The Rebirth of the 'Extreme Right' in Western Europe? *Parliamentary Affairs*, 53(3), 407-425.
- Esping-Andersen, G. (1999). *Social foundations of postindustrial economies*. OUP Oxford.
- ESS. (2014). Weighting European Social Survey Data. Hentet 18.10.18 fra [https://www.europeansocialsurvey.org/docs/methodology/ESS\\_weighting\\_data\\_1.pdf](https://www.europeansocialsurvey.org/docs/methodology/ESS_weighting_data_1.pdf)
- ESS. (2017) ESS Round 8 (2016/2017) Technical Report. London: ESS ERIC

- ESS. (2019a) ESS8 - 2016 Fieldwork Summary and Deviations. Hentet 28.05.19 fra [https://www.europeansocialsurvey.org/data/deviations\\_8.html](https://www.europeansocialsurvey.org/data/deviations_8.html)
- ESS. (2019b). About the European Social Survey European research infrastructure - ESS ERIC. Hentet 24.05.19 fra <http://www.europeansocialsurvey.org/about/index.html>
- ESS. (2019c) Countries by Round (year). Hentet 20.05.19 fra [https://www.europeansocialsurvey.org/about/participating\\_countries.html](https://www.europeansocialsurvey.org/about/participating_countries.html)
- ESS. (2019d) Sampling. Hentet 20.05.19 fra [https://www.europeansocialsurvey.org/methodology/ess\\_methodology/sampling.html](https://www.europeansocialsurvey.org/methodology/ess_methodology/sampling.html)
- ESS (2019e) ESS Themes. Hentet 15.05.19 fra <http://www.europeansocialsurvey.org/data/module-index.html>
- European Union. (2019). Further expansion. Hentet 02.05.19 fra [https://europa.eu/european-union/about-eu/history/2000-2009\\_en](https://europa.eu/european-union/about-eu/history/2000-2009_en)
- Eurostat. (2018). Total unemployment rate. Hentet 20.05.19 fra <https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00203&plugin=1>
- FN-sambandet. (2019). Ungarn. Hentet 26.05.19, fra <https://www.fn.no/Land/Ungarn>
- Geert Wilders Weblog. (2016). The Netherlands Ours Again! Hentet 29.03.19 fra <https://www.geertwilders.nl/94-english/2007-preliminary-election-program-pvv-2017-2021>
- Giry, S. (2006). France and its Muslims. *Foreign Affairs*, 85(5), 87-104.
- Golder, M. (2003). Explaining variation in the success of extreme right parties in Western Europe. *Comparative political studies*, 36(4), 432-466.
- Gyöngyösi, M. (2018). Islam, the Real Threat to Christian Europe? Hentet 30.04.19 fra <https://www.lumenfidei.ie/a-conference-of-catholic-families/>
- Györi, G. (2015). Hungarian Politics in 2014. Hentet 10.04.19 fra <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/budapest/11166.pdf>



- Hainsworth, P, O'Brien, C. & Mitchell, P. (2004). Defending the Nation: The Politics of Euroscepticism on the French Right. I R, Harmsen og M, Spiering (Red.) *Euroscepticism: Party Politics, National Identity and European Integration* (s.37-58). Amsterdam: Brill Academic Publishers.
- Hellman, O. (2017). Populism in East Asia. I C. R, Kaltwasser, Taggart, P, Espejo, P. O & Ostiguy, P (Red.) *The Oxford Handbook of Populism* (s.161-194). United Kingdom: Oxford University Press
- Holmes, S. & Castaneda, H. (2016). Representing the 'European refugee crisis' in Germany and beyond: Deservingness and difference, life and death. *American Ethnologist*, 43(1), 12-24.
- Hooghe, L. & Marks, G. (2009). A postfunctionalist theory of European integration: From permissive consensus to constraining dissensus. *British journal of political science*, 39(1), 1-23.
- Horowitz, D. L. (1992). Immigration and Group Relations in France and America. *Bulletin of the American Academy of Arts and Sciences*. 45(4), 9-30.
- Hungarian Central Statistical Office. (2018). Hungary 2017. Hentet 29.04.19 fra <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mo/hungary2017.pdf>
- Høydahl, E. (2015). *Innvandrere på Oslo- kartet* (Samfunnsspeilet 3/2015). Statistisk Sentralbyrå.
- IFES Election Guide. (2002). Election for President (President of France). Hentet 22.05.19 fra <http://www.electionguide.org/elections/id/1861/>
- IFES Election Guide. (2003). Election for Tweede Kamer (Dutch Second Chamber). Hentet 22.05.19 fra <http://www.electionguide.org/elections/id/306/>
- IFES Election Guide. (2010). Election for Országgyűlés (Hungarian National Assembly). Hentet 27.05.19 fra <http://www.electionguide.org/elections/id/1557/>
- IFES Election Guide. (2012a). Election for Asssemblée Nationale (National Assembly of France). Hentet 03.05.18 fra <http://www.electionguide.org/elections/id/521/>
- IFES Election Guide. (2012b). Election for Tweede Kamer (Dutch Second Chamber). Hentet 01.05.19 fra <http://www.electionguide.org/elections/id/526/>

- IFES Election Guide. (2014). Election for Országgyűlés (Hungarian National Assembly). Hentet 01.05.18 fra <http://www.electionguide.org/elections/id/2458/>
- IFES Election Guide. (2017). French Republic: Election for President (President of France) Hentet 12.05.19 fra <http://www.electionguide.org/elections/id/2569/>
- IFES Election Guide. (2018). Hungary: Election for Országgyűlés (Hungarian National Assembly). Hentet 12.05.19 fra <http://www.electionguide.org/elections/id/3050/>
- INED. (2014). Immigrants by country of birth. Hentet 31.03.19 fra [https://www.ined.fr/en/everything\\_about\\_population/data/france/immigrants-foreigners/countries-birth-immigrants/](https://www.ined.fr/en/everything_about_population/data/france/immigrants-foreigners/countries-birth-immigrants/)
- Ivaldi, G., Lanzone, M. E., & Woods, D. (2017). Varieties of Populism across a Left-Right Spectrum: The Case of the Front National, the Northern League, Podemos and Five Star Movement. *Swiss Political Science Review*, 23(4), 354-376.
- Ivaldi, G. (2018). Contesting the EU in times of crisis: The Front National and politics of Euroscepticism in France. *Politics*, 38(3), 278-294.
- Ivarsflaten, E. (2005). The vulnerable populist right parties: No economic realignment fuelling their electoral success. *European Journal of Political Research*, 44(3), 465-492.
- Ivarsflaten, E. (2008). What Unites Right-Wing Populists in Western Europe? Re-Examining Grievance Mobilization Models in Seven Successful Cases. *Comparative Political Studies*, 41(1), 3-23.
- Jobbik. (2019). Hungary shall belong to Hungarians as long as we breathe. Hentet 28.05.19 fra [https://www.jobbik.com/hungary\\_shall\\_belong\\_to\\_hungarians\\_as\\_long\\_as\\_we\\_breathe](https://www.jobbik.com/hungary_shall_belong_to_hungarians_as_long_as_we_breathe)
- Jupskås, A. R. (2012). *Ekstreme Europa: ideologi, årsaker og konsekvenser*. Oslo: Cappelen Damm.
- Jupskås, A. R. (2018) Populisme. Hentet 24.05.19 fra <https://snl.no/populisme>
- Karacsony, G. & Rona, D. (2011). The Secret of Jobbik: Reasons behind the Rise of the Hungarian Radical Right, *Journal of East European and Asian Studies*, 2(1), 61-92-

- Kemp, W. A. (1999). *Nationalism and communism in Eastern Europe and the Soviet Union: A basic contradiction*. Springer
- Kim, D. S. (2016). The rise of European right radicalism: The case of Jobbik. *Communist and Post-Communist Studies*, 49(4), 345-357.
- Koopmans, R., Statham, P., Giugni, M. & Passy, F. (2005). *Contested Citizenship: Immigration and Cultural Diversity in Europe*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- KSH. (2018). Foreign citizens residing in Hungary by continents, countries, sex, 1 January (1995–). Hentet 29.04.19 fra [http://www.ksh.hu/docs/eng/xstadat/xstadat\\_annual/i\\_wnvn001b.html](http://www.ksh.hu/docs/eng/xstadat/xstadat_annual/i_wnvn001b.html)
- KSH. (2019a). Data for all households by age group, educational background and age of household members (2010–). Hentet 29.04.19 fra [https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat\\_eves/i\\_zhc015a.html](https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_zhc015a.html)
- KSH. (2019b). Unemployment rate by age group and sex (1998–). Hentet 29.04.19 fra [http://www.ksh.hu/docs/eng/xstadat/xstadat\\_annual/i\\_qlf017.html](http://www.ksh.hu/docs/eng/xstadat/xstadat_annual/i_qlf017.html)
- Kværne, P. (2018). *Religion i Nederland*. Hentet 14.03.18 fra [https://snl.no/Religion\\_i\\_Nederland#-Reformasjonen](https://snl.no/Religion_i_Nederland#-Reformasjonen)
- Le Pen, M. (2013). Marine Le Pen Speech (with English subtitles) - 2013 Party Summer Conference in Marseilles. Hentet 20.05.19 fra <https://www.youtube.com/watch?v=SBRgR0cIQj0&t=2399s>
- Leraand, D. (2019). *Algeries nyere historie*. Hentet 16.05.19 fra [https://snl.no/Algeries\\_nyere\\_historie](https://snl.no/Algeries_nyere_historie)
- Lindstad, M. & Fjeldstad, Ø. (1999). *Pressen og de fremmede*. Kristiansand: IJ-forlaget.
- Lomax, B. (1999). The 1998 elections in Hungary: third time lucky for the Young Democrats. *Journal of Communist Studies and Transition Politics*, 15(2), 111-125.
- Long, J. S. & Freese, J. (2006). *Regression Models for Categorical Dependent Variables Using Stata*. College Station: Stata Press.

- Lorenz, E. (2009). Fra Boulanger til Poujade og Le Pen: Høyrepopulistiske bevegelser i Frankrike. I T. E. Simonsen, A. G. Kjøstvedt & K. Randin (Red.) *Høyrepopulisme i Vest-Europa* (s. 205-225). Unipub.
- Löwy, M. & Sittel, F. (2015). The Far Right in France: The Front National in European Perspective. I L. Panitch & G. Albo (Red.) *The Politics of the Right: Socialist Register 2016* (s. 51-67). New York: New York University Press.
- Lubbers, M., Gijsberts, M. & Scheepers, P. (2002). Extreme right-wing voting in Western Europe. *European Journal of Political Research*, 41(3), 345-378.
- Lucassen, G. & Lubbers, M. (2012). Who fears what? Explaining far-right-wing preference in Europe by distinguishing perceived cultural and economic ethnic threats. *Comparative Political Studies*, 45(5), 547-574.
- Lucardie, P. (2008). The Netherlands: Populism versus Pillarization. I D. Albertazzi., & D. McDonnell (Red.) *Twenty-First Century Populism* (s.151-165). London: Palgrave Macmillan
- Løkeland-Stai, E. (2019) Rassemblement National. Hentet 31.05.19 fra [https://snl.no/Rassemblement\\_National](https://snl.no/Rassemblement_National)
- Maussen, M. (2012). Pillarization and Islam: Church-state traditions and Muslim claims for recognition in the Netherlands. *Comparative European Politics*, 10(3), 337-353.
- Mayer, N. (2018). The Radical Right in France. I Rydgren, J (Red.) *The Oxford Handbook of the Radical Right* (s.433-451). New York: Oxford University Press.
- Mehmetoglu, M. & Jakobsen, T. G. (2017). *Applied Statistics Using STATA*. London: Sage Publications.
- Meilby, M. (1996). *Journalistikkens grundtrin: fra ide til artikel*. Århus: Forlaget Ajour
- Miller-Idriss, C. (2018). Youth and the Radical Right. I J. Rydgren (Red.) *The Oxford Handbook of the Radical Right* (s. 348-365). New York: Oxford University Press.
- Mudde, C. (2004). The Populist Zeitgeist. *Government and Opposition*, 39(4), 541-563.
- Mudde, C. (2007). *Populist radical right parties in Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.

- NL TIMES. (2019). PVV Anti-Islam Campaign Video Sparks Outrage, Charges. *NL TIMES*. Hentet 06.05.19 fra <https://nltimes.nl/2018/03/19/pvv-anti-islam-campaign-video-sparks-outrage-charges>
- Norris, P. (2005). *Radical Right: Voters and Parties in the Electoral Market*. Cambridge: Cambridge University Press
- OECD. (2015). *France: International Migration Outlook 2015*, OECD Publishing, Paris
- OECD. (2018). *OECD Economic Surveys: Netherlands 2018*, OECD Publishing, Paris
- OECD. (2019a). *OECD Economic Surveys: France 2019*, OECD Publishing, Paris
- OECD. (2019b). OECD Better Life Index: Netherlands. Hentet 27.05.19 fra <http://www.oecdbetterlifeindex.org/countries/netherlands/>
- OECD. (2019c). OECD Better Life Index: Hungary. Hentet 27.05.19 fra <http://www.oecdbetterlifeindex.org/countries/hungary/>
- Oesch, D. (2006). *Redrawing the class map: Stratification and institutions in Britain, Germany, Sweden and Switzerland*. New York: Palgrave Macmillian.
- Oesch, D. (2008). Explaining Workers Support for Right- Wing Populist Parties in Western Europe: Evidence from Austria, Belgium, France, Norway and Switzerland. *International Political Science Review*, 29(3), 349-373.
- Olzak, S. (1992). *The Dynamics of Ethnic Competition & Conflict*. Stanford, California: Stanford University Press.
- Orbán, V. (2018). Prime Minister Viktor Orbán's speech in Parliament before the start of daily business. Hentet 20.05.19 fra <https://www.kormany.hu/en/the-prime-minister/the-prime-minister-s-speeches/prime-minister-viktor-orban-s-speech-in-parliament-before-the-start-of-daily-business>
- Park, J. (2015). Europe's migration crisis. *New York: Council of Foreign Relations*, 311-325.
- Petrocik, J. R. (1996). Issue Ownership in Presidential Elections, with a 1980 Case Study. *American Journal of Political Science*, 40(3), 825-850.

- Polyakova, A. & Shekhovtsov, A. (2016). On the Rise: Europe's Fringe Right. *World Affairs*, 179(1), 70-80.
- Prins, B. (2002). The Nerve to Break Taboos: New Realism in the Dutch Discourse on Multiculturalism, *Journal of International Migration and Integration*, 3(3/4), 363-380.
- Ringdal, K. (2014). *Enheter og mangfold. Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. 3. utgave: 2. opplag. Bergen: Fagbokforlaget.
- Russell, K. B. (1998). *The Color of Crime: Racial Hoaxes, White Fear, Black Protectionism, Police Harassment, and Other Macroaggressions*. New York: New York University Press
- Rydgren, J. (2004a). Vad är radikal högerpopulism? I J. Rydgren & A. Widfeldt (Red.) *Från Le Pen till Pim Fortuyn: Populism och parlamentarisk högerextremism i dagens Europa* (s. 18-27). Malmö: Liber AB.
- Rydgren, J. (2004b). Nationella fronten: Etnisk nationalism och politiskt missnøje i Frankrike. I J. Rydgren & A. Widfeldt (Red.) *Från Le Pen till Pim Fortuyn: Populism och parlamentarisk högerextremism i dagens Europa* (s. 28-68). Malmö: Liber AB.
- Rydgren, J. (2005). Is Extreme Right-wing Populism Contagious? Explaining the Emergence of a New Party Family. *European Journal of Political Research*, 44(3), 413-437.
- Rydgren, J. (2007). The Sociology of the Radical Right. *Annual Review of Sociology*, 33(1), 241-262.
- Rydgren, J. (2008). Immigration sceptics, xenophobes or racists? Radical right-wing voting in six West European countries. *European Journal of Political Research*, 47(6), 737-765.
- Rydgren, J. (2017). Radical right-wing parties in Europe. *Journal of Language and Politics*, 16(4), 485-496.
- Schamis, H. E. (2006). Populism, socialism, and democratic institutions. *Journal of democracy*, 17(4), 20-34.

- Scheufele, D. A., & Tewksbury, D. (2007). Framing, Agenda Setting, and Priming: The Evolution of Three Media Effects Models. *Journal of Communication*, 56(4), 639-876.
- Simonsen, T. E & Kjølset, A.G. (2009). Innledning. I T. E, Simonsen., A. G, Kjølset. & K, Randin (Red.) *Høyrepopulisme i Vest-Europa* (s.7-26). Unipub.
- Smith, P. (2017). What Marine Le Pen's 144-point presidential plan for France actually says. Hentet 05.05.19 fra <https://theconversation.com/what-marine-le-pens-144-point-presidential-plan-for-france-actually-says-72910>
- Statline. (2018). Population key figures. Hentet 30.03.19 fra <https://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLEN&PA=37296ENG&D1=27-51&D2=0,10,20,30,40,50,55,60,67-68&LA=EN&VW=T>
- Strabac, Z. & Listhaug, O. (2008). Anti-muslim prejudice in Europe: A multilevel analysis of survey data from 30 countries. *Social Science Research*, 37(1), 268-286.
- Stubager, R. (2008). Education effects on authoritarian-libertarian values: a question of socialization. *The British journal of sociology*, 59(2), 327-350.
- Suárez-Orozco, M. (2001). Globalization, immigration, and education: The research agenda. *Harvard Educational Review*, 71(3), 345-366.
- Sulyok, V. (2019). Ungarns historie. Hentet 31.04.19 fra [https://snl.no/Ungarns\\_historie](https://snl.no/Ungarns_historie)
- Taggart, P. (1998). A Touchstone of Dissent: Euroscepticism in Contemporary Western European Party Systems. *European Journal of Political Research*, 33(3), 363-388.
- Teney, C., Lacewell, O. P. & De Wilde, P. (2014). Winners and losers of globalization in Europe: attitudes and ideologies. *European Political Science Review*, 6(4), 575-595.
- The Telegraph (2018) 'President for the rich': Why Macron is loathed by so many in France. *The Telegraph*. Hentet 29.05.19 fra <https://www.telegraph.co.uk/news/2018/12/03/president-rich-macron-loathed-many-france/>
- Tony Blair Institute for Global Change. (2017). European Populism: Trends, Threats and Future Prospects. Hentet 31.05.19 fra <https://institute.global/insight/renewing-centre/european-populism-trends-threats-and-future-prospects>

- Tóth, A. & Grajczjár, I. (2015). The rise of the radical right in Hungary. I P, Krasztev og J, Van Til (Red.) *The Hungarian Patient: Social Opposition to an Illiberal Democracy* (s. 133-163). Central European University Press
- UDI. (2003). *Rapport om rasisme og diskriminering i Norge 2001-2002*. UDI, Utlendingsdirektoratet Integreringsavdelingen.
- Valmyndigheten. (2019a). Valresultat 2018. Hentet 12.05.19 fra <https://www.val.se/valresultat/riksdag-landsting-och-kommun/2018/valresultat.html>
- Valmyndigheten. (2019b). Valresultat 2014. Hentet 12.05.19 fra <https://www.val.se/valresultat/riksdag-landsting-och-kommun/2014/valresultat.html>
- Van Amersfoort, H. & Van Niekerk, M. (2006). Immigration as a colonial inheritance: Post-colonial immigrants in the Netherlands, 1945–2002, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 32(3), 323-346.
- Van der Brug, W., Fennema, M. & Tillie, J. (2000). Anti-immigrant parties in Europe: Ideological or protest vote? *European Journal of Political Research*, 37(1), 77-102.
- Van der Brug, W., Fennema, M. & Tillie, J. (2005). Why some anti-immigrant parties fail and others succeed? *Comparative Political Studies*, 38(5), 537-573.
- Van Holsteyn, J. J. M. & Irwin, G. A. (2003). Never a dull moment: Pim Fortuyn and the Dutch parliamentary election of 2002. *West European Politics*, 26(2), 41-66.
- Van Holsteyn, J.J.M & Rydgren, J. (2004). Pim Fortuyn: Den holländske populisten. I J, Rydgren. & A, Widfeldt. (Red.) *Från Le Pen till Pim Fortuyn – Populism och parlamentarisk högerextremism i dagens Europa* (s.125-146). Malmö: Liber AB
- Van Holsteyn, J. J. M. (2018). The Radical Right in Belgium and the Netherlands. I J, Rydgren. (Red.) *The Oxford Handbook of the Radical Right* (s. 478-504). New York: Oxford University Press
- Van Zoonen, L., Vis, F., & Mihelj, S. (2010). Performing citizenship on YouTube: Activism, satire and online debate around the anti-Islam video Fitna. *Critical Discourse Studies*, 7(4), 249-262.
- Vasilopoulou, S. (2011). European Integration and the Radical Right: Three Patterns of Opposition. *Government and Opposition*. 46(2), 223-244.



- Vasilopoulou, S. (2014). Far-Right Euroscepticism in the 2014 European Parliament Elections. I K, Ifantis (Red.) *Is Europe Afraid of Europe? An Assessment of the Result of the 2014 European Elections*. Athen: Wilfried Martens Centre for European Studies.
- Vasilopoulou, S. (2018). The Radical Right and Euroscepticism. I J, Rydgren (Red.) *The Oxford Handbook of the Radical Right* (s. 122-140). New York: Oxford University Press
- Vossen, K. (2010). Populism in the Netherlands after Fortuyn: Rita Verdonk and Geert Wilders Compared. *Perspectives on European Politics and Society*, 11(1), 22-38.
- Widfeldt, A. (2004). Introduktion: Den radikala högerpopulismen – en etablerat politisk kraft. I J, Rydgren & A, Widfeldt (Red.) *Från Le Pen till Pim Fortuyn – Populism och parlamentarisk högerekstremism i dagens Europa* (s. 9-17). Malmö: Liber AB
- Wilders, G. (2018). Speech Geert Wilders – Restoration Weekend 2018. Hentet 20.05.19 fra [https://www.youtube.com/watch?v=O\\_H1FYQzZ2k](https://www.youtube.com/watch?v=O_H1FYQzZ2k)
- Wilkin, P., Dencik, L. & Bognár, É. (2015). Digital activism and Hungarian media reform: The case of Milla. *European Journal of Communication*, 30(6), 682-697.
- Wilkin, P. (2018). The Rise of ‘Illiberal’ Democracy: The Orbánization of Hungarian Political Culture. *Journal of World-Systems Research*, 24(1), 5-42.
- Williamson, L. (2018). The Gilets Jaunes. *BBC*. Hentet 25.05.19 fra [https://www.bbc.co.uk/news/resources/idt-sh/yellow\\_vests](https://www.bbc.co.uk/news/resources/idt-sh/yellow_vests)
- Wintle, M. (2000). Pillarisation, consociation and vertical pluralism in the Netherlands revisited: A European view. *West European Politics*, 23(3), 139-152.
- Zaman, K. & Braata, E. (2005) – Voldtatt på lekeplass. *VG*. Hentet 11.04.18 fra: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/voldtatt-paa-lekeplass/a/102827/>
- Zaslove, A. (2008). Exclusion, community, and a populist political economy: The radical right as an anti-globalization movement. *Comparative European Politics*, 6(2), 169-189.



# Vedlegg

## Vedlegg 1: Korrelasjonsanalyser og reliabilitetskoeffisient

*Korrelasjonsanalyse og reliabilitetskoeffisient for skalaen «Subjektiv oppfatning av politisk/økonomisk situasjon i land», Ungarn*

Variabel	Fornøyd økonomi	Fornøyd demokrati	Fornøyd regjering
Fornøyd økonomi	1,000		
Fornøyd demokrati	0,730	1,000	
Fornøyd regjering	0,787	0,807	1,000
<b>Cronbachs <math>\alpha</math></b>	0,909		

*Kilde: European Social Survey Runde 8 2016/2017*

*Korrelasjonsanalyse og reliabilitetskoeffisient for skalaen «Subjektiv oppfatning av politisk/økonomisk situasjon i land», Frankrike*

Variabel	Fornøyd økonomi	Fornøyd demokrati	Fornøyd regjering
Fornøyd økonomi	1,000		
Fornøyd demokrati	0,520	1,000	
Fornøyd regjering	0,623	0,586	1,000
<b>Cronbachs <math>\alpha</math></b>	0,795		

*Kilde: European Social Survey Runde 8 2016/2017*

*Korrelasjonsanalyse og reliabilitetskoeffisient for skalaen «Subjektiv oppfatning av politisk/økonomisk situasjon i land», Nederland*

Variabel	Fornøyd økonomi	Fornøyd demokrati	Fornøyd regjering
Fornøyd økonomi	1,000		
Fornøyd demokrati	0,475	1,000	
Fornøyd regjering	0,571	0,672	1,000
<b>Cronbachs <math>\alpha</math></b>	0,797		

*Kilde: European Social Survey Runde 8 2016/2017*

*Korrelasjonsanalyse og reliabilitetskoeffisient for skalaen «Institusjonell tillit», Ungarn*

Variabel	Tillit politikere	Tillit regjering	Tillit partier	Tillit rettssystem	Tillit politi
Tillit politikere	1,000				
Tillit regjering	0,723	1,000			
Tillit partier	0,876	0,670	1,000		
Tillit rettssystem	0,659	0,712	0,616	1,000	
Tillit politi	0,548	0,560	0,529	0,694	1,000
<b>Cronbachs <math>\alpha</math></b>	0,906				

*Kilde: European Social Survey Runde 8 2016/2017*

*Korrelasjonsanalyse og reliabilitetskoeffisient for skalaen «Institusjonell tillit», Frankrike*

Variabel	Tillit politikere	Tillit regjering	Tillit partier	Tillit rettssystem	Tillit politi
Tillit politikere	1,000				
Tillit regjering	0,648	1,000			
Tillit partier	0,857	0,611	1,000		
Tillit rettssystem	0,488	0,541	0,451	1,000	
Tillit politi	0,373	0,356	0,319	0,500	1,000
<b>Cronbachs <math>\alpha</math></b>					0,837

*Kilde: European Social Survey Runde 8 2016/2017*

*Korrelasjonsanalyse og reliabilitetskoeffisient for skalaen «Institusjonell tillit», Nederland*

Variabel	Tillit politikere	Tillit regjering	Tillit partier	Tillit rettssystem	Tillit politi
Tillit politikere	1,000				
Tillit regjering	0,782	1,000			
Tillit partier	0,858	0,758	1,000		
Tillit rettssystem	0,600	0,631	0,581	1,000	
Tillit politi	0,472	0,454	0,420	0,589	1,000
<b>Cronbachs <math>\alpha</math></b>					0,889

*Kilde: European Social Survey Runde 8 2016/2017*

*Korrelasjonsanalyse og reliabilitetskoeffisient for skalaen «Subjektiv oppfatning av innvandreres påvirkning kulturelt/økonomisk, Ungarn*

Variabel	Innvandring levekår	Kultur beriket	Innvandring økonomi
Innvandring levekår	1,000		
Kultur beriket	0,693	1,000	
Innvandring økonomi	0,694	0,688	1,000
<b>Cronbachs <math>\alpha</math></b>			0,871

*Kilde: European Social Survey Runde 8 2016/2017*

*Korrelasjonsanalyse og reliabilitetskoeffisient for skalaen «Subjektiv oppfatning av innvandreres påvirkning kulturelt/økonomisk, Nederland*

Variabel	Innvandring levekår	Kultur beriket	Innvandring økonomi
Innvandring levekår	1,000		
Kultur beriket	0,563	1,000	
Innvandring økonomi	0,526	0,557	1,000
<b>Cronbachs <math>\alpha</math></b>			0,781

*Kilde: European Social Survey Runde 8 2016/2017*

*Korrelasjonsanalyse og reliabilitetskoeffisient for skalaen «Subjektiv oppfatning av innvandreres påvirkning kulturelt/økonomisk, Frankrike*

Variabel	Innvandring levekår	Kultur beriket	Innvandring økonomi
Innvandring levekår	1,000		
Kultur beriket	0,744	1,000	
Innvandring økonomi	0,691	0,684	1,000
<b>Cronbachs <math>\alpha</math></b>			0,874

*Kilde: European Social Survey Runde 8 2016/2017*

*Korrelasjonsanalyse og reliabilitetskoeffisient for skalaen «Fremmed innvandring», Ungarn*

Variabel	Innvandring utenfor Europa	Innvandring annen rase/etnisitet
Innvandring utenfor Europa	1,000	
Innvandring annen rase/etnisitet	0,577	1,000
<b>Cronbachs <math>\alpha</math></b>	0,721	

*Kilde: European Social Survey Runde 8 2016/2017*

*Korrelasjonsanalyse og reliabilitetskoeffisient for skalaen «Fremmed innvandring», Frankrike*

Variabel	Innvandring utenfor Europa	Innvandring annen rase/etnisitet
Innvandring utenfor Europa	1,000	
Innvandring annen rase/etnisitet	0,760	1,000
<b>Cronbachs <math>\alpha</math></b>	0,862	

*Kilde: European Social Survey Runde 8 2016/2017*

*Korrelasjonsanalyse og reliabilitetskoeffisient for skalaen «Fremmed innvandring», Nederland*

Variabel	Innvandring utenfor Europa	Innvandring annen rase/etnisitet
Innvandring utenfor Europa	1,000	
Innvandring annen rase/etnisitet	0,717	1,000
<b>Cronbachs <math>\alpha</math></b>	0,832	

*Kilde: European Social Survey Runde 8 2016/2017*

## Vedlegg 2: Faktoranalyser for skalavariabler

*Faktoranalyse for skalaen «Subjektiv oppfatning av innvandreres påvirkning kulturelt/økonomisk», Ungarn*

Variabler	Faktor 1	H2
Innvandring levekår	0,893	0,798
Kultur beriket	0,890	0,792
Innvandring økonomi	0,891	0,794
Egenverdi	2,383	
Prosent forklart varians		79,44

*Kilde: European Social Survey Runde 8 2016/2017*

*Faktoranalyse for skalaen «Subjektiv oppfatning av innvandreres påvirkning kulturelt/økonomisk», Frankrike*

Variabler	Faktor 1	H2
Innvandring levekår	0,906	0,821
Kultur beriket	0,903	0,815
Innvandring økonomi	0,881	0,776
Egenverdi	2,413	
Prosent forklart varians		80,44

*Kilde: European Social Survey Runde 8 2016/2017*

*Faktoranalyse for skalaen «Subjektiv oppfatning av innvandreres påvirkning kulturelt/økonomisk», Nederland*

Variabler	Faktor 1	H2
Innvandring levekår	0,832	0,692
Kultur beriket	0,847	0,717
Innvandring økonomi	0,829	0,687
Egenverdi	2,097	
Prosent forklart varians		69,90

*Kilde: European Social Survey Runde 8 2016/2017*

*Faktoranalyse for skalaen «Subjektiv oppfatning av politisk/økonomisk situasjon i land», Ungarn*

Variabler	Faktor 1	H2
Fornøyd økonomi	0,910	0,828
Fornøyd demokrati	0,917	0,841
Fornøyd regjering	0,939	0,882
Egenverdi	2,550	
Prosent forklart varians		84,99

*Kilde: European Social Survey Runde 8 2016/2017*

*Faktoranalyse for skalaen «Subjektiv oppfatning av politisk/økonomisk situasjon i land», Frankrike*

Variabler	Faktor 1	H2
Fornøyd økonomi	0,843	0,711
Fornøyd demokrati	0,824	0,680
Fornøyd regjering	0,874	0,764
Egenverdi	2,153	
Prosent forklart varians		71,77

*Kilde: European Social Survey Runde 8 2016/2017*

*Faktoranalyse for skalaen «Subjektiv oppfatning av politisk/økonomisk situasjon i land», Nederland*

<b>Variabler</b>	<b>Faktor 1</b>	<b>H2</b>
Fornøyd økonomi	0,797	0,635
Fornøyd demokrati	0,849	0,721
Fornøyd regjering	0,894	0,799
Egenverdi	2,155	
Prosent forklart varians		71,82

*Kilde: European Social Survey Runde 8 2016/2017*

*Faktoranalyse for skalaen «Institusjonell tillit», Ungarn*

<b>Variabler</b>	<b>Faktor 1</b>	<b>H2</b>
Tillit politikere	0,897	0,805
Tillit regjering	0,868	0,753
Tillit partier	0,877	0,769
Tillit rettssystem	0,860	0,740
Tillit politi	0,768	0,590
Egenverdi	3,655	
Prosent forklart varians		73,10

*Kilde: European Social Survey Runde 8 2016/2017*

*Faktoranalyse for skalaen «Institusjonell tillit», Frankrike*

<b>Variabler</b>	<b>Faktor 1</b>	<b>H2</b>
Tillit politikere	0,883	0,780
Tillit regjering	0,818	0,669
Tillit partier	0,853	0,728
Tillit rettssystem	0,744	0,554
Tillit politi	0,603	0,364
Egenverdi	3,093	
Prosent forklart varians		61,85

*Kilde: European Social Survey Runde 8 2016/2017*

*Faktoranalyse for skalaen «Institusjonell tillit», Nederland*

<b>Variabler</b>	<b>Faktor 1</b>	<b>H2</b>
Tillit politikere	0,910	0,828
Tillit regjering	0,882	0,778
Tillit partier	0,884	0,782
Tillit rettssystem	0,808	0,653
Tillit politi	0,674	0,454
Egenverdi	3,486	
Prosent forklart varians		69,72

*Kilde: European Social Survey Runde 8 2016/2017*

*Faktoranalyse for skalaen «Fremmed innvandring», Ungarn*

<b>Variabler</b>	<b>Faktor 1</b>	<b>H2</b>
Innvandring utenfor Europa	0,888	0,789
Innvandring annen rase/etnisitet	0,888	0,789
Egenverdi Prosent forklart varians	1,577	78,86

*Kilde: European Social Survey Runde 8 2016/2017*

*Faktoranalyse for skalaen «Fremmed innvandring», Frankrike*

<b>Variabler</b>	<b>Faktor 1</b>	<b>H2</b>
Innvandring utenfor Europa	0,938	0,880
Innvandring annen rase/etnisitet	0,938	0,880
Egenverdi Prosent forklart varians	1,760	87,98

*Kilde: European Social Survey Runde 8 2016/2017*

*Faktoranalyse for skalaen «Fremmed innvandring», Nederland*

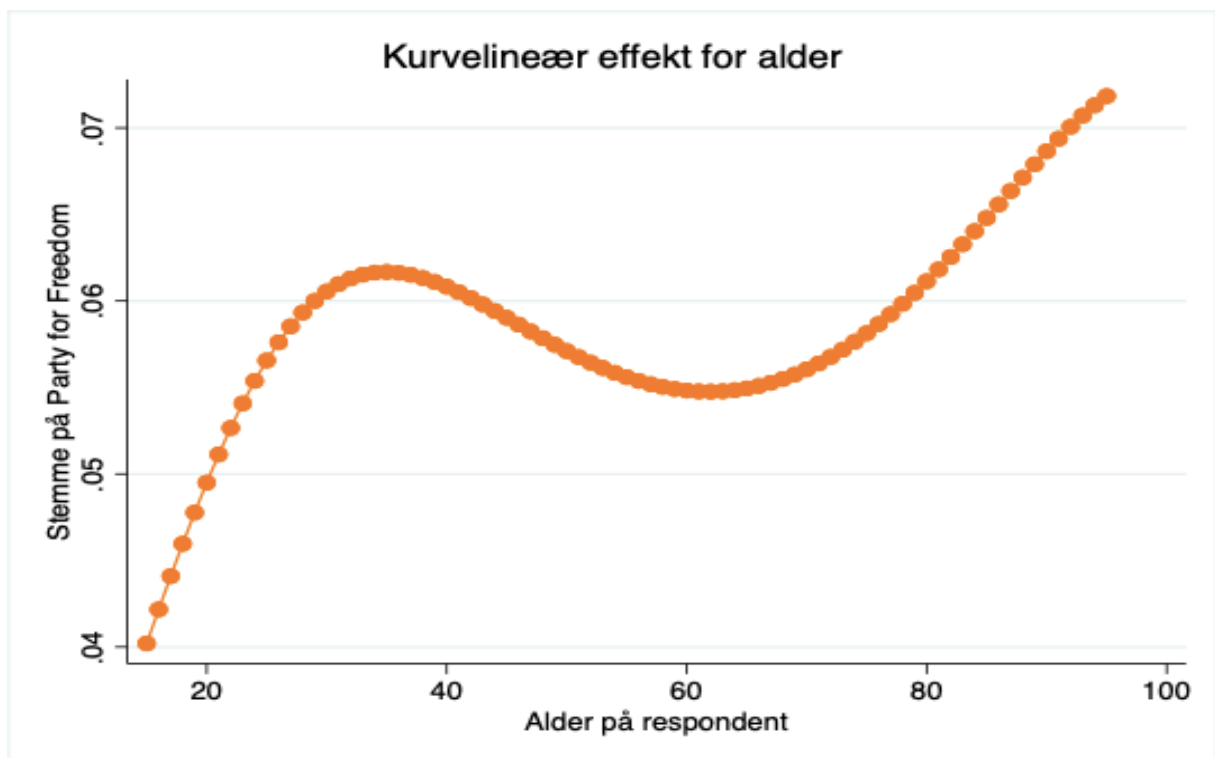
<b>Variabler</b>	<b>Faktor 1</b>	<b>H2</b>
Innvandring utenfor Europa	0,927	0,859
Innvandring annen rase/etnisitet	0,927	0,859
Egenverdi Prosent forklart varians	1,717	85,84

*Kilde: European Social Survey Runde 8 2016/2017*



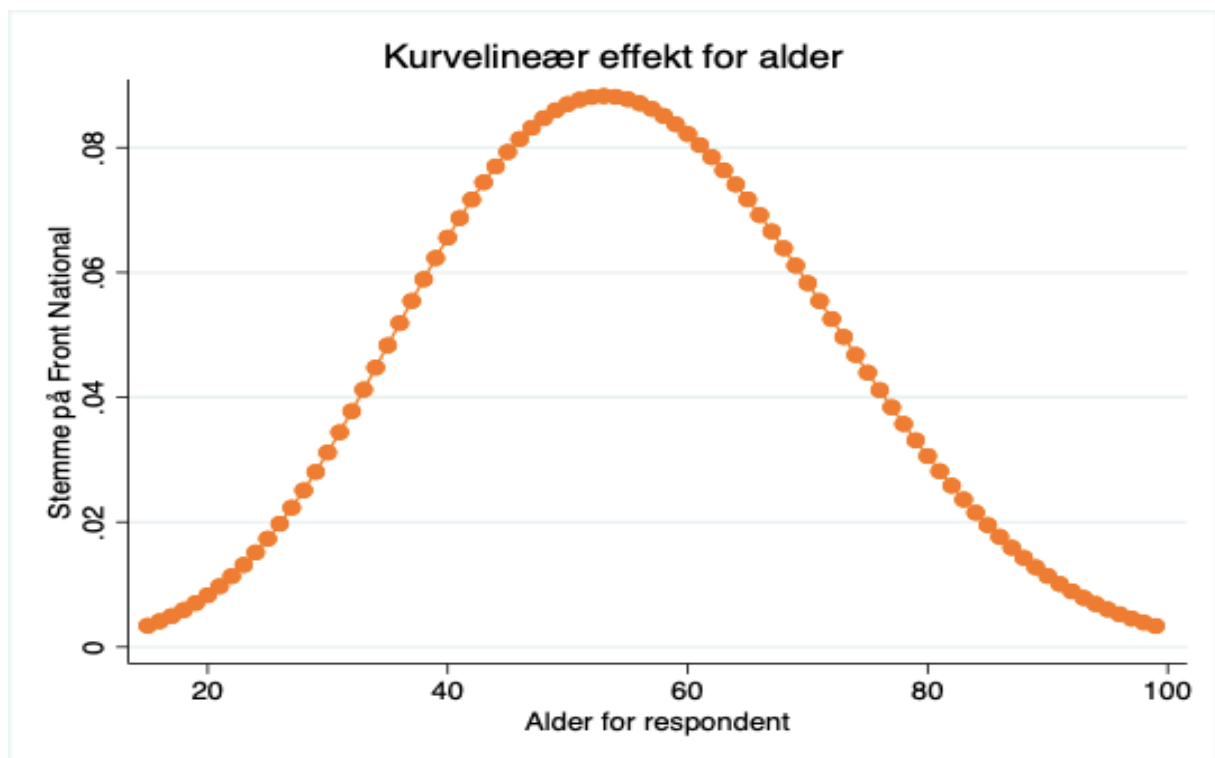
### Vedlegg 3: Kurvelineær effekt for alder

*Kurvelineær effekt for alder i Nederland*



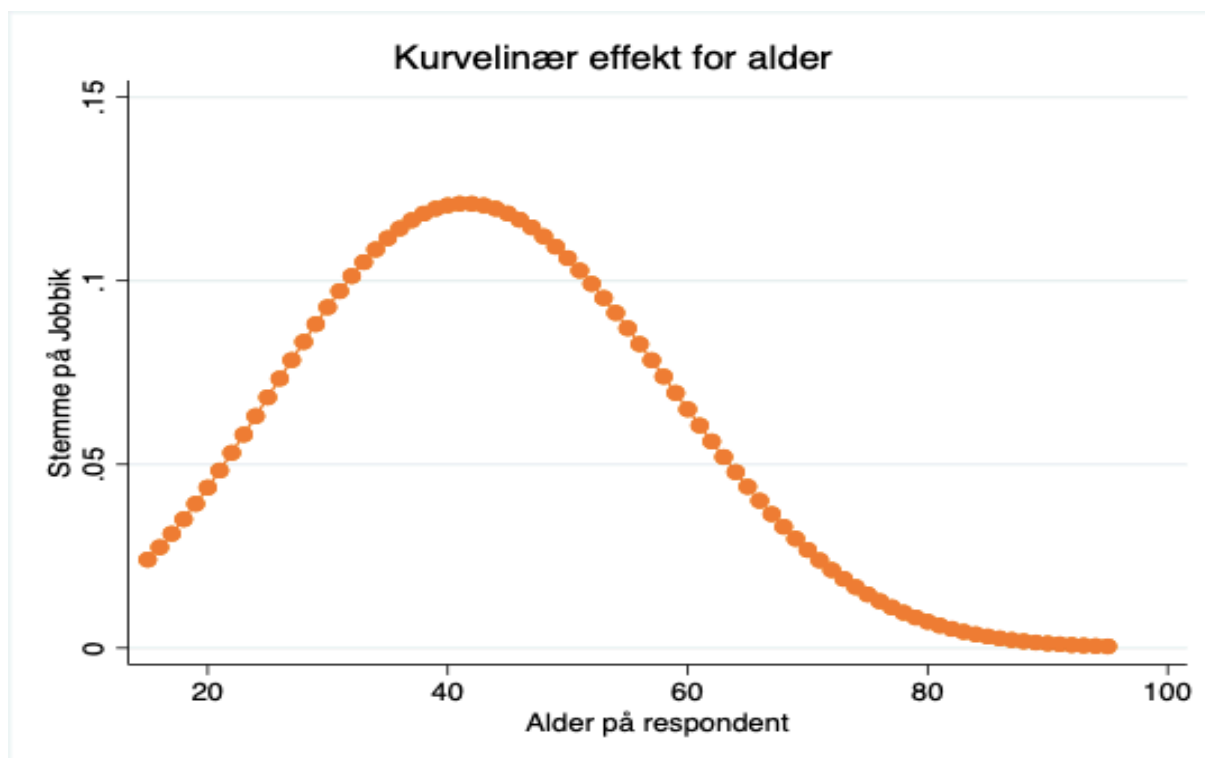
*Kilde: European Social Survey Runde 8 2016/2017*

*Kurvelineær effekt for alder i Frankrike*



*Kilde: European Social Survey Runde 8 2016/2017*

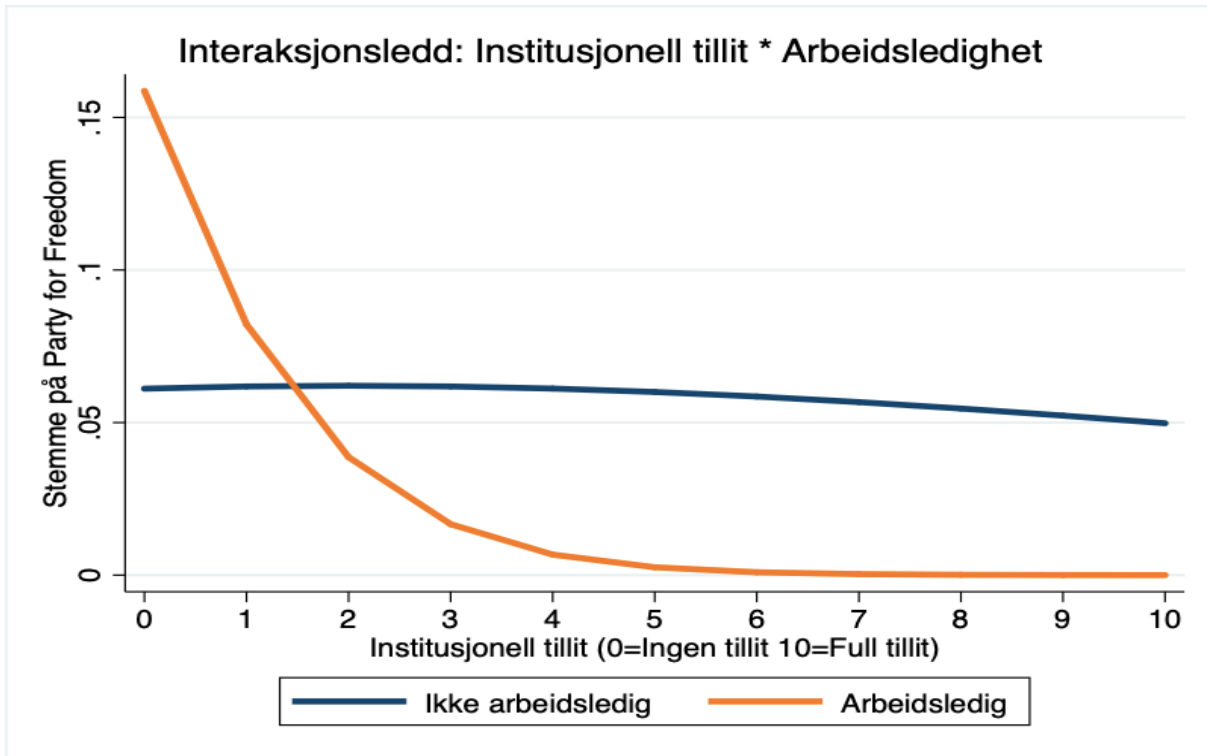
*Kurvelinær effekt for alder på Jobbik*



*Kilde: European Social Survey Runde 8 2016/2017*

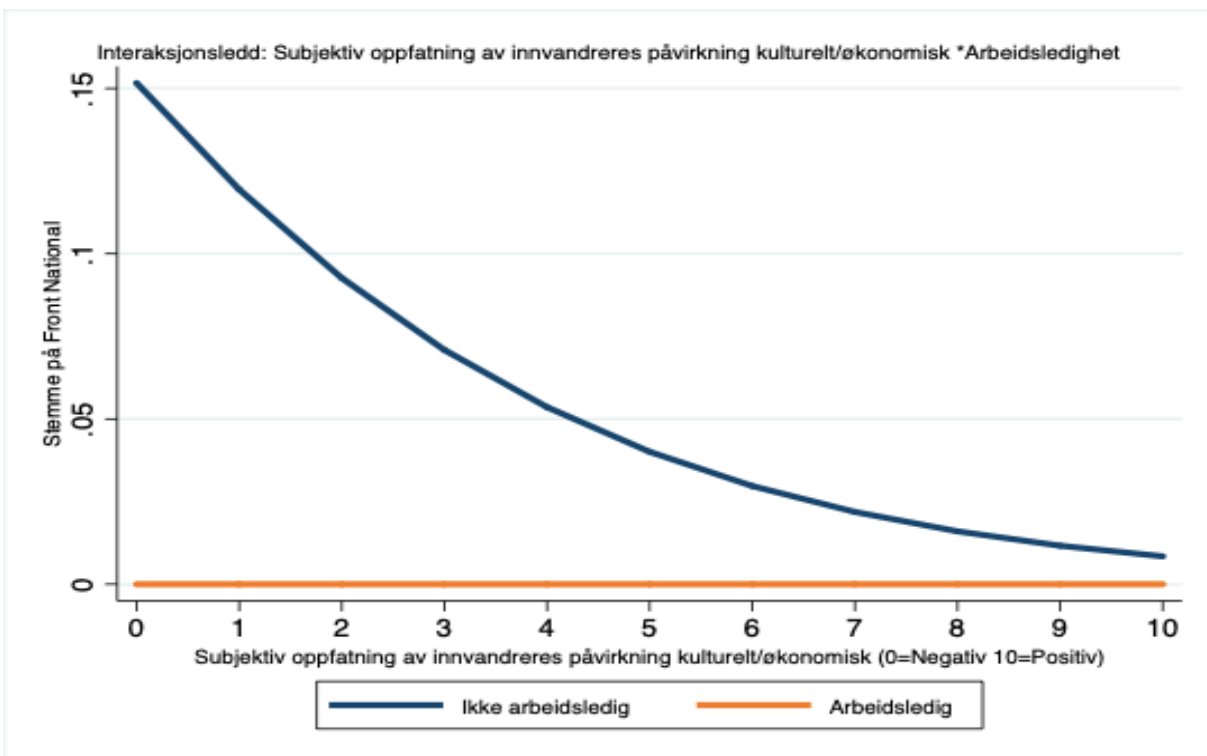
## Vedlegg 4: Interaksjonsledd

Interaksjonsledd for institusjonell tillit og arbeidsledighet i Nederland



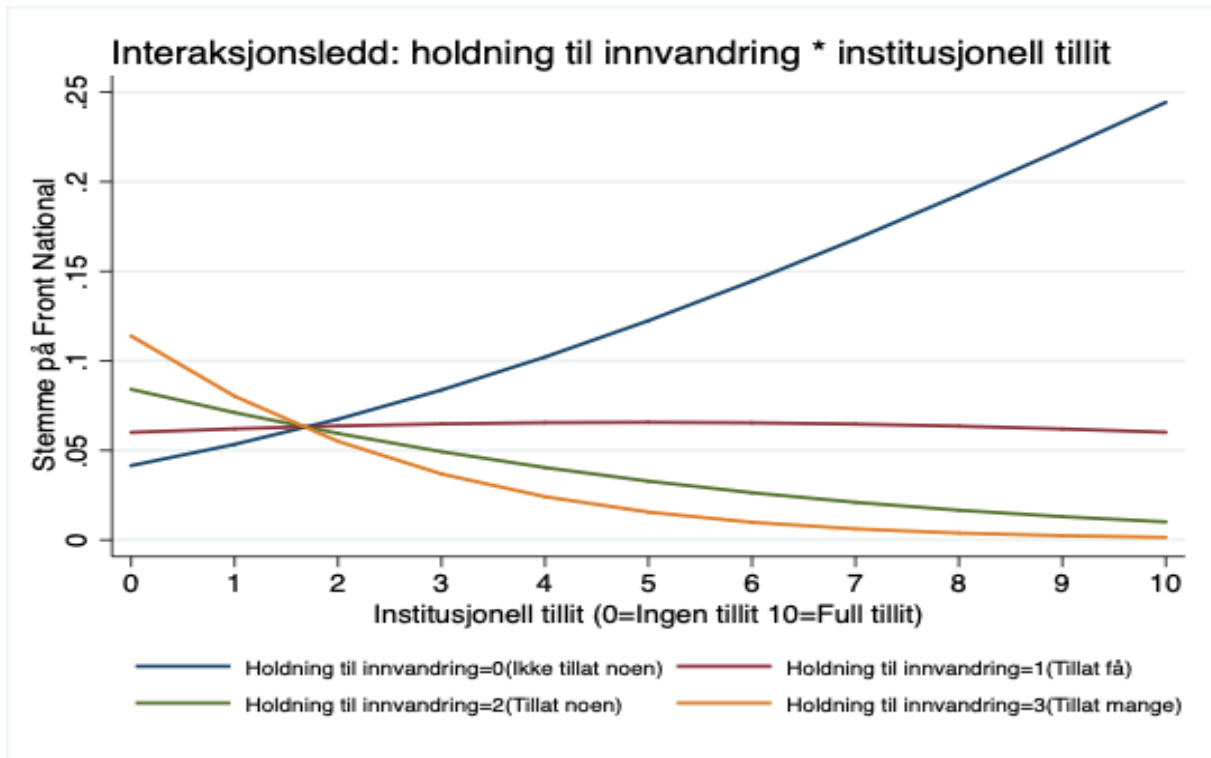
Kilde: European Social Survey Runde 8 2016/2017

Interaksjonsledd for subjektiv oppfatning av innvandreres påvirkning kulturelt/økonomisk og arbeidsledighet i Frankrike



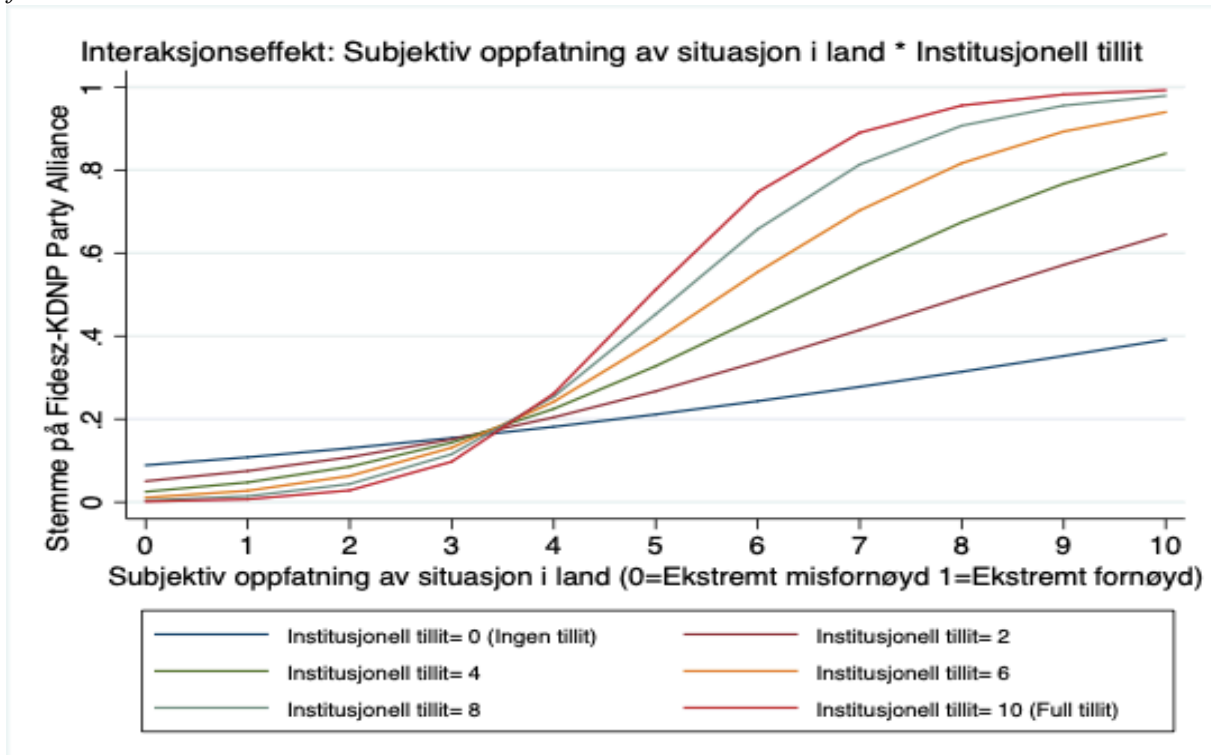
Kilde: European Social Survey Runde 8 2016/2017

Interaksjonsledd for holdning til «fremmed» innvandring og institusjonell tillit i Frankrike



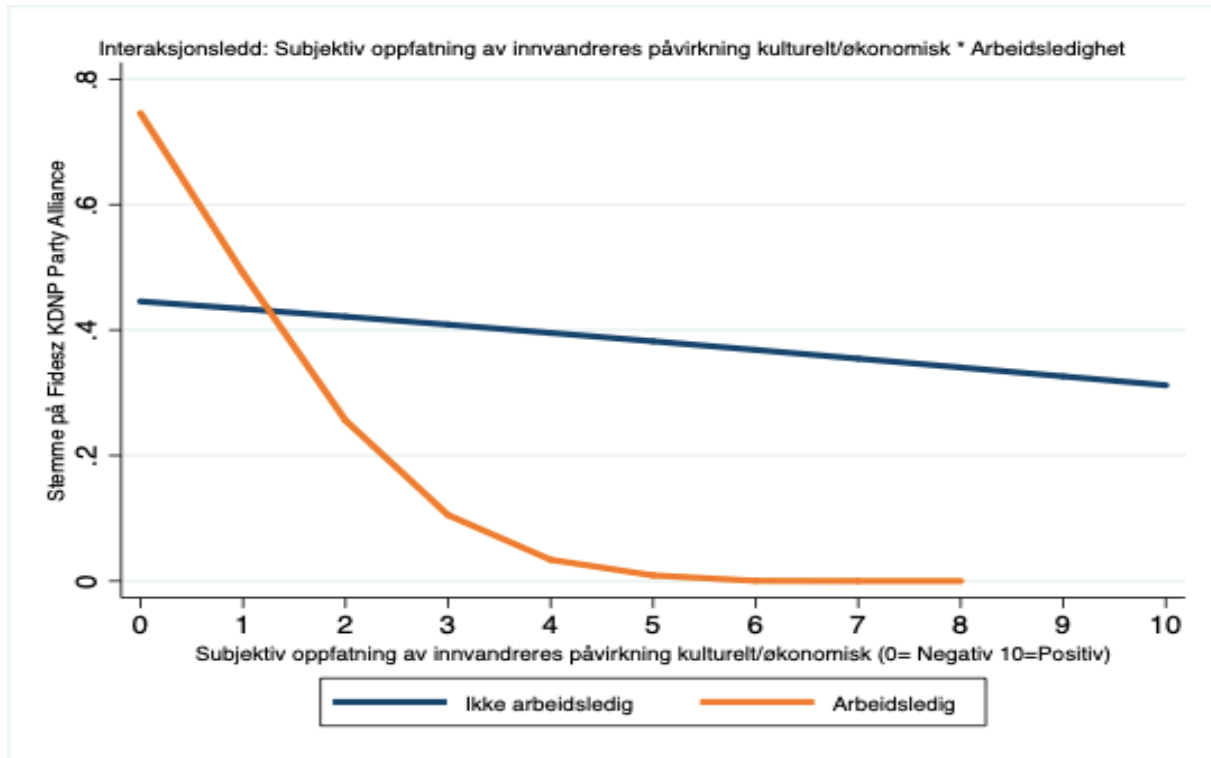
Kilde: European Social Survey Runde 8 2016/2017

Interaksjonsledd for subjektiv oppfatning av politisk/økonomisk situasjon i land og institusjonell tillit for Fidesz



Kilde: European Social Survey Runde 8 2016/2017

*Interaksjonsledd for subjektiv oppfatning av innvandreres påvirkning kulturelt/økonomisk og arbeidsledighet for Fidesz*



*Kilde: European Social Survey Runde 8 2016/2017*

## Vedlegg 5: Multinomisk logistisk regresjonsmodell: Jobbik

Multinomisk logistisk regresjon for stemmegiving til Jobbik (stemt Fidesz-KDNP som referanseutfall)

	B	Seb	RRR	Sig.	B	Seb	RRR	Sig.	B	Seb	RRR	Sig.	B	Seb	RRR	Sig.
<b>Demografisk bakgrunn</b>																
Alder (antall år)	-0,025	0,005	0,975	<0,000	-0,027	0,006	0,973	<0,000	-0,027	0,006	0,974	<0,000	0,090	0,054	1,095	0,097
Kvinne (Mann=0 Kvinne=1)	-0,436	0,253	0,647	0,085	-0,279	0,263	0,756	0,288	-0,321	0,261	0,725	0,218	-0,315	0,260	0,729	0,224
<b>Globalisering</b>																
Utdanning (antall år)	0,023	0,036	1,023	0,515	0,013	0,038	1,013	0,735	0,018	0,040	1,018	0,656	-0,006	0,043	0,999	0,988
Subjektiv oppfatning av inntekt (Har det bra med nåværende inntekt som ref.)																
Veldig vanskelig på nåværende inntekt	0,762	0,727	2,143	0,294	-0,353	0,821	0,702	0,667	-0,374	0,836	0,688	0,655	-0,466	0,843	0,628	0,580
Vanskelig med nåværende inntekt	0,450	0,565	1,569	0,425	-0,497	0,585	0,608	0,395	-0,445	0,593	0,641	0,454	-0,530	0,603	0,588	0,379
Klarer meg med nåværende inntekt	0,463	0,484	1,589	0,339	0,289	0,491	1,335	0,556	0,285	0,494	1,329	0,564	0,242	0,494	1,274	0,625
Arbeidsledighet: leter ikke etter arbeid (Ikke arbeidsledig=0 Arbeidsledig=1)	1,523	1,406	4,618	0,277	1,483	1,559	4,404	0,342	1,609	1,608	4,998	0,317	1,812	1,654	6,123	0,273
Bosted (storby som ref.)																
Draabantby eller utkant av storby	0,733	0,500	2,081	0,143	0,692	0,512	1,998	0,176	0,679	0,521	1,972	0,193	0,679	0,519	1,972	0,191
Liten/mellomstor by	0,141	0,305	1,152	0,644	-0,207	0,332	0,813	0,533	-0,188	0,335	0,828	0,573	-0,162	0,335	0,851	0,629
Landsby	-0,018	0,330	0,983	0,957	-0,351	0,348	0,704	0,313	-0,360	0,352	0,698	0,306	-0,364	0,351	0,695	0,3
Gård eller hjem på landsbygd	-11,562	0,608	9,520	<0,000	-12,973	1,004	2,321	<0,000	-13,308	1,190	1,661	<0,000	-12,626	1,132	3,291	<0,000
<b>Misnøye/mistillit</b>																
Subjektiv oppfatning av politisk/økonomisk situasjon i land																
Institusjonell tillit					-0,583	0,089	0,558	<0,000	-0,604	0,091	0,547	<0,000	-0,618	0,094	0,539	<0,000
Holdning til den Europiske Union					-0,054	0,097	0,947	0,574	-0,047	0,097	0,954	0,626	-0,035	0,099	0,966	0,724
Tillit til andre mennesker					-0,011	0,059	0,990	0,857	-0,001	0,066	0,999	0,989	0,007	0,065	1,007	0,915
<b>Kulturell påvirkning</b>																
Subjektiv oppfatning av innvanderers påvirkning kulturell/økonomisk																
Holdning til "fremmed" innvandring					-0,062	0,064	0,940	0,333	-0,065	0,064	0,937	0,315	-0,077	0,065	0,926	0,240
Media									-0,010	0,085	0,991	0,913	-0,005	0,086	0,995	0,953
Alder kvadrert																
Konstant	-1,078	0,731	0,340	0,141	3,232	0,935	25,342	<0,001	3,346	0,958	28,377	<0,000	1,307	1,430	3,695	0,361
(N)=	1159				1159				1159				1159			
Pseudo R2	0,064				0,231				0,252				0,270			



